

ISSN 1330-1543

9 177 1330 154008

hnd broj 4-6 / 2014.

novinar

glasilo Hrvatskog novinarskog društva i Sindikata novinara Hrvatske

Poštarina plaćena u poštanskom uredu 51000 Rijeka

foto Andro Damjančić

Dossier:

Zakonita cenzura i sudski progoni novinara

Intervju Jurica Pavičić: **Novine moraju biti malo ideološki šizofrene** Istraživanje: **Povlašteni novinari i curenje informacija Tiskovine imaju budućnost Facebook novinarstvo prolazna moda ili medijska budućnost?** Sindikat HND-a: **Albert Faggian najgori poslodavac godine** **Dodijeljene nagrade HND-a** **Andro Damjančić: Kao fotograf dirigirao sam pred 900 komsomolaca u Moskvi**

Poštovani, **novinar** su službene novine Hrvatskog novinarskog društva i Sindikata novinara Hrvatske i izlaze više od 65 godina. U svojoj uređivačkoj politici uvijek su nastojale, a danas pogotovo - održati visoke profesionalne standarde, etičke standarde i biti potpuno neovisne. Svjesni uloge i potrebe za NOVIM sustavnim uređivačkim pristupom časopisu - napravljene su promjene: **pišu poznati novinari, grafički redizajn, prodaja oglasnog prostora, otvaraju se nove teme.** HND je do sada u cijelosti financirao časopis, što je objektivno - sve teže. Ne želimo se ugasiti i nestati sa medijske scene poput drugih "kolega"- novina. Obraćamo se vama sa željom da napravimo partnerski odnos. Kratki INFO o **novinaru**: TKO PIŠE: **Tomislav Klauški, Zdenko Duka, Ante Gavranović, Goran Borković, Gabrijela Galić, Frenki Laušić, Maja Sever, Ante Pavić, Melisa Skender, Ankica Tomić, Branimir Pofuk, Siniša Pavić i drugi.** NAKLADA: **3.500 primjeraka.** TISAK: **full color.** DISTRIBUCIJA: **ide na adrese svih novinara te na sve državne institucije i strana predstavništva i veleposlanstva.** IZLAŽENJE: **u IX. mj. i XII. mj. u 2012. Namjera je u 2013.g. raditi dvomjesečnik.** CJENIK OGLASNOG PROSTORA: **z a d n j a stranica /treći cover/ - 6.000,00 kn • druga stranica (prvi cover) - 5.000,00 kn • predzadnja stranica (drugi cover) - 4.000,00 kn • unutarnja stranica 1/1 - 3.000,00 kn • 1/2 stranice - 1.500,00 kn • POPUSTI (2012. g.): za dva broja - 25% popusta • za jedan broj - 15% popusta novinar se odlikuje kritičnim tekstovima, bez taktiziranja i prati se osnovna vokacija struke i njena misija. Vjerujemo da ćete i vi naći poslovni interes oglašavajući se u našem časopisu. Na taj način sigurno podržavate i uvažavate potrebu takvog časopisa, dajete dignitet profesiji i sudjelujete u plasiranju provjerenih i istinitih informacija. Nadamo se da ćete prepoznati svoj interes i da ćemo postati partneri na obostrano zadovoljstvo.**

Za časopis **novinar** glavni urednik **Ivica Buljan** i predsjednik HND-a **Zdenko Duka**

HND, Perkovičeva 2/1 • tel. (01) **4828-333** • fax (01) **4828-332** • www: <http://www.hnd.hr>

• Žiro račun: **2360000-1101234838** • OIB: **68250100951**

sadržaj

glasilo Hrvatskog novinarskog društva i Sindikata novinara Hrvatske

Prvi broj izašao je 1946. godine

Izdavač:
Hrvatsko novinarsko društvo i Sindikat novinara Hrvatske, Zagreb, Perkovičeva 2/1
tel. (01) **4828-333**,
fax (01) **4828-332**
e-mail: **novinar@hnd.hr**
www: **http://www.hnd.hr**

Za nakladnika:
Zdenko Duka

Žiro račun:
2360000-1101234838

Glavni urednik:
Ivica Buljan
e-mail:
ibuljan@hnd.hr

Redakcija:
Jozo Petričević
Melisa Skender
Goran Borković
Damir Petranović

Redaktorica:
Ankica Tomić

3500 primjeraka

Grafički urednici:
Danijel & Goran-Den Popović
POP & POP,
Novomarska 27, Zagreb,
tel. (01) **3023-334**,
fax (01) **3026-820**,
e-mail:
pop-pop@zg.t-com.hr

Tisak **NOVI LIST** Rijeka

Uređivački odbor:
Viviana Ban
Anton Filić (predsjednik)
Toni Hnojčik
Andrej Matijašević
Žarko Modrić (potpredsjednik)
Željko Peratović
Vlado Vurušić
Branimir Zekić
Harvoje Zovko

UVODNIK	Mediji važniji od onih kojima su namijenjeni?	<i>Ivica Buljan</i>	str. 4.
NOVINAR GODINE:	Kolumna je kao kućni ljubimac:	<i>Barbara Matejčić</i>	str. 9.
JURICA PAVIČIĆ	moraš je redovito hraniti		
DOSSIER	Granice povrede časti i ugleda	<i>Melisa Skender</i>	str. 13.
MEDIJSKA SCENA	Povlašteni novinari i curenje informacija	<i>Melisa Skender</i>	str. 19.
	Novine imaju budućnost	<i>Goran Borković</i>	str. 21.
	Facebook novinarstvo	<i>Branimir Zekić</i>	str. 24.
	Zadnja rupa na svirali	<i>Ankica Tomić</i>	str. 29.
	Regionalni i lokalni tjednici: tražimo PDV od 5%	<i>Igor Vukić</i>	str. 31.
	Košarka i HTV dva su svijeta	<i>Ozren Podnar</i>	str. 35.
IZ RADA HND-a I SNH-a	Za bolje sutra	<i>Melisa Skender</i>	str. 38.
	Povećati izdvajanje za središnjicu	<i>Melisa Skender</i>	str. 40.
	Nagrade novinarima koji idu izvan službene linije	<i>Melisa Skender</i>	str. 42.
REAGIRANJE		<i>Andrea Milat</i>	str. 50.
MEDIJI U SVIJETU	Nogomet jedina tema mjeseca	<i>Vlado Vurušić</i>	str. 51.
MEDIJI U SVIJETU	Zanimanje novinar: glavni trendovi u 2014.	<i>Ozren Podnar</i>	str. 52.
RECITE IM...	Concept store u raljama prudentnih benefita	<i>Nives Opačić</i>	str. 54.
INTERVIJU: ANDRO DAMJANIĆ	Kao fotograf dirigirao sam pred 900 komsomolaca u Moskvi	<i>Jozo Petričević</i>	str. 55.
NOVE KNJIGE			str. 63.
IN MEMORIAM			str. 65.

foto Andro Damjanić

**Mediji važniji
od onih
kojima su
namijenjeni?**

Prije nekoliko dana, gostujući u emisiji “Drugi dio dana” Hrvatskog radija, Lewis Carni, direktor programa BBC-jeva Radija 2 i Radija 6 Music, vrlo je iscrpno i poučno za naše prilike govorio o položaju radija u svijetu medija. Ono što mi je zapelo za uho odnosi se zapravo na sve medije, dok je Carni govorio o tome kako slušatelji ne žele nametljive medije i to ih sve više odbija od takvih, naročito u ovom digitaliziranom vremenu kada ih svaki radijski, televizijski voditelj ili novinar, nakon što obaspe slušatelja, gledatelja ili čitatelja brojnim informacijama, još upućuje na razne internet stranice, facebookove, twitere i tako dalje... Doista je iritantno i zamorno kada vas se naprosto zapljusne tolikom količinom informacija kao da ljudi u ona dvadeset četiri sata što im dnevno stoje na raspolaganju trebaju samo biti žedni i gladni informacija pa će, eto, kao, biti sretni i beričetni. U ozbiljnim medijima, kao što vidimo, svjesni su te opasnosti da se izgube konzumenti, jer su mediji prenametljivi. Kod nas još bezobrazno nasrću na svoje čitatelje i slušatelje kao kao da su mediji ti koji su važniji od onih kojima se obraćaju. Naročito nekusne znaju biti puste samohvale pojedinih medija pod egidama - “ekskluzivno”, “prvi donosimo”, “prvi smo objavili” ili pak “samo za vas pišu čuveni novinari”... ili to što ih se privlači nudenjem kojekakvih tričarija i bižuterije. I to bi bilo u redu da se radi o stvarnim i velikim novinarskim otkrićima, ali onda kada to pročitate ili poslušate, vidite da nema opravdanja za takvu samohvalu i dakako da čitatelj odmahne rukom i kaže “a to pišu ovi ili oni neću ih više čitati”. I ne čitaju, što pokazuju i rezultati najnovijih istraživanja gdje su tiraže svim tiskovinama

već godinama u konstantnom padu i tome se ne nazire kraj, a model kako da se zaustavi još uvijek se ne iznalazi. Jednostavno i banalno opravdanje je da je internet, u koji se svi kunu, paradoksalno svemu kriv. Komotna situacija za vodstva naših tiskovina i drugih medija u toj jedinstvenoj samoobrani i samoobmani koju nitko ne može pobiti. A svih ovih godina u foteljama sjede isti ljudi koji zapravo u stvarnosti ništa ne poduzimaju kako bi se trend promijenio. Naravno, onima u privatnim medijima teško je diktirati što i kako da rade, ali nažalost pri tome stradavaju i profesionalno i egzistencijalno mnoge kolege. No, javnim medijima, televiziji i radiju, koji su izgubili gledanost i slušanost, ne bi trebalo biti svejedno i dužni su poduzeti sve kako bi se novinarski posao obavljao što kvalitetnije i kako bi novinarstvo živnulo, kao što to rade na BBC-iju, gdje se ne guše u nesposobnosti i nepoduzetnosti, nego rade i stvaraju nove mogućnosti. Da se može ulagati, kretati u nove novinske projekte, možete pročitati i u ovom broju Novinara. Takve projekte trebali bi pratiti i nadležni u državnim institucijama, i adekvatno njihovoj uspješnosti i važnosti, stimulirati njihov opstanak i izlaženje. Pri tome je važno stvoriti jedan model financiranja javnih medija koji će biti transparentan i pravedan i koji neće ovisiti o tome jesu li na vlasti “naši” ili “vaši”. I pri tome moramo voditi računa da smo mala zemlja i malo tržište, jer cijela Hrvatska stane u pola New Yorka. U takvim okolnostima medijsko je tržište vrlo ograničenih mogućnosti, pri čemu se medijske slobode vrlo lako mogu kontrolirati ili se mogu koristiti u svrhu određene politike ili poslovnih interesa nekih grupacija, kao što je to sada slučaj. A takvima su nesuzdržana nametljivost, površnost i glupost vrlo poželjni saveznici ■

Pozivamo sve zainteresirane kolege fotoreportere da pošalju svoje radove za rubriku Foto broja na mail: ibuljan@hnd.hr

televizija

Od jeseni i regionalni CNN na programu

N1, regionalni CNN-ov program, dugo se najavljuje. Trebao je krenuti pred ljeto, vrtjela se priča među novinarima. Ipak, N1 ćemo sačekati, kako sada stoje stvari, barem do rujna. Uspirkos tome, veći dio ekipe je okupljen i radi naveliko. Dubravko Merlić, direktor programa hrvatskog centra N1 televizije, najavio je pokretanje programa na kabelskim televizijama u rujnu.

“Program smo postavili vrlo ambiciozno, a okupili smo i vrhunsku uredničku i novinarsku ekipu jer želimo biti prvi, točni i vjerodostojni”, rekao je Merlić.

Jamstvo za ispunjavanje obećanja su mu novinari koje je uspio privoljeti da uđu u projekt, poput Josipa Šarića, Željka Matica, Anke Bilić Keserović, Ivane Dragičević, Zorana Šprajca, Sandre Križanec...

N1 će krenuti s jutarnjim izdanjem nacionalnih i regionalnih sadržaja. Tijekom dana svakih će se pola sata emitirati vijesti koje će zajednički raditi regionalni centri u Zagrebu, Sarajevu i Beogradu. U 19 sati na rasporedu je 35-minutni središnji dnevnik koji će se baviti temama isključivo vezanima za Hrvatsku, nakon čega će na programu biti regionalni politički talk-show “Pressing” koji će se seliti od studija do studija. (gb)

medijski renovi

Izdavač 21. stoljeća vlasnički povezan s Digitelom?

Zbog 98,7 milijuna kuna dugova, marketinška agencija Digitel Aljoše Roksanđića zatražila je krajem travnja pokretanje predstečajne nagodbe, objavio je Tportal. Digitel je druga po veličini oglašivačka agencija na tržištu s udjelom od 14 posto tržišta. Kako je prošle godine bio suočen s padom prihoda od 15 posto (iznosili su 138 milijuna kuna) pao je u insolventnost. Do pada prihoda došlo je zbog smanjenog budžeta za oglašavanje ključnih klijenta, gubitka ugovora s velikom pivovarom koja je promijenila agenciju kao i gubitak klijenata zbog vlasničkih promjena. Jedan od razloga je i 61 milijun kuna “problematičnih potraživanja povezanih društava od kojih je u većina u financijskim problemima ili u procesu predstečajne nagodbe; naplata većeg dijela nije realna”. Ono što je zanimljivo je da se među tim povezanim društvima uz tvrtke u kojima je agencija i formalni vlasnik, npr. Digitel nekretnine, Digitel komunikacije, Ujedinjene produkcije, Digitel, Digitel ulaganja, Da! i D ulaganja, nalazi i tvrtka Miran dan, izdavač ugaslog dnevnika 21. stoljeća nad kojom se vodi stečajni postupak. Povezana društva, prema definiciji, mogu biti vezana kapitalom, dakle vlasnički, ili poduzetničkim ugovorima poput ugovora o vođenju poslova ili ugovora o prijenosu dobiti i imaju određen stupanj ovisnosti. Digitel od Mirnog dana potražuje 4,8 milijuna kuna. Novinari brzo ugašenog dnevnika upozoravali su na vezu Digitela i 21. stoljeća, s obzirom da se vlasnik te agencije u redakciji novina ponašao zapravo poput urednika, odnosno vlasnika 21. stoljeća. Vodio je kolegije, mijenjao naslovnice, određivao teme. Vlasnik tvrtke Miran dan Marjan Jurleka rekao je za portal Forum.tm da je on bio jedini izdavač 21. stoljeća i da je to društvo pokrenulo izdavanje tog dnevnog lista. Stečajni upravitelj Maroje Stjepović rekao je pak da takav dokument nije vidio te da su poreznici temeljito češljali dokumentaciju upravo zbog sumnje u vlasničku povezanost, ali - koliko zna - ništa nisu pronašli. Novinari 21. stoljeća i dalje čekaju na isplatu zarađenih plaća. Iduće stečajno ročište zakazano je za početak srpnja. (gb)

tiraže

Novinsko izdavaštvo i nadalje proživljava agoniju

Novinska tiraža i prodaja oglasa i dalje padaju, a zabrinjavajuće je za novinske izdavače to što se ni u prva četiri mjeseci ove godine ne vide znaci oporavka. Kako prenosi Tportal lanjske godine, lider na tržištu, 24sata povećao je prihode za 7,4 posto na 260,5 milijuna kuna, a prema podacima portala Poslovna Hrvatska, ostvario je i dobit od 15,8 milijuna kuna. Sestrinska novinska kuća Večernji list, također u vlasništvu austrijske Styrije, nastavila je s negativnim trendom kad se gledaju prihodi

koji su u konstantnom padu od početka krize. Lani je Večernjak prihodovao 202 milijuna kuna (-4 posto), a prije četiri godine ta je brojka bila veća za čak 87 milijuna kuna. Zahvaljujući snažnom rezanju poslovnih rashoda za 27,8 milijuna kuna, Večernji list prošlu je godinu završio s neto dobiti od 3,9 milijuna kuna, a godinu ranije bio u gubitku 15,6 milijuna kuna. Tvrtka EPH Media, izdavač Jutarnjeg lista, Globusa i Forbese, lani je imala osjetan pad prihoda te je poslovala s gubitkom. Od 2010., prodaja novina i oglasa sve je manja. Prošle godine, prihodi su bili 178,2 milijuna kuna (-11,7 posto), a gubitak je iznosio 4,9 milijuna kuna. Krajem srpnja 2013., nad EPH-om je otvoren postupak predstečajne nagodbe. Vjerovnici su prihvatili plan restrukturiranja i sad se čeka potpisivanje ugovora. I Slobodna Dalmacija u sve je većim problemima, jer lanjski prihod od 131,2 milijuna kuna gotovo je za 100 milijuna kuna manji nego što je ostvareno prije četiri godine. U odnosu na 2012., prihod je pao za sedam posto, a rashodi se povećali za čak 60,6 milijuna kuna (+46 posto) što je dovelo do rekordnog gubitka od 81 milijun kuna. Uprava Slobodne Dalmacije u konsolidiranom financijskom izvješću navodi kako je gubitak rezultat otpisa potraživanja u predstečajnoj nagodbi prema društvima grupe EPH, troška izgubljenog sudskog spora s Jadrankom tekstilom i usklađivanja vrijednosti zgrade u Splitu na adresi Hrvatske ratne mornarice 4. Prihodi su pali i Novom listu, i to za sedam posto, na 97,1 milijun kuna čime je nastavljen dugogodišnji negativan niz. Riječke novine vratile su se i lošoj navici poslovanja u gubitku; lani im je minus bio 5,1 milijun kuna, a godinu prije ostvarile su dobit od 2,5 milijuna kuna. Budući da su im rashodi ostali isti, može se zaključiti da je gubitak izravna posljedica pada broja prodanih novina i oglasa. A da tiskane medije čeka još jedna teška godina, vidljivo je iz podataka tvrtke ABC Hrvatska, agencije koja procjenjuje tiraže tiskovina u suradnji s izdavačima, agencijama i oglašivačima. Od dnevnih listova prate se naklade 24sata, Jutarnjeg lista i Večernjeg lista. Kad se uspoređi prosječan broj dnevno prodanih primjeraka u prva četiri mjeseca ove godine s istim razdobljem iz 2013. i 2012., jasan je trend pada prodaje. 24sata prije dvije godine imala su prosječnu nakladu od oko 130.000 prodanih primjeraka, a sad je ona ispod 110.000. Jutarnji list sa oko 60.000 pao je ispod 50.000, a Večernji list sa 65.000 na oko 60.000 prodanih primjeraka dnevno.

neprofitni mediji

Fond za pluralizam počeo dijeliti sredstva za 2014. godinu

Tek početkom lipnja neprofitni elektronički mediji potpisali su ugovore za korištenje dodijeljenih im sredstava iz Fonda za pluralizam za prošlu godinu. Ukupno 15 neprofitnih podijelilo je nešto manje od milijun kuna, od čega je 681.120 kuna izdvojeno za 11 internet portala, a 290.880 za proizvođače audiovizualnog i radijskog programa.

Najveći pojedinačni dodijeljeni iznos za portale tako je 77.304 kune, koliko je dobio izdavač Forum.™-a Dom

kulture, slijedi šibenski portal Tris, Lupiga i splitska Cenzura plus za svoj portal Stav. Najmanji iznos od 32.981 kunu dobio je portal Pogledaj. to, a kompletan popis objavljen je na web stranici Vijeća za elektroničke medije.

Među neprofitnim proizvođačima televizijskog i radijskog programa najveći je iznos od 107.265 kuna dodijeljen Fade lnu, građanska inicijativa NG Buntovnicu slijedi s iznosom od 79.155 kuna, dok su Udruga Filmska klapa i Radio mreža dobile subvenciju nešto veću od 50 tisuća kuna.

Početak lipnja Vijeće za elektroničke medije na svojem je web-u objavilo i odluku o subvencioniranju programa lokalnih radijskih i tv-postaja. Program 18 lokalnih televizija sufinanciran je tako s ukupno 14,3 milijuna kuna, a sredstava su ovim natječajem podijeljena za samo četiri radijske postaje u ukupnom iznosu od 786.353 kuna.

Preko milijun kuna dobile su Varaždinska televizija i Mijor, dok će većini ostalih biti isplaćeni iznosi nešto iznad 900 tisuća kuna. Najmanje iznose dobili su Televizija Dalmacija, Televizija Jadran, Vox i Z1, a kompletan popis objavljen je na webu Vijeća.

Četiri radija koja su dobila potporu u ovom, prvom krugu dodjele sredstava Fonda za 2014. godinu su

Hrvatski radio Otočac, Radio Benkovac, Radio Kaj kojem je dodijeljen i najveći pojedinačni iznos od gotovo 300 tisuća kuna i Radio Senj.

Raspisan je i natječaj za drugu turu dodjele sredstava u 2014. za koji natječajnu dokumentaciju treba dostaviti od 4. srpnja, a odluka kome koliko bit će objavljena 2. rujna ove godine. (M. Skender)

predstečaj

I Novi list u predstečajnoj nagodbi

Andrej Sablić iz Rijeke imenovan je povjerenikom predstečajne nagodbe Glasa Istre novine, Glasa Istre trgovina, a od 12. lipnja i Novog lista nad kojim je vlasnik Albert Faggiana također pokrenuo postupak predstečajne nagodbe.

Radnici Glasa Istre još u ožujku ove godine kazneno su prijavili Faggiana za nesavjesno poslovanje koje je upropastilo tri tvrtke sada u postupku predstečajne nagodbe. Nikakvu informaciju o daljnjem postupanju po prijavi nisu dobili, osim neslužbene informacije o tome

foto: Andrej Damjanec

da je odbačena jer, navodno, iznos pronevjerene novca nije dovoljan za pokretanje sveobuhvatnije istrage. Nije pomoglo ni reagiranje Platforme 112 koja je početkom travnja od DORH-a tražila da ispita financijske akrobacije vlasnika koji je Novi list opteretio nizom kredita i jamstava, a da ga od Zagrebačke banke nikada zapravo nije ni kupio. Najstariji hrvatski dnevnik tako, nakon što ga je poharao Robert Ježić, a potom i Faggian, čeka novog vlasnika i neizvjesnu budućnost.

Policijska je u međuvremenu protiv Faggiana podnijela novu kaznenu prijavu Županijskom državnom odvjetništvu, a na Zboru radnih ljudi zaposlenici su na vijest o otvaranju predstečajne nagodbe reagirali najavom novih kaznenih prijava odlučni jednako tako da se bez pregovora sa zaposlenima više ne može odlučivati o sudbini Novog lista.

Koliko će tu svoju odluku uspjeti provesti u djelo, neizvjesno je u okolnostima kada vlasnik medija, prema tržišnim uvjetima, može postati svatko tko ima dovoljno novca ili dobre poznanike na odgovarajućim mjestima. (ms)

ict nagrade

Nagrada Božo Težak Draženu Tomiću

ICT novinar godine za 2013. i dobitnik nagrade "SAP ICT Journalist Prize Božo Težak" je Dražen Tomić, glavni urednik i vlasnik specijaliziranog portala ICTbusiness.info. U organizaciji informatičke tvrtke SAP d.o.o. te s glavnom temom inovacije za jednostavnost poslovanja Forum je okupio više od 500 domaćih i stranih sudionika, većinom predstavnika ICT industrije. Nagradu za ICT (informatičko-komunikacijske tehnologije) novinare tvrtka SAP dodjeljuje u suradnji sa Zborom informatičkih novinara Hrvatskog novinarskog društva i još nekoliko sponzora, a SAP ju je utvrdio 2001. -Nagrada je dokaz da se dugogodišnji trud i rad isplati, a pokretanje portala ICTbusiness.info i ova nagrada kruna su dvadesetogodišnjeg truda u novinarstvu koje je žalost danas u

vrlo teškom stanju jer mnogi su kolege posljednjih godina ostali bez posla. Treba istaknuti da proizvodnja sadržaja košta bez obzira na način njegove distribucije - papir, eter odnosno radio ili televizija, internet i nije jednostavno sve to pomiriti, ulaganja vremena i novca su velika. Međutim, posebno me raduje jer kada vam struka dodijeli nagradu onda ona ima posebnu težinu zbog čega mi je posebno drago da sam baš ove godine dobitnik jer sadržaj je uvijek na kraju pobjednik. Naravno nagrada je obveza da se ne posustane i da zajedno s ekipom koja stoji iza portala ICTbusiness.info i nedavno pokrenute ICTbusiness TV emisije nastavimo na stvaranju kvalitetnog i zanimljivog, relevantnog sadržaja," rekao je Tomić primajući nagradu. SAP i HND dodijelili su i novinarsku nagradu za najbolji ICT članak za 2013., što je dobila Tanja Ivančić Belošević za članak pod nazivom "Optička infrastruktura u Hrvatskoj" objavljen u BUG-u, te za najbolje uređivanje uredniku Olegu Maštruku za 4. broj mjesečnika Mreža iz 2013. (No)

fotografija

U Rovinju najbolji od najboljih fotoreportera u HR

U galeriji rovinjskog Centra vizualnih umjetnosti Batana otvorena je izložba fotografija "100 najboljih radova hrvatskih profesionalnih fotoreportera". Kako piše Glas Istre Rovinjci i ljubitelji fotografije imaju priliku na jednome mjestu razgledati sve ono što je tijekom 2013. godine plasirano u medijima, odnosno kako je to istaknuo predsjednik Zbora fotoreportera Hrvatske, Siniša Haničić "najbolje od najboljih fotoreportera u Hrvatskoj". Ocjenivačka komisija u sastavu Krasnodar Peršun, Nenad Petrović, prof. Ante Verzotti, Srđan Živulović i Mario Periša odbrala je najzanimljivije i najatraktivnije fotografije od 1.271 pristiglog rada i izlučila 21 finalista u sedam kategorija. Titulu fotografije godine ponijela je fotoreporterka Neja Markičević (CROPIX) i to za snimak Trga bana Jelačića, fotografiju snimljenu tijekom proslave priključenja Republike Hrvatske Europskoj uniji. U kategoriji "Dogadaj" nagrađeni su Filip Brala/Pixsell, Goran Jakuš/Pixsell, Neja Markičević /CROPIX, za "Svakodnevni život" Zvonimir Barišić/CROPIX, Bernard Čović/Glas koncila, Tom Dubravec/CROPIX, za "Reportažu" Vlado Kos/CROPIX, Zoran Marinović, Stipe Surać, "Kulturu i umjetnost" Matko Biljak/Slobodna Dalmacija, Neja Markičević/CROPIX, Goran Stanzl/Pixsell, "Portret" Duje Klarić/CROPIX, Boris Kovačev/CROPIX, "Sport" Goran Mehkek/CROPIX, Jure Mišković/CROPIX, Srđan Vrančić/CROPIX, te za "Prirodu i okoliš" Filip Brala/Pixsell, Nina Đurđević i Stipe Surać. - Realizacija projekta "Hrvatska novinska fotografija" od osobitog je značenja za fotoreportersku struku, ali i za širu javnost. Zahvaljujući predanom radu fotoreportera, građani na slikovit i direktan način spoznaju život koji ih okružuje. Izreka da slika govori tisuću riječi na najbolji način ocrtava važnost novinske fotografije i njenu ulogu u informiranju ljudi o svim aspektima društva i života, rekao je na otvorenju Haničić.

financiranje medija

Sufinanciranje tv i radijskog programa na čekanju

Javni poziv Grada Zagreba lokalnim radijskim i tv-postajama za subvencioniranje proizvodnje programskih sadržaja od interesa za Grad objavljen je 27. veljače, no do danas nije donesena odluka o raspodjeli sredstava. Kako doznajemo od pročelnika Ureda gradonačelnika Mira Lace, na natječaj je pristiglo 10 prijava, a Povjerenstvo još nije donijelo prijedlog Liste programskih sadržaja za dodjelu subvencija. Bez tog prijedloga, upozorava Laco, gradonačelnik ne može donijeti zaključak o dodjeli sredstava koji će, kao i prethodnih godina, biti objavljen na web stranici Zagreb.hr

U međuvremenu, Grad je raspisao i novi natječaj za subvencioniranje medijskih sadržaja, ali za portale. Natječaj je objavljen 30. svibnja. Kolika će se ukupno novca dijeliti na ova dva natječaja, u propozicijama nije objavljeno. Prema prijedlogu proračuna Grada Zagreba za ovu godinu, planirano je ukupno 14 milijuna kuna uložiti u informiranje i odnose s javnošću kroz natječaje za subvencioniranje sadržaja lokalnih medija. (M. Skender)

Razgovarala **Barbara Matejčić**

jurica pavičić

Kolumna je kao kućni ljubimac: moraš je redovito hraniti

Jurica Pavičić najbolji je novinar u 2013. godini. Tako su odlučili članovi Hrvatskog novinarskog društva. Odmah nakon dodjele nagrada u Velikoj dvorani HND-a komentiralo se kako je nadglasao i kolegu s televizije, a u pravilu televizijski novinari, kada su nominirani, budu izabrani za novinare godine. No, Jurici Pavičiću nije potrebna popularnost jakog medija niti ono što se obično smatra velikim temama da bi bio s dobrim razlogom nagrađen. Njegove kolumne u Jutarnjem listu i Slobodnoj Dalmaciji nastanjuju osiromašeni radnici, lokalni uzurpatori javnih dobara, otočke afere, turizam koji guta i ljude i prostor, devastacije pjaceta, lučica i šetališta, ukoliko, ono što se svakodnevno odvija ispod radara nacionalnih medija. Tako se njegovi subotnji zapisi u kolumni "Vijesti iz Liliputa" Jutarnjeg lista - koji, usput, nema više splitsko dopisništvo - čitaju kao dalmatinska kronika po kojoj ćemo jednom moći preciznije suditi o današnjem vremenu nego pregledavajući televizijske dnevnikove.

S obzirom na to da je Jurica Pavičić - uz to što je književnik, scenarist i esejist - i nagrađivani filmski kritičar, pitali smo ga, iz znatiželje, koji mu je najbolji film o novinarstvu. Odabrao je zaključnu, petu sezonu serije "Žica" Davida Simona, bivšeg reportera Baltimore Suna. No, nije mogao stati samo na jednom naslovu: "I Fellinijev 'Dolce vita'. I stari filmovi Franka Capre. I jedan domaći: Hadžićev 'Novinar'. To možda nije najbolji film na svijetu, ali se vidi da ga je radio čovjek koji je o svijetu novinarstva znao do crno ispod nokta."

Primajući nagradu za novinara godine posebno ste zahvalili pokojnom Andelku Ercegu, Boži V. Žigi, Mariju Bošnjaku i Zlatku Gallu. Zbog čega njima četvorici, čime su vas zadužili?

- To su bila četvorica mojih bivših urednika koji su mi usmjerili karijeru, često protiv moje volje, u pravcu koji se na koncu ispostavio kao dobar. Bože V. Žigo je urednik koji je na Silvestrovo 1989. objavio moj prvi profesionalni tekst u novinama. Bila je to književna kritika, tekst o "Andelu

Novinarstvo nikad nije bila važnija i cjenjenija profesija nego između 1985. i 1992. Prije toga, novinari su bili društveno-politički radnici, kasnije su postali zabavljači. Tih nekoliko godina bili su prometeji

uništenja“, romanu Ernesta Sabata, koji je upravo tada prvi put objavljen u Jugoslaviji, na srpskom. Žigo je u to vrijeme bio utemeljitelj i prvi urednik Foruma, tjednog priloga za kulturu Slobodne Dalmacije. U to je vrijeme Slobodna bila na svom vrhuncu, a Forum je bio prilog koji je doista s pravom nosio to ime. Bio je jako otvoren, u njemu su pisali istaknuti zagrebački i beogradski kulturnjaci, bio je otvoren lokalnoj intelektualnoj sceni i mjesto polemike. Ako ste htjeli napisati tri kartice o urbanističkom, konzervatorskom ili znanstvenom prijenoru, Forum je bio mjesto gdje ste to uvijek mogli. Iz današnje perspektive zvuči nestvarno da je potpuno počivao na vanjskoj suradnji. Tako sam i ja onamo dospio, i to mi je bilo prvo mjesto novinskog objavljivanja.

Zlatko Gall je postao urednik kulture u Slobodnoj Dalmaciji u proljeće 1991. U to doba on je već uvelike probio led mladima jer je bio prvi novinar u Dalmaciji koji je “legalizirao” pop-kulturne teme koje su do tada imale prostor samo u omladinskom tisku: strip, pop muzika, supkulture. Kad je postao urednik, jako je usmjerio rubriku u tom pravcu. Mi se tada uopće nismo poznavali, no on je čitao moje tekstove o filmu u “Kinoteci” i u proljeće 1991. me zvao da postanem stalni filmski kritičar Slobodne. Četiri mjeseca potom sam dobio stalni radni odnos, točno na prvi dan rata u Sloveniji. To je promijenilo moj život utoliko što sam se vratio iz Zagreba u Split. Tada je to bilo protiv mojih intimnih želja, no danas sam presretan da je tako ispalo, jer uživam u svakom aspektu

Lako je u velikim novinama napasti premijera. Ali, objavite vi tekst o svom rođaku koji je u Tučepima prevrnuo kip šute u potok, što je Anđelko Erceg napravio u drugom broju Makarske kronike. Tu počinje novinarstvo

Dalmacije. Tada još nije postojala riječ “head hunting”. No, ono što su radili Gall i Kulušićeva Slobodna - u osnovi još uvijek socijalistički “kombinat” - bilo je zapravo to: head hunting. Na isti način, početkom devedesetih, pojavili su se tekstovi nekog diplomanta filozofije iz Zadra za kojeg nitko nije čuo. Bio je to Ante Tomić. I nekih duhovitih klinaca iz Splita za koje nitko nije čuo. Bili su to Lucić i Dežulović.

Mario Bošnjak smislio je u jesen 1992. u Vijencu naziv moje kolumne - “Vijesti iz Liliputa” - a taj se naziv zaljepio za mene do danas.

Što se Anđelka Ercega tiče, pomalo je bizarno da je čak i Jutarnji, prenijevši Hininu vijest, prije mjesec dana njegovo prezime krivo prenio kao “Herceg”, iako je on jedan od osnivača Jutarnjeg i iako je ključno formirao subotnji prilog Magazin. Pokojni Anđelko dao je konture i smjer Magazin i prvi smjestio moj “Liliput” u subotu. U jednom trenutku više nije mogao psihofizički izdržati veliku redakciju u Zagreb, vratio se u Makarsku i osnovao male lokalne novine, Makarsku kroniku, za koju i danas pišem. Umro je od galopirajućeg raka pluća i strašno mi fali. Makarska kronika za mene je case study što novina može napraviti od jedne sredine. Osnutkom tih novina, Makarska je opet “postala” grad, iz novina su izišli knjižara i muzička slušaonica, poslije su nastali festival stripa i filma, Makarska je danas neusporedivo više grad od veličinom sličnih, a po tradiciji jačih Omiša i Trogira. Mislim da je zrno toga začela Kronika. Osim toga, na Anđelkovu primjeru vidio sam što je prava prva linija novinarstva - a to je mala sredina. Lako je u velikim novinama napasti premijera. Ali, objavite vi tekst o svom rođaku koji je u Tučepima prevrnuo kip šute u potok, što je Anđelko napravio u drugom broju. Tu počinje novinarstvo.

Počeli ste objavljivati, kao što kažete, na samom kraju prijelomne 1989. Tih prvih godina devedesetih Slobodna je, zahvaljujući Jošku Kulušiću, uspijevala biti i slobodna i kvalitetna. Tada je još i Danas bio dobar tjednik. Kakav je vama bio taj početak rada u novinama?

- Novinarstvo nikad nije bila važnija i cjenjenija profesija nego tih nekoliko prijelomnih godina. Prije toga, novinari su bili društveno-politički radnici, kasnije su postali zabavljači. Tih nekoliko godina između 1985. i 1992/3., oni su bili prometeji. Ulazili smo u novi svijet, a vi ste bili tumači tog svijeta. Ljudi su iz novina učili što je trodioba vlasti, što monetarizam, što inflacija i čikaška škola, koji postoje izborni sustavi, što se dogodilo na Golom otoku ili na martovskim pregovorima... Odjednom se otvorio prostor neke slobode, a oni koji su ga znali uzeti, bili su društveno cijenjeni. Što se Slobodne tiče, ona je usred socijalizma bila ustrojena kao ozbiljna, odgovorna vertikalna firma, danas bismo rekli “skoro k’o privatna”. Postojali su proizvodni i profesionalni standardi, vertikalna odgovornost, stroga profi-disciplina. Istodobno, postojali su i jaki elementi strukovne autonomije, počevši od redakcijske konferencije koja je u ranim devedesetima preuzela ulogu sličnu plenumu. Kad gledate koja su imena na tim stranicama, shvatite da su Slobodna i Nedjeljna u tih pet, šest godina proizvele praktički cijeli kozmos

današnjeg hrvatskog novinarstva: sve perjanice su počele tamo. Neobičan je to osjećaj, znati da si kao početnik s par mjeseci staža pisao u daleko najboljoj novini u kojoj si ikad radio i u kojoj ćeš ikad raditi. A iza toga je stajao jedan neugledni čovjek, nesvršeni gimnazijalac koji je hodao uokolo u ružnoj kaki košulji s epoletama. Kulušić je - uzgred rečeno - svaki dan prelamao ručno gotovo cijele novine, takav je kontrol frik bio.

Znamo čuti danas da ovako loše u novinarstvu kako je sada nije bio ni u tim Tuđmanovim devedesetima. Koliko je to točno, kakvima su vam u sjećanju ostale cijele devedesete godine u novinarstvu i kako su se mijenjale okolnosti za novinare u ovih vaših gotovo četvrt stoljeća rada?

- Tuđmanovo doba je u novinarstvu bilo kompleksno. S jedne strane, postojao je strašan ideološki pritisak, snažni institucionalni nacionalizam, dosta se lagalo u novinama, pogotovo u ratu. S druge strane, pritisak ideologije imao je nusefekt da je pritisak komercijalizacije bio sporedan. Tiraže su još bili komforne, kulturne rubrike velike, postojala je konzervativna hijerarhija tema. Nives Celzijus nije mogla na naslovnicu. Ja sam te devedesete proveo u Slobodnoj koja je tijekom tog razdoblja prošla nekoliko faza. Prvo je postojao Kulušićev period pa razdoblje oštre hadezeizacije oko 1993/4. Potom je stigao period detanta kad se novine odmiču političkoj kontroli, još pod Kutlom Slobodna se pomalo izmakla direktnom utjecaju HDZ-a. Ja sam tad uređivao upravo Forum i treba pošteno priznati da sam imao punu slobodu. Ljudi iz zagrebačkih redakcija su mi govorili da ono što izlazi kod mene, u Hrvatskoj može izići samo još u Feralu. Paradoks je da je Slobodna pala opet pod kontrolu vladajuće stranke onda kad se Kutlin imperij počeo urušavati. Tada sam doživio i prvi cenzorski slučaj u cijelim devedesetima: Olga Ramljak skinula je iz novina komentar Ante Tomića o tome kako Tuđman reketari firme da kupuju njegova sabrana djela. Ja sam tada - 1999. - dao ostavku kao urednik Foruma, i to je bio moj zadnji urednički posao u životu.

Nažalost, najgore ideološko srozavanje Slobodna je doživjela tek onda kad je pao HDZ. Tada je mjesto glavnog urednika preuzeo Josip Jović koji je od Slobodne pokušao napraviti neoustaški Fox News. S naslovnica se pozivalo ljude na miting Norcu. To više nisam mogao izdržati i u listopadu 2000. sam pobjegao u Jutarnji list. Strašno mi je teška bila ta odluka jer mi je Slobodna bila ispod kože - i ostala do danas.

Teme vaših kolumnističkih tekstova u Jutarnjem listu i Slobodnoj Dalmaciji često nalazite u lokalnim medijima ili na regionalnim stranicama novina, onima koje ih još objavljuju. Kvalitetni lokalni mediji, kao što je Makarska kronika, mogli bi biti budućnost novinarstva, jer će se ljudi, nakon zasićenja silnim informacijama koje teško mogu filtrirati, ponovno okrenuti onom što se događa u njihovoj neposrednoj sredini.

- Boris Dežulović je jednom rekao da je raditi Greatest Shits u Feralu bilo kao ribarenje: moraš znati “pošte”, mjesta gdje ćeš naći bisere. Ja mislim da je tako i s kolumnama. Kolumna je kao kućni ljubimac: moraš ga hraniti, a svaki ima svoju hranu, ne možeš dati kuniću hranu za mačke. Meni je hrana

Novine po mom guštu moraju biti malo ideološki shizofrene; nemam ništa protiv da objavljuju kako su apartmani na Srđu super i da treba koncesionirati autoceste, sve dok se daje prostor i oprečnom mišljenju i sve dok se ne sakrivaju od javnosti činjenice i argumenti druge strane

novinar godine

jurica pavičić

to što sam negdje bio. Jedna kolumna mi je izišla jer sam se ovo ljeto sidrio ispred uništenog beogradskog odmarališta na Jakljanu. Druga jer sam bio na Tjentištu, treća jer sam bio na Žirju. Male sredine generiraju priče iz kojih najviše shvatite društvo. Evo, uzmite ovaj tjedan: gradonačelnik Filip Jakova je likvidirao lokalno rukometno igralište da bi lokalnom hotelu sagradio rotor i pristupni put. U Makarskoj su se SDP i HDZ posvadili oko datuma na štandarcu za gradsku zastavu. U Vrboskoj, građani su se pobunili da bi spasili palmu na otočiću koju vlast želi iščupati. Puno više saznate o Hrvatskoj iz tih malih, lokalnih priča nego iz visoke politike koja se često bavi apstrakcijama.

Vaša kolumna u Jutarnjem listu, "Vijesti iz Liliputa", koja je posebno apostrofirana u obrazloženju ovogodišnje nagrade, nekada djeluje kao da je zabunom objavljena, jer ono što u njoj kritizirate zna biti upravo ono što se na kojoj stranici do vas propagira. Kako se osjećate u takvom kontekstu?

- Nakon četvrt stoljeća, navikao sam se već pisati za novine u kojima je moja pozicija različita od dominantne ideologije novina. Tako je bilo dugo vremena u Slobodnoj, tako je i sad. Tako nije bilo jedino u Vijencu sredinom devedesetih i prvih nekoliko godina u Jutarnjem. Moj ideal su novine koje su poprište ideološke borbe, novine u kojima postoji konfrontacija dviju strana, u kojima se ukrštaju ideološki argumenti i iznose protuargumenti. Zato nemam ništa protiv da u novinama za koje pišem ljudi objavljuju da su apartmani na Srđu super i da treba koncesionirati autoceste, sve dok se objavljuju i oprečna mišljenja, i sve dok se ne sakrivaju od javnosti činjenice i argumenti druge strane. Novine po mom guštu moraju biti malo ideološki shizofrene. Zato ne volim previše većinu naših kontrakturnih, lijevih subvencioniranih medija. Imam osjećaj da cijele novine sviraju na jednoj žici, da mi govore opet i opet nešto što sam već

apsolvirao. Nema dodane vrijednosti, nema davoljeg odvjetnika koji bi zapaprio unisonu slogu.

S jedne je strane u medijima previše kolumni i komentara, a premalo stručnih analiza i reportaža, a druge, čini mi se da to novinarima nije samo stvar prestiža, nego i prostor slobode, da pod svojom slikom, u kolumni, mogu napisati ono što možda ne bi smjeli u drugim formama. Što je dovelo do hiperprodukcije kolumnističkog novinarstva?

- To je točno. Novinarstvo se u Hrvatskoj pretvorilo u vojsku koja ima samo redove i generale, bez poručnika i kapetana. Imate ili prekarni, anonimni rad, prepisivačinu s portala, ili pak pretjerano važne kolumnističke zvijezde, što vrijedi i za mene. Gubi se ono što je meni u novinama najvažnije, a to su ljudi koji su eksperti za svoja područja, koji znaju sve o INA-i, ili prirodnim znanostima, ili istarskoj političkoj sceni, ili o kriminalnoj sceni Zagreba, ili o turizmu, o situaciji u BiH, ili o filmu i kazalištu - ljudi čija će vam ekspertiza i znanje krucijalno trebati možda deset puta godišnje, ali kad ih trebate, onda ih imate i možete im vjerovati. Takva vrsta novinara bih želio biti kad je po srijedi film, i to mi je zapravo važnije od kolumni. Nitko se nije ni rodio ni umro kao kolumnist. Što se pak kolumni tiče, nemam što dodati. One zaista jesu nastale dijelom i kao alibi - prostor autonomije preko kojeg novine kompenziraju što se nekim temama ne bave u "pravim" formama. Kao da je svaka kolumna svoj mali, autarkični nezavisni medij. Mislim da će Internet 2.0 i razvoj medija još pojačati tu apartnost kolumni i blogova.

Teško je predvidjeti u kojem će se smjeru novinarstvo razvijati ili pak urušavati, no ipak - koji scenarij vi vidite kao izgledan? Mislite li da ćete dočekati mirovinu radeći u medijima i da ćete pritom biti zadovoljni?

- Sigurno je da mirovinu neću dočekati u papirnim novinama. Ali mislim da to nije ni bitno. Ne vidim zašto bi bilo nasušno važno da se sijeku bukve da bi netko čitao moj tekst. Nemam ništa protiv ne-papirnog novinarstva. No, brine me što postpapirno novinarstvo još nije pronašlo svoj ekonomski model. Za novinarstvo nije dobro da živi ni od javnih subvencija ni od oglašivača. Ono mora živjeti od čitatelja koji plati 7 ili 15 kuna. Na internetu nije tako, a čini mi se da neće ni biti. Nisam dovoljno stručan ni medijski pismen da bih prognozirao kako će se taj problem riješiti. Ali, vidim da je novinarstvo u krizi, i ne samo kod nas. Dosta vam je pogledati sjajni dokumentarac "Page One" Andrewa Rossija o New York Timesu da to vidite. U njemu imate prizor kad David Simon, kreator serije "Žica", koji je bio novinar crne kronike u Baltimoreu, kaže na jednoj javnoj tribini: "O.K., ali tko će u tom vašem svijetu budućeg novinarstva izvještavati o nečemu tako dosadnom kao što je urbanistički plan Baltimorea?" Tome se nema što dodati ■

dossier

Piše **Melisa Skender**

**Zakonita cenzura
i sudski progoni novinara**

Granice povrede časti i ugleda

Procjena okolnosti može se razlikovati od suca do suca. Tako široko otvoren prostor interpretacije predstavlja velik rizik za novinare, osobito one koji se bave istraživanjem i još drže do uloge "psa čuvara" demokracije. Nemoguće je, naime, pisati o korupciji a da se netko ne uvrijedi

Gotovo 18 godina trajala je građanska parnica koju je, zbog pretrpljene duševne boli, protiv jednog tjednog izdanja EPH vodila televizijska voditeljica, i izgubila. Prema tekstu presude objavljenom na internetskim stranicama Vrhovnog suda RH, može se razabrati kako tužba datira iz 1993. godine. Ipak, prva presuda općinskog suda zabilježena je tek 2008., a do tada su sudski troškovi narasli na 48.643 kune. Postupci u građanskim parnicama protiv časti i ugleda posljednjih 14 godina u prosjeku traju od 2,5 do 3 godine. Bio bi taj prosjek i bolji da ga ne kvari osam postupaka što su trajali dulje od desetljeća. Slučaj televizijske voditeljice na vrhu je te liste. Podaci skupljeni zahvaljujući tražilici sudske prakse SuPra Vrhovnog suda, komparirani s komercijalnom tražilicom koja korisnicima bez pretplate nudi samo ograničen pristup, sigurno se ne mogu smatrati cjelovitima. Ipak, obrađenih nešto više od 300 pravomoćnih presuda uglavnom u građanskim parnicama, može se smatrati uzorkom na temelju kojega je moguće potražiti odgovore na neka pitanja. Primjerice, o omjeru oslobađajućih presuda i izrečenih kazni. Prema našem uzorku, taj omjer je pola - pola s laganom prevagom u korist izrečenih kazni. Njihova je ukupna vrijednost u posljednjih 14 godina dosegla 6,5 milijuna kuna, mahom za duševne boli u građanskim parnicama. Bez kamata. Sve to u razdoblju kada je,

Ukupna vrijednost izrečenih kazni u posljednjih 14 godina dosegla je 6,5 milijuna kuna, mahom za duševne boli u građanskim parnicama. Bez kamata. Sve to u razdoblju kada je, kako tvrdi Vesna Alaburić, bilo izrazito teško dokazati kaznenu odgovornost novinara za djela protiv časti i ugleda

kako tvrdi Vesna Alaburić, bilo izrazito teško dokazati kaznenu odgovornost novinara za djela protiv časti i ugleda. Zahtijevanje naknade građanskom parnicom donedavno je tako bio lakši put do odštete za okaljenu čast i ugled. Pitanje je hoće li tako ostati i nakon donošenja novih odredbi za kaznena djela protiv časti i ugleda. Ipak, podaci o broju kaznenih presuda u ukupnom uzorku prilično su manjkavi. Posebno ako se usporede s ukupno 193 osude za djela protiv časti i ugleda zabilježene samo u 2009. godini. Taj podatak objavio je u svojem radu "Kaznena djela protiv časti i ugleda" samo par mjeseci prije donošenja novog KZ-a dekan Pravnog fakulteta u Osijeku Igor Bojanić, tada još član radne skupine za izradu zakonskog prijedloga.

Stvar procjene

Kako se u spomenutom radu navodi, najveći krimen starih odredbi o kaznenim djelima protiv časti i ugleda bio je članak 203. koji, osim u slučaju dokaza isključive namjere da naškodi nečijoj časti ili ugledu, oslobađa tuženika kaznene odgovornosti. Posebnom odredbom reguliralo se iznošenje osobnih i obiteljskih prilika, štitila posebna prava djeteta i jasno odredilo u kojim slučajevima istina ne može biti apsolutna obrana. Novim zakonom ta je granica između privatnog života i javnog djelovanja zamagljena i ostavljena sucima na procjenu. Dokazivanje da ste govorili istinu ili postupali u dobroj vjeri nije, naime, uopće dopušteno ako sud procijeni kako iznošenje istine nije u javnom interesu.

Presuda Slavici Lukić i obrazloženje u kojem sudac ne prepoznaje javni interes ni kada se radi o poslovanju privatne medicinske ustanove u koju su ulupani milijuni javnog novca, odjednom je materijalizirala svu zabrinutost koju su zbog novih odredbi KZ-a izražavali Hrvatsko novinarsko društvo, pa i pojedini stručnjaci za kazneno pravo i prije donošenja Zakona.

Granica kriminalizacije istine pomaknuta je sada toliko daleko da, osim u slučaju iznošenja privatnih i obiteljskih prilika, istina može biti kažnjiva i kad je u pitanju čast gospodarskog subjekta.

"Ovakve odredbe ograničavaju bilo kakvo kritičko i istraživačko novinarstvo", objasnio predsjednik HND-a Zdenko Duka na otvaranju okruglog stola "Izmjenom Kaznenog zakona protiv cenzure" gdje Društvo vidi najveću opasnost kaznenog djela sramoćenja i zašto se zalaže za brisanje te odredbe iz Kaznenog zakona. Tu je inicijativu potpisom peticije podržalo više od 1600 ljudi, mahom novinara.

"U novoj konstrukciji proširena je zona kriminalizacije iznošenja istinitih i činjeničnih tvrdnji ne samo na iznošenje obiteljskih i osobnih prilika. Bio sam od početka kritičan prema ovoj odredbi zbog njezine kompleksnosti i kompliciranosti koja bi u praksi mogla stvoriti poteškoće. Ne valja kad se jedna odredba može protumačiti na više načina, a utvrđivanje javnog interesa otvara prilično široku zonu različitih tumačenja", komentirao je profesor zagrebačkog Pravnog fakulteta Petar Derenčinović, valjda jedini član radne skupine koji je bio protiv ovakvog rješenja u novom Kaznenom zakonu.

dossier

"Normalni zakonodavac u normalnoj zemlji mora htjeti donositi zakone koji će spriječiti zlorabu u što je moguće većoj mjeri", rekao je HRT-ov novinar Damir Dević pa zaključio kako je sporna odredba prije svega loše napisana. "Nije jasno koja se to društvena vrijednost ovom odredbom htjela zaštititi, tko ima pravo na zaštitu čak i u slučaju istinitosti informacije. Jesu li to djeca, članovi obitelji? To nigdje nije napisano."

Premda je Derenčinović posebno istaknuo kako nije bilo nikakvih političkih pritisaka, ton u kojem se vodila polemika, najbolje će dočarati naslov članka koji je za strukovni list Odvjetnik 2006. napisao Dražen Matijević, a koji glasi: "Laž je postala zakonom zaštićeno pravno dobro". Tako je, naime, dobar dio domaćih pravnih stručnjaka gledao na članak 203. koji je nestao iz novog KZ-a. Među njima i jedan političar.

"Jedan dio medija koji su obuzeti groznicom profita ili su glasnogovornici, agitatori ili propagandisti grupnih ili političkih interesnih skupina stavio si je kao 'vrhovno' načelo sramoćenje pojedinaca iz političkog ili javnog života", rekao je pravnik Vladimir Šeks 2011. kada je zakon donesen, pozdravljajući propisivanje kaznenog djela sramoćenja i otkrivajući čiju čast treba zaštititi.

Uspostava ravnoteže

"Svaki je kazneni zakon izraz neke političke volje, ali to ne znači da su političari izravno utjecali na rad radne skupine. Ovaj je zakon ovakav jer je postojala politička volja da se discipliniraju novinari, da se olakša njihov progon i postroži kažnjavanje", uvjeren je Vesna Alaburić koja je ipak nastojala ublažiti oštricu koja se u raspravi okrenula prema sudovima. Prema njezinu iskustvu, a zastupala je na hrvatskim sudovima mnogo novinara, urednika i nakladnika, "hrvatski sudovi u dosadašnjoj su praksi na pravilan način uspostavili ravnotežu između sukobljenih osobnih i društvenih vrijednosti".

"Mislim da ovog trenutka ne možemo govoriti o mogućnosti da nam sudstvo kao takvo odlučuje u ovim predmetima na način koji će doista predstavljati ugrožavanje slobode izražavanja, bez obzira koliko bili nezadovoljni jednom konkretnom presudom. Ipak, to može biti povod da se preispitaju neke okolnosti", dodaje Alaburić.

Jedna je okolnost, na koju je Alaburić već upozoravala u svojim javnim istupima, da malo tko u Hrvatskoj uopće zna kako odredba o sramoćenju funkcionira u švicarskom pravnom sustavu. Osim što u svojem sadržaju nije dovoljno precizna, odredba o sramoćenju naslanja se na pravni sustav s kojim naši pravници imaju malo iskustva. Tim prije što je i bez svega toga suđenje u postupcima protiv časti i ugleda, čini se, dovoljno komplicirano.

"I prije je novinar odgovarao ako je iznosio istinu i time vrijedao nečije ljudsko dostojanstvo. To može imati strašne posljedice za obiteljske i osobne prilike uvrijeđene osobe, što se sudskim postupkom na kraju i utvrđuje. Radi se u pravilo se sudskim postupkom na kraju i utvrđuje. Radi se u pravilo o vrlo kompleksnim procesima gdje ništa nije crno - bijelo", rekla je Rahela Valentić koja je na Općinskom kaznenom sudu u Zagrebu radila na 50-ak predmeta protiv novinara.

dossier

"U 90% slučajeva su to bile oslobađajuće presude", zaključila je. No, ništa nije lakše osloniti se na 90% oslobađajućih presuda jedne sutkinje nego na temelju jedne nepravomoćne presude suditi o mogućim opasnim implikacijama sporne zakonske odredbe.

Konačno, nepovjerenje u hrvatsko sudstvo nije od jučer, kao što i pad povjerenja javnosti u medije nije novi trend. Stara su i nastojanja Hrvatskog novinarskog društva na zakonskoj regulaciji koja ne ide prema zastrašivanju novinara i zasipanju medija sudskim tužbama.

Društvo je krajem 90-ih naručilo istraživanje kojim je željelo ustanoviti osnovna obilježja sudskih postupaka protiv predstavnika medija, od nakladnika do urednika i novinara, te istražiti utjecaj što ga ti postupci imaju na razvoj slobodnog novinarstva u Hrvatskoj.

Istraživanje je vodio profesor zagrebačkog Pravnog fakulteta Alan Uzelac, a obuhvatilo je 540 predmeta, od čega 497 građanskih parnica i 43 kaznena postupka od 1990. do 1999. godine. Izvještaj je na kraju napravljen samo na temelju građanskih predmeta povrede časti i ugleda objavljivanjem u javnim medijima. Presude su se do listopada 1996. donosile temeljem Zakona o informiranju, a nakon toga prema Zakonu o javnom priopćavanju. Brojni su predmeti završili na Trgovačkom sudu nakon što su tvrtke nakladnika otišle u stečaj, što je praktički obustavljalo postupke.

Sudstvo je bilo toliko sporo da je najveći dio građanskih tužbi protiv medija ostao neriješen i nakon deset godina. Izvještaj sugerira kako ta sporost možda nije sasvim slučajna, već uzrokovana i suzdržavanjem sudova od formiranja određene sudske prakse.

"Naime, tijekom 90-ih česti su bili zahvati koji su ugrožavali status sudaca i njihovu nezavisnost, a došlo je i do velikih kadrovskih promjena. Izgleda da je samo u manjem broju slučajeva to rezultiralo pristranim i neobjektivnim odlukama - iako je i takvih zasigurno bilo. U većem je broju slučajeva reakcija sudbenog aparata bila u produžavanju procesa donošenja odluke, kako bi bila amortizirana aktualna politička oštrica", stoji u izvještaju.

Česti tužitelji

Specifičnim je izvještaj prepoznao i tužitelje koji se učestalo pojavljuju, poput Franje Kajfeža koji je u promatranom razdoblju podigao osam tužbi, do Antuna Vrdoljaka, Vinka Sindičića i Tomislava Merčepa koji su ih imali po pet. Najmanje tužbi za naknadu štete zbog narušenog ugleda podigao je do 1999. protiv medija Miroslav Kutle. Svega četiri.

Na vrhu popisa najvećih dosuđenih odšteta u 90-ima očekivano se pojavljuju osobe koje jesu, ili su bile, javni djelatnici i kao takvi često meta medija, kaže izvještaj u kojem se ne prešućuje ni kako je u nekim slučajevima bliskost tužitelja s vlasti mogla biti presudna za visinu naknade štete. Tu je i napomena da takva praksa nije bila sustavna.

Premda se ograđuje od kategoričkih zaključaka zbog nepotpunih podataka, kao najveću vrijednost ovog istraži-

vanja autor i suradnici prepoznaju metodologiju za buduća moguća istraživanja sudskih postupaka.

Uspoređujući ovo istraživanje s podacima do kojih smo uspjeli doći zahvaljujući tome što je dio presuda objavljen na internetu, možemo pokušati usporediti sudsku praksu 90-ih s onom od 2000. do danas.

Onda, kao i danas, građanske parnice za naknadu štete, prema Zakonu o javnom priopćavanju, rješavale su se "u naletima". Kako bi na snagu stupio novi zakon, naglo bi porastao broj tužbi što je, uz nagle promijene zakonodavstva i društvene prakse, bio problem sam po sebi, stoji u izvješću objavljenom 2001. Najviše predmeta u razdoblju od 1990. do 1999. okončano je pravomoćno 1993., tri godine prije donošenja novog Zakona o javnom priopćavanju.

Rješavanje tužbi za naknadu štete temeljem tog Zakona otežalo se sve do rujna prošle godine, iako ne važi od svibnja 2004. Gotovo deset godina parnice su se vodile temeljem dvaju zakona, ovisno o datumu predavanja tužbe. To je i jedan od razloga zbog kojih su odlukom Vrhovnog suda 54 predmeta vraćena na postupanje niže rangiranim sudovima. Na uzorku od 300 predmeta, to je gotovo petina.

Prva na listi najviše pravomoćno dosuđenih naknada do 1999. bila je Nevenka Tuđman s iznosom od 150 tisuća kuna. Danas prvo mjesto dijele jedan bivši potpredsjednik Vlade, sutkinja Vrhovnog suda i bivši predsjednik Kaznenog odjela Vrhovnog suda. Svakom je dosuđen iznos od 200 tisuća kuna.

Tjedniku Nacional je od 2000. do 2012, na račun sjelo šest presuda iznad stotinu tisuća kuna svaka, ne računajući kamate. Čak osam sudskih presuda protiv Nacionala doneseno je samo 2006. godine, preko 410 tisuća kuna na ime naknada štete. Iznosu još treba pribrojati kamate i sudske troškove.

Pogleda li se tko je sve u međuvremenu upao među prvih deset najizdašnije obeštećenih tužitelja, osim već nabrojanih triju osoba, tu je i bivši predsjednik Sabora kojem je dosuđeno 130 tisuća kuna od medija koji su prenijeli da je novinarki prijetio pištoljem. I sutkinja koju je u novinama oklevetala jedna od stranki u postupku koji je vodila. Osoba kojoj je Ministarstvo pravosuđa navodno gradilo kuću, osoba u medijima povezivana s trgovinom oružjem u vrijeme embarga, osoba koja se pronasla na objavljenom listi 206 najvećih hrvatskih kriminalaca koja je tajni dokument MUP-a. Tu je i tužiteljica koja je žrtva nebuloznog napisa o povezanosti njezina intimnog života s naložima Udbe, dvije maloljetnice i vjeroučitelj kojeg su u jednim dnevnim novinama sumnjičili za seksualno uznemiravanje maloljetnika.

Vlasnik kroji standarde

Je li Kazneni zakon najbolji način da se sloboda izražavanja uskladi s Europskim konvencijom o ljudskim pravima, gdje se profesor Bojanić, autor spomenutog rada o kaznenim djelima protiv časti i ugleda, posebno poziva na članak 10. stavak 2. koji govori o odgovornosti kojom je sloboda izražavanja nužno uvjetovana?

Istraživanje koje je naručio HND, a u omjeru manjem od planiranog proveo tim na čelu s Alanom Uzelcem, zaključuje

Podaci o broju kaznenih presuda u ukupnom uzorku prilično su manjkavi. Posebno ako se usporede s ukupno 193 osude za djela protiv časti i ugleda zabilježene samo u 2009. godini

Granica kriminalizacije istine pomaknuta je sada toliko daleko da, osim u slučaju iznošenja privatnih i obiteljskih prilika, istina može biti kažnjiva i kad je u pitanju čast gospodarskog subjekta

kako vođenje sudskog postupka u najmanju ruku nije najefikasniji način za formiranje zadovoljavajućih profesionalnih standarda. Situacija se u proteklih preko deset godina dodatno promijenila pa standarde sada kroji vlasnik po svojoj mjeri umjesto po profesionalnim uzusima. Novinar koji je već ograničen stupnjem egzistencijalne vezanosti za radno mjesto, a na tržištu ih nema slobodnih, sada se može autocenzurirati i u mjeri koja neće ugroziti časte ljude dovoljno utjecajne, bogate ili oboje kojima to nije financijski problem.

Kakve su realne šanse novinara kojemu se sudi prema slobodnoj procijeni javnog interesa i u okviru nejasne definicije kada i za obranu čije časti istina prestaje biti apsolutna obrana? Pored svega, upozorila je Vesna Alaburić, samo se novinarskoj profesiji u našem društvu ne priznaje pravo na grešku.

“Zašto se svim drugim profesijama, i sucima i državnim odvjetnicima i odvjetnicima, mora dokazati umišljaj odnosno namjera da bi oni bili kazneno odgovorni za loše postupanje u svome poslu, dok se jedino novinari smatraju krivima dok ne dokažu okolnosti koje ih oslobađaju kaznene odgovornosti?” upozorava odvjetnica.

Procjena okolnosti može se, što se i pokazalo, razlikovati od suca do suca. Tako široko otvoren prostor interpretacije predstavlja velik rizik za novinare koji su moguća ciljana meta ove odredbe, smatraju u HND-u. Naročito novinari koji se bave istraživanjem i još drže do uloge “psa čuvara” demokracije. Nemoguće je, naime, pisati o korupciji a da se netko ne uvrijedi.

dossier

“Oni koje prozivamo u svojim tekstovima i čije poslovanje i ponašanje propitujemo ovom su kaznenom odredbom dobili savršeno oružje za zastrašivanje novinara, za odmazdu i odvratanje novinara od toga da se bavi temama u kojima se može izložiti riziku da bude tužen za sramoćenje. Jer sramoćenje može biti sve”, komentirala je presudu za Media Centar Sarajevo Slavica Lukić.

“Kaznena odredba o sramoćenju odnosi se, osim toga, na novinare, a ne na nakladnike koji se nisu pretjerano angažirali oko osporavanja ove odredbe”, upozorila je Lukić na najvjerojatniji scenarij gdje će novinari sami snositi troškove i plaćati kazne. Takva pojačana represija na novinare u ovoj ekonomskoj situaciji vrlo je opasna za slobodu govora i demokratske vrijednosti društva, dodaje. Tim više što se spoma odredba ne odnosi samo na novinare već na svakog tko u većem društvu, na predavanju, tribini, skupu, lane nešto što bi nekoga moglo osramotiti.

Ministar pravosuđa Orsat Miljenić ne misli ipak da je Zakon toliko loš ili da bi jedna presuda bila dovoljan razlog da ga se mijenja. “S druge strane, načelni je stav Ministarstva da, ako postoji mogućnost da bi zakonska odredba mogla ograničavati pravo na slobodu izražavanja i medijske slobode, onda ga treba mijenjati”, rekao je ministar dodajući da se čast i ugled štite kaznenim zakonom u mnogim zemljama EU.

“Klevetu Zakon definira kao namjerno, svjesno iznošenje neistine i za dekriminalizaciju takvog djela ne možemo se zalagati. Kod odredbe o sramoćenju treba napraviti jasnu razliku privatne osobe od javne osobe, odnosno osobe na

dossier

foto Andro Damjanic

Jedna je okolnost, na koju je Vesna Alaburić već upozoravala u svojim javnim istupima jest, da malo tko u Hrvatskoj uopće zna kako odredba o sramoćenju funkcionira u švicarskom pravnom sustavu. Osim što u svojem sadržaju nije dovoljno precizna, odredba o sramoćenju naslanja se na pravni sustav s kojim naši pravници imaju malo iskustva

KAKO SE ZA KLEVETU SUDI U DRUGIM ZEMLJAMA EU

Od 27 zemalja EU, obuhvaćenih komparativnom studijom o zakonima koji se primjenjuju kod kršenja prava na privatnost i osobnost, njih 17 pitanje povrede časti i ugleda regulira kaznenim zakonom. Od toga se u 14 država EU, kao i u Hrvatskoj, čast i ugled štite dvostruko, u okviru građanskog i kaznenog prava.

Istraživanje je 2008. naručila Europska komisija pa je jedno od pitanja na koja se tražio odgovor bila i primjena europske Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u nacionalna zakonodavstva. Konvencija s jedne strane osigurava pravo na vlastito mišljenje, slobodno primanje i distribuciju informacija i ideja bez upletanja javnih vlasti, dok istovremeno zahtijeva i zaštitu privatnosti i osobnosti svakog čovjeka.

Prema odlukama Europskog suda za ljudska prava, već tada je bilo vidljivo da se od političara i javnih dužnosnika zahtijeva tolerancija na veći stupanj kritičnosti i preispitivanja njihovih kvalifikacija za javnu službu, pa onda i privatnog života ako je povezan s time.

Nacionalna zakonodavstva na različite su se načine nastojala uskladiti s Konvencijom i uspostaviti ravnotežu između slobode informiranja i prava na zaštitu privatnosti. Različiti su i omjeri u kojima se u pojedinoj državi štiti sloboda govora na uštrb privatnosti i obratno, kao i odredbe o okolnostima koje će utjecati na presudu.

Slovenija čast i ugled štiti građanskim i kaznenim zakonom. Prema kaznenom zakonu za djela protiv ugleda i časti propisane su i kazne zatvora. Kazne su u pravilu strože ako se informacija koja šteti ugledu i časti prenosila putem medija. Za klevetanje u medijima propisana je novčana ili kazna zatvora do 6 mjeseci. Od kaznenog djela izuzeti su

znanstveni, književni i umjetnički radovi, kao i novinarska, politička i druga javna djelovanja u obrani prava i zastupanja legitimnih interesa, te ako se ne može dokazati da je postojala isključiva namjera klevetanja.

Kleveta je svjesno pronošenje neistine s isključivom namjerom da se naškodi nečijoj časti i ugledu zbog koje se u Sloveniji može završiti u zatvoru i do godinu dana. Za kazneno djelo uvrede optuženi može biti oslobođen ako dokaže istinitost svojih tvrdnji ili opravdani razlog zbog kojeg je povjerovao kako je informacija istinita. Posebna odredba odnosi se na zaštitu privatnosti gdje je novinarska profesija ponovo izuzeta kao i političari i javni djelatnici, te situacije u kojima se štiti neko pravo ako optuženi dokaže istinitost svojih navoda ili opravdane razloge zbog kojih je povjerovao u njihovu istinitost.

Još je jedna specifičnost slovenskog zakona da tužitelj mora dokazati u kojoj su mjeri povrijeđeni njegov ugled i čast kako bi sud mogao odlučiti o presudi i naknadi.

Njemačka se u slučajevima kada su mediji optuženi za povredu časti i ugleda drži članka 5. Ustava u kojem svaka osoba ima pravo na slobodno izražavanje svojeg mišljenja, a cenzura se izriječno zabranjuje. Ovo pravo ograničeno je na maloljetne osobe i privatnost. U svim drugim slučajevima na sudovima je procjena o tome zadire li djelo u javnu ili sferu privatnog života za koju vrijedi pravilo nepovredivosti čak i kad se radi o istinitim tvrdnjama. Kazneni zakon od procesuiranja također isključuje, u članku 193., kritičke sudove o znanstvenim, umjetničkim ili komercijalnim postignućima te slične iskaze kojima je namjera zaštititi neko pravo ili legitiman interes - osim ako je vezano za

uvredljive elemente ili osobite okolnosti. Istina je apsolutna obrana osim ako njezino iznošenje nije nasilno.

Osim ovog saveznog zakona, svaka njemačka savezna država ima vlastite zakone gdje je zaštita privatnosti osigurana zakonima o medijima. Austrija pravo privatnosti također štiti građanskim i kaznenim zakonom. Zadiranje u privatnost počinjeno u medijima uglavnom je u ingerenciji austrijskih medijskih zakona kao temeljnih zakona koji reguliraju medije. Za klevetu se odgovara prema građanskom i kaznenom pravu. Kleveta je definirana člankom 29. Zakona o medijima gdje novinar ne mora dokazivati istinitost svojih tvrdnji već se oslobađa kaznene odgovornosti ako je sve poduzeo kako bi provjerio informaciju i ako je njezina objava bila u javnom interesu. Austrijsko zakonodavstvo podrazumijeva i veću toleranciju političara i javnih djelatnika prema kritičnim napisima o njihovom djelovanju i preispitivanju njihovih kvalifikacija za javnu službu. Posebnom odredbom štite se privatnost i obiteljski život osim ako nije u vezi s javnim životom.

Finska također izuzima javne osobe od previše striktno zaštite osobne časti i ugleda sve dok se informacija prenosi u korektnim granicama zaštite privatnosti koja se ne odnosi na javni interes. Isto vrijedi i u Nizozemskoj gdje optužen nije dužan dokazivati istinitost, već dobru namjeru i poduzimanje svih mjera za provjeru istinitosti informacije čije je objavljivanje u javnom interesu. Istovremeno, prema i dalje važećem nizozemskom zakonu, na koji se već dugo nitko nije pozvao, za vrijeđanja kraljevske obitelji može se dosuditi i pet godina zatvora. Poljska je zakonom propisala kaznu od tri godine za vrijeđanje predsjednika.

Olakotne okolnosti za novinarsku profesiju postoje i u belgijskom zakonodavstvu, kleveta ne postoji ni u Danskoj ako se utvrdi da je informacija istinita, a njezina objava štiti javni ili legitiman osobni interes. Francuska kazneno goni samo povredu privatnosti dok su sva druga djela protiv časti i ugleda regulirana Zakonom o medijima. Dekriminalizaciju djela protiv časti i ugleda razmatraju i u Portugalu gdje istina nije obrana samo u slučaju zadiranja u nečije privatne i obiteljske prilike. U drugim slučajevima istinitost se ne mora dokazivati ako postoje dokazi da se poduzelo sve za provjeru informacije i ako je njezina objava u javnom interesu. Španjolska je u slučaju klevete javnih djelatnika dužna imenovati državnog odvjetnika koji će istražiti navode. Državno odvjetništvo Švedske također može pokrenuti kazneni postupak ako je u pitanju kleveta protiv državnog dužnosnika, no to se malo kada i događa u praksi. U Švedskoj su od optužbi za klevetu izuzeti vrijednosni sudovi, istina je apsolutna obrana, a javni interes ključni argument koji optuženog oslobađa odgovornosti.

Osim različite razine zaštite za javne osobe i državne dužnosnike, u pojedinim zemljama, primjerice u Bugarskoj, pravni subjekti mogu tužiti za klevetu samo ako dokažu da im je ona prouzročila veliku materijalnu štetu. Isto pravilo vrijedi i u Velikoj Britaniji otkako je 1. siječnja 2014. na snagu stupio novi zakon o kleveti. Istina je apsolutna obrana, a ne mora ni biti dokazana ako postoje dokazi da su informacije dane u dobroj vjeri da se djeluje u javnom interesu. Kompanije, organizacije kao i tijela državne uprave uopće nemaju pravo na zakonsku zaštitu časti u Švedsko ■

Prema podacima koje smo prikupili, sudski troškovi u građanskim parnicama kreću se u prosjeku od 50 do 30 tisuća kuna, što vjerojatno ovisi o postupku, broju ročišta, odvjetničkim tarifama, pozvanim vještacima, svjedocima... Vesna Alaburić zastupa Slavicu Lukić pro bono i spremna je, kaže, ići do Strasbourga. No, koliko bi novinara moglo financirati takvu pravnu bitku protiv istaknutih javnih osoba ili korporacija?

TOP 12 MEDIJA PREMA IZNOSU KAZNI*

MEDIJ	Iznos kazne	Sudski troškovi	Ukupno presuda	Prosječna kazna po presudi
Globus	532.000,00	80.646,25	7	87.520,89
Nacional	1.280.000,00	176.722,15	20	72.836,11
Glas Slavonije	130.000,00	2.132,50	2	66.066,25
Arena	125.954,00	4.589,00	2	65.271,50
Gloria	110.000,00	10.765,00	2	60.382,50
Jutarnji list	330.000,00	147.311,66	8	59.663,96
Novi list	489.000,00	47.107,17	9	59.567,46
Slobodna Dalmacija	750.000,00	129.919,99	15	58.661,33
HRT	200.000,00	20.704,76	4	55.176,19
Feral	525.000,00	166.506,19	13	53.192,78
Večernji list	450.000,00	71.409,03	12	43.450,75
Glas Istre	129.000,00	0,00	3	43.000,00

*SAMO OSUDJUJUĆE PRESUDE

javnom položaju. Svi mi koji smo javne osobe pristajemo na javno vrednovanje našeg rada i ponašanja. Tu bi standardi zaštite trebali biti najniži, odnosno štiti bi trebalo samo osobni život javne osobe, ako ga ona sama ne zloupotrebljava", rekao je Miljenić najavljujući još jedan okrugli stol o novim prijedlozima na kojima radi radna skupina.

S druge strane ustrajnosti u kriminalizaciji javne riječi ne stoje nikakvi pokazatelji da je mogućnost kaznenog progona novinara ikako pridonijela višim profesionalnim standardima i podigla razinu odgovornosti prema temeljnom ljudskom pravu na privatnost svake osobe.

Ipak, osim Vesne Alaburić za okruglim stolom nije se našao pravnik koji bi se za dekriminalizaciju djela protiv časti i ugleda bezrezervno opredijelio.

Tako je i istraživanje profesora Uzelca zaključeno tezom kako će sudovi, premda nisu najbolje mjesto za formiranje profesionalnih standarda slobode medija, u mnogim slučajevima i dalje ostati zadnji izlaz.

Što u međuvremenu preostaje novinarima protiv kojih su već podignute optužnice osim nade da će sudovi otežati postupkom? Prema prvim podacima na tri najveća općinska suda, u Zagrebu, Rijeci i Osijeku, vodilo se 74 postupaka za sramoćenje, od toga 42 protiv novinara. Toliko je kaznenih postupaka protiv novinara profesor Uzelac uspio zbrojiti u deset godina na koje se odnosilo njegovo istraživanje. Sigurno ne treba sumnjati da je pravda dostižna, no s pozicije u koju su stavljeni, mnogim će novinarima cijena možda biti previsoka.

Cijene sudskih troškova

Prema podacima koje smo skupili, sudski troškovi u građanskim parnicama kreću se u prosjeku od 50 do 30 tisuća kuna što vjerojatno ovisi o postupku, broju ročišta, odvjetničkim tarifama, pozvanim vještacima, svjedocima... Vesna Alaburić zastupa Slavicu Lukić pro bono i spremna je, kaže, ići do Strasbourga. No, koliko bi novinara moglo financirati takvu pravnu bitku protiv istaknutih javnih osoba ili korporacija?

"Ovo je velik korak natrag u odnosu na protekli zakon", rekla je Slavica Lukić uspoređujući situaciju s onom iz 90-ih godina i prisjećajući se koliko je vremena tada bila primorana provoditi na sudovima.

Sve do 2000. godine i Ustavne odluke koja je takvu praksu promijenila, državni odvjetnik je po službenoj dužnosti, uz prethodnu njihovu suglasnost, KZ-om bio obavezan pokrenuti postupak protiv uvrede časti i ugleda državnog vrha gdje su uz predsjednika RH bili nabrojani predsjednici Vlade, Sabora, Ustavnog suda i Vrhovnog suda.

Čak i takav, 1997. doneseni zakon, koji je za najteža djela protiv časti i ugleda propisivao i kazne zatvora, bio je neusporedivo liberalniji prema slobodi govora. I tužbi je bilo manje. Ugroženost časti i ugleda relativno uspješno je regulirana instrumentima građanskog prava, a članak 203. u starom Kaznenom zakonu štiti je novinare od kaznenog progona na temelju činjenice da su obavljali svoj posao ■

foto Andro Damjanić

Istraživanje Zbora istraživačkih novinara HND-a

Kakvi su nam profesionalni standardi, možda najbolje pokazuje podatak da većina novinara, čak 67% ispitanih, smatra kako je korištenje neformalnih kanala komunikacije s tijelima vlasti prihvatljivo u iznimnim situacijama. Njih 20% ne nalazi pak ništa sporno u anonimnim izvorima iz Vlade ili ministarstava

Kad pročitam u novinama, primjerice, o prijedlogu proračuna o kojem znam da smo slali upit Vladi, e da bi odgovori osvanuli u odabranim medijima jutro prije sjednice Vlade, to ljuti", jedan je od primjera loše prakse iz istraživanja otvorenosti vlasti prema novinarima koje su početkom lipnja objavili Zbor istraživačkih novinara HND-a i GONG.

Anketni upitnik sa 42 pitanja popunilo je 117 novinara informativnih redakcija iz dosegom najznačajnijih hrvatskih medija, a konačni rezultati otkrili su o novinarskoj struci

barem koliko i o javnim tijelima vlasti. Tako je sada i empirijski utvrđeno kako je mjerilo dobrog novinara debljina njegova adresara, odnosno neformalni kontakti koje ima bilo izravno s dužnosnicima ili njihovim glasnogovornicima. Potvrđeno je i kako određene medijske kuće imaju povlašten položaj, dok se diskriminacijom kažnjavaju oni mediji koji kritično izvještavaju o radu pojedinog tijela vlasti.

Neformalni kanali

Kakvi su nam profesionalni standardi, možda najbolje pokazuje podatak da većina novinara, čak 67% ispitanih, smatra kako je korištenje neformalnih kanala komunikacije s tijelima vlasti prihvatljivo u iznimnim situacijama. Njih 20% ne nalazi pak ništa sporno u anonimnim izvorima iz Vlade ili ministarstava. Istraživanje je ocjenjivalo kako s novinarima komuniciraju Vlada RH, sva ministarstva, HZZO, Ured predsjednika Republike te Ured predsjednika Hrvatskog sabora. Pokazalo se kako je svaki anketirani novinar posljednjih godinu dana u prosjeku kontaktirao 7,5 od ukupno 24 navedena tijela vlasti, a tako visokom prosjeku doprinijeli su najviše mladi novinari koji kontaktiraju s najvećim brojem različitih

tijela. Ti su podaci potvrdili još jedan općepoznati trend prema kojem je u redakcijama sve manje specijaliziranih novinara, dok oni mladi imaju sve manje šanse ikada se usko opredijeliti za određeno područje.

Novinari su se u anonimnoj anketi žalili i na žid šutnje koji prema njima podižu pojedina tijela, a jedan od ispitanih novinara svjedočio je i o tome kako je već dogovoreni intervju morao prepustiti kolegi. "Nije objašnjeno zašto, ali mislim da su u pitanju osobna prijateljstva Vlade bivše savjetnice", zabilježeno je u upitniku.

Središnji ured Vlade RH inače prednjači u nejednakom tretmanu novinara s obzirom na osobna poznanstva, pokazalo je istraživanje, a slijede ministarstva unutarnjih poslova, kulture, gospodarstva i financija. Jedna trećina ispitanika ili 34% tvrdi kako ova Vlada u većoj mjeri koristi neformalne kanale komuniciranja u odnosu na prethodnu, dok gotovo polovica (45%) smatra kako to čini jednako kao i prethodna. Za novinarska pitanja najzatvorenija su državna tijela s najvećom koncentracijom političke i financijske moći: središnji ured Vlade RH i Ministarstvo financija. Niske ocijene za svoju komunikaciju s novinarima dobili su i glasnogovornici Ministarstva kulture i Ministarstva pravosuđa.

Utjecati na medije

Prema objavljenim rezultatima istraživanja, koji se mogu pogledati na web stranicama HND-a i GONG-a, ispada tako da dužnosnici radije komuniciraju s novinarima ili medijima gdje mogu utjecati na ono što će i kako biti napisano, pa i birati novinara s kojim žele razgovarati. Kritičnost prema njihovom radu kažnjava se pak zabranom pristupa dužnosniku, pa i informaciji. Stara je to praksa koja se samo nastavlja baš kao i slučajevi kada dužnosnik ili njegov glasnogovornik vrše pritisak na novinara prijateljima svojim poznanstvom s, primjerice, urednikom.

Poražavajućim se, do neke mjere, može smatrati i podatak prema kojem se od svih ispitanih samo 7% novinara pozvalo na Zakon o pravu na pristup informacijama. Ipak, pitalo se samo za zadnji upit što su ga novinari slali nekom od istraživanjem obuhvaćenih tijela javne vlasti, a on se u 79% slučajeva odnosio na konkretna pitanja. Samo 5% novinara upitom je zahtijevalo dostavu dokumenata. Premda je na temelju tek jednog upita teško donositi generalne zaključke, ovako velika razlika u postocima ipak govori o sve manjim kapacitetima za istraživačko novinarstvo u vodećim hrvatskim redakcijama. Političari, tako ispada, i dalje određuju okvir tema kojima se novinari bave jer se novinari nerijetko ne udubljuju u dokumente i ne nastoje previše istraživati mimo onog što im je "servirano".

Činjenicu da se novinari puno češće obraćaju glasnogovornicima nego službeniku za informiranje, moguće je objasniti i kratkim rokovima kada je na odgovor nemoguće čekati 15 dana. Samo u nekim tijelima vlasti funkcija glasnogovornika objedinjena je s funkcijom službenika za informiranje. Ondje gdje to nije slučaj, službenici za pravo na pristup informacijama obično su marginalizirani, i to

najprije od samih novinara. Takva je praksa to čudnija ako se zna da je službenik Zakonom o pravu na pristup informacijama obavezan dati odgovor, dok ne postoji zakon koji na to obavezuje glasnogovornika.

Zbog toga je jedan od konkretnih zahtjeva kojima je rezultiralo ovo istraživanje i reguliranje odgovornosti, prava i obaveza Ureda za odnose s javnošću tijela javnih vlasti. Prije svega, potrebno je uskladiti Zakon o medijima sa Zakonom o pravu na pristup informacijama kako bi se svim novinarima osigurao jednak pristup traženim podacima te sankcionirala diskriminacija nekih novinara. Zahtijeva se i veća stručnost i kvaliteta Ureda za odnose s javnošću koji bi trebali osigurati redovno komuniciranje o radu tijela vlasti, poput tematskih brifinga o specifičnim javnim politikama i proaktivnog objavljivanja podataka. Boljem informiranju javnosti pomogle bi i redovite konferencije za novinare bez unaprijed nametnute teme, na kojima bi predsjednik Vlade i njegovi ministri bili dostupni za izravna pitanja novinara.

Istraživači na meti

Većina ispitanih novinara tražila je i izravan pristup državnim službenicima koji rade na pojedinim temama i s njima su najbolje upoznati. Funkcija glasnogovornika, sudeći prema rezultatima istraživanja, prije se doživljava kao prepreka nego kao pomoć u obavljanju novinarskog posla.

Svemu navedenom usprkos, anketirani su novinari generalno relativno zadovoljni otvorenošću tijela vlasti, pa tako ispada da prosjek kviri nekoliko loše ocijenjenih ministarstava i središnji Vladin ured. Činjenica da se radi o državnim tijelima što u najvećoj mjeri kroje politiku koja izravno utječe na živote građana zabrinjavajuća je kao i njihova sklonost potpunoj kontroli onoga što će o njihovu radu izići u javnost. Zbor istraživačkih novinara HND-a stoga je među konkretne zahtjeve stavio i izbacivanje odredbe o sramoćenju iz Kaznenog zakona. Jasno je, naime, da će upravo istraživački novinari najčešće biti metom te kaznene odredbe, osobito kad rezultati istraživanja pokazuju kako su najmoćniji ljudi u državi, ako je suditi prema njihovom odnosu s novinarima, očito skloni izbjegavanju neugodnih tema i pitanja.

Koliko u tome mogu biti uspješni, pokazuje i relativno slab odaziv novinara za ovo istraživanje. Premda ih je pozvano gotovo 600, upitnik je pristalo ispuniti njih 230, od kojih je tek 138 ispitanih odgovorilo na sva pitanja. Nije to posebnost samo ovog istraživanja. Slično se ponovilo i s anketnim upitnikom koji je novinarima lani slalo Ministarstvo kulture. Razlog tako slaboj motivaciji novinara da odgovaraju na pitanja o svojem profesionalnom statusu, može se također pronaći u rezultatima ovog istraživanja. Ako su, naime, državni dužnosnici navikli postavljati uvijete kako će i s kojim novinarima komunicirati, tada je teško očekivati bilo kakav konkretan pomak bez obzira na sve iscrpne ankete za koje treba odvojiti i neko vrijeme. Pored toga, među novinarima koji prate rad visokih državnih tijela manje je i onih kojima ovakvo, generalno loše stanje, odgovara jer putem svojih veza dobivaju "ekskluzive" ■

Novi imaj budućnost Novine imaju budućnost

Prema objavljenim rezultatima istraživanja, koji se mogu pogledati na web stranicama HND-a i GONG-a, ispada tako da dužnosnici radije komuniciraju s novinarima ili medijima gdje mogu utjecati na ono što će i kako biti napisano, pa i birati novinara s kojim žele razgovarati; kritičnost prema njihovom radu kažnjava se pak zabranom pristupa dužnosniku, pa i informaciji

Već je valjda svima dojadilo čitati tekstove o slomu medijskog tržišta, o sve većoj brojci novinara na burzi rada, o novim otkazima, o gašenju još jednog novinskog izdanja, o uredničkom povlađivanju oglašivačima, odnosno o svemu onome što zadnjih godina obilježava novinarsku struku. Zato smo za ovaj broj pripremili nešto drugo. Pokušali smo pronaći nekoliko pozitivnih primjera, kolega koji se barem trude pronaći izlaz iz crnila i dati kakav-takav zamah umomom tržištu tiskovina, pa zato odmah molba da ih se ne sasiječe na prvu, kako to obično radimo, jer kao rade za ovoga ili onoga ili u svrhu ovu ili onu.

Hrabri dvojac

Pronašli smo ih dvojicu. Toni Moškov ne samo da već nekoliko mjeseci ustrajava objavljujući magazin Rolling Stone, nego je nedavno krenuo i na Top Gear, a Branko Karapandža hrabro ulazi u nišu dnevnih novina na kojima su i mnogo iskusniji slomili zube.

Priča prva: Moškov je deset godina proveo u marketingu. Radio je u Nacionalu do njegova gašenja, a onda je usred krize odlučio i sam krenuti u izdavački pothvat.

"Siguran sam da tržište za tiskovine postoji, ali da još nije došlo do njegova čišćenja", kaže Moškov navodeći razloge koji su ga ponukali da uzme hipotekarni kredit i upusti se u avanturu za koju ni veći izdavači ne bi dali boba.

Evo njegove priče: "U zadnje se vrijeme često kaže da vas sila natjera na neke stvari, pa tako i na poduzetništvo. Moje zadnje radno mjesto prije otvaranja vlastite firme bio je Nacional, koji je završio tako kako je završio. Upravo u to vrijeme dobio sam pozivnicu za londonski sajam medija, gdje sam platio kotizaciju i, ne biste vjerovali, bio senzacija jer sam bio prvi iz Hrvatske koji se tamo uopće pojavio. Svi ostali iz regije odavno su bili na tom festivalu, jedino se nije pojavljivao nitko iz Hrvatske. Pitali su zašto. Odgovorio sam im kako pretpostavljam da je razlog u tome što očito mislimo da radimo najbolje novine na svijetu. Uostalom, i sâm sam radio kod Ive Pukanića koji me naučio puno onoga što i danas primjenjujem, ali sam znao da on niti hoće niti može imati licencna izdanja, jer je bio siguran da svoj posao zna najbolje."

Kao jedinom čovjeku iz Hrvatske, Moškovu je odmah ponuđen sastanak s izdavačima glasovitog The Economist.

Budući da Rolling Stone izlazi već 47 godina, nadao se da je riječ o imenu samom po sebi. Iznenađile su ga, međutim, reakcije dijela čitatelja nakon nekoliko brojeva koji su kritizirali sadržaj Rolling Stonea tvrdeći da je u njemu previše politike. Čitatelji, kaže Moškov, nisu znali da je ideja Janna Wenera, izdavača i urednika Rolling Stonea, bila upravo da spaja glazbu s politikom i ekonomijom

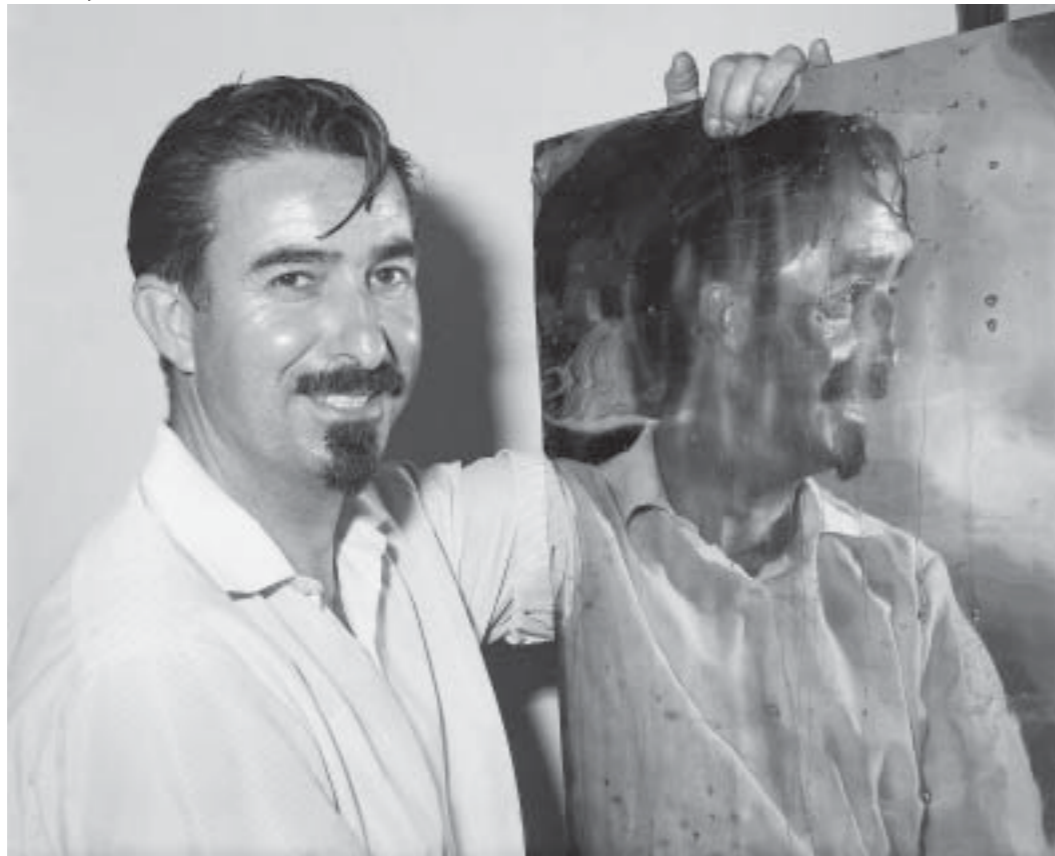
U dva dana, koliko je trajao festival, Moškov je bio na šesnaest sastanaka, od kojih je svaki trajao po 45 minuta. Izdavači su nudili svoja rješenja, a on je uzео ono po što je došao. Cijenu ne smije otkriti.

“Odlučio sam krenuti s Rolling Stoneom. Mislio sam da je taj magazin najbolje rješenje za početak jer s takvim proizvodom nikome neću ući ‘u meso’. Cilj mi je bio da budem ‘ispod radara’ velikim izdavačima u Hrvatskoj. Da sam odmah krenuo s Top Gearom, vjerojatno bi me zamijetili, što mi, kao maloj tvrtki koja je zapravo ‘start up’, nije trebalo. Za razliku od Rolling Stonea, koji praktički nema konkurenciju, na domaćim kioscima postoji barem 12 časopisa poput Top Geara, koji se bave autoindustrijom”, objašnjava Moškov.

Zavidna tiraža

Budući da Rolling Stone izlazi već 47 godina, nadao se da je riječ o imenu samom po sebi. Iznenađile su ga, međutim, reakcije dijela čitatelja nakon nekoliko brojeva koji su kritizirali sadržaj Rolling Stonea tvrdeći da je u njemu previše politike. Čitatelji, kaže Moškov, nisu znali da je ideja Janna Wenera, izdavača i urednika Rolling Stonea, bila upravo da spaja glazbu s politikom i ekonomijom. Prosjek prodaje prva tri broja prijavljen agenciji ABC iznosi 9000 primjeraka, i to na području bivše Jugoslavije, koje pokriva hrvatsko izdanje.

foto Andro Damjanic

“Zadovoljan sam tim brojkama jer smo ljude najprije trebali naučiti činjenici da Rolling Stone nije samo rock ‘n’ roll, da nije samo glazba, da nemamo samo Pink Floyd i čisti rock, nego i recentnu glazbu. U tome su nam puno pomogli američki izdavači, ispričavši nam kako su prije nekoliko godina stavili mladu zvijezdu Justina Biebera na naslovnicu. Gotovo im je pao server od mailova kojima su ih zatrpali gnjevni čitatelji, prijeteći da će otkazati pretplatu. Dogodilo se, međutim, nešto sasvim drugo. Unatoč činjenici da im 70 posto prodaje odlazi na pretplatu, a tek 30 posto na kioske, broj s Bieberom su na kiosku praktički rasprodali. Neki su klinici prvi put upravo zbog Biebera vidjeli Rolling Stone i kupili ga. Nešto slično pokušavamo i mi. Stavili smo na naslovnicu Matiju Babića s Indexa i taj se broj prodao jednako kao i prošli na kojem je bio Damir Urban. Na iduću naslovnicu stavili smo temu ‘Bosanski blues’ o socijalnim prosvjedima u BiH, jer nam se činilo da mainstream-mediji puno više pišu o događanjima u Ukrajini, nego u BiH, koji nas se više tiču. Ne samo da su nam partneri iz SAD-a čestitali na tom potezu, nego je i taj broj prošao vrlo dobro na kioscima. Broj poslije na naslovnici je bila Dunja Ercegović, koja nije dobro poznata široj publici, ali mislim da je i to uloga Rolling Stonea da podrži sve mlade i pametne ljude koji nešto rade, posebno zato što radiostanice puštaju istih 12 pjesama po cijeli dan i ne pružaju dovoljno mogućnosti mladima. Ni s njom nismo pogriješili”, kaže Moškov.

Licencna solidarnost

Nakon Rolling Stonea, krenuli su s objavljivanjem licencnog izdanja automagazina Top Gear, časopisa koji je ekstenzija televizijske emisije s 25 izdanja u svijetu. Počeli su s ekskluzivnim izdanjem Turning Points New York Timesa, koje je bilo dostupno isključivo putem pošte, a od 2014., najavljuje Moškov, i ono bi se trebao pojaviti na kioscima.

Govoreći o licencnim izdanjima, Moškov tvrdi da ona osiguravaju kvalitetu sadržaja i da im vlasnici licence znatno pomažu u realizaciji broja.

“Naši nam partneri daju smjernice i u prijelomu, sugerirajući koje fotografije da stavimo na naslovnicu, zašto da upotrijebimo sivu, a ne potpuno crnu boju. To je škola koju prolazimo iz broja u broj. Za svako izdanje radili smo nulta izdanja. Uostalom, i oni rade česte redizajne, što je sjajna škola za sve nas. Ovdje se ne može dogoditi da urednici, novinari i grafičari pet godina rade isti posao”, objašnjava Moškov.

Što se tiče sadržaja, po ugovoru bi Rolling Stone, primjerice, trebao imati pedeset posto prenesenog, a pedeset posto izvornog sadržaja. Moškov kaže da bi, s obzirom na kvalitetu novinara koje je okupilo hrvatsko izdanje, uskoro mogli zatražiti njegovu izmjenu.

O cijeni ne želi puno. Misli da je 15 kuna vrlo fer, jer su se držali činjenice da, na primjer, Top Gear u Velikoj Britaniji stoji četiri funte, jednako kao i kava s mlijekom u centru Londona. Izdavači su upravo takvu cijenu formirali i za Hrvatsku: po iznosu kuna koji se izdvoji u centru Zagreba za macchiato.

Moškov se ne boji financijskog neuspjeha. Zapošljava osmero ljudi, što je i po zakonu dužan. Unajmljuje ured, plaća režije i kaže da mu je tvrtka u blagom plusu, ali...

“Kad bih gledao vlastiti novac koji sam investirao, osobno sam u minusu, ali to je moj problem. Uostalom, da bi čovjek u Hrvatskoj ušao u izdavaštvo, i tako mora biti malo lud, jer se plaćaju obaveze na sve i svašta, pa i na oglase, što naši partneri iz svijeta još ne vjeruju. Unatoč tome, ne mislimo odustati. Štoviše, širit ćemo se dalje”, optimističan je Moškov.

Zagreb dobiva svoju novinu

Priča druga: Branko Karapandža, bivši novinar i urednik u Večernjem listu, sa svojim suradnicima pokreće dnevni list koji će biti isključivo orijentiran na grad Zagreb i Zagrebačku županiju. U trenutku kada se piše ovaj tekst, taj dnevni list (neslužbeno ime je Za Zagreb) još nije izišao na danje svjetlo. Koštat će pet kuna. Glavna urednica bit će Iva Markulin, bivša novinarka Vjesnika, koja će morati doseći 8000 prodanih primjeraka, koliko je potrebno za mimo izlaženje novog izdanja.

Ako se pred ljeto u tome ne uspije, novine se neće gasiti, obećava Karapandža, jer je poslovni model baziran na planu tri plus tri mjeseca. Osim toga, postoje zamjenski planovi za osiguranje dodatnih prihoda, jer se pripremaju i drugi projekti. O brojci zaposlenih novinara zasad ne govori. Kaže da nije problem zaposliti, ali je problem poigravati se sudbinama ljudi.

Otkud novac za pokretanje dnevnog lista, pitali smo Karapandžu.

“Najmanje četiri godine intenzivno se bavimo ovom idejom. Više smo puta razgovarali s Brankom Tudenom i Stjepanom Andrašićem, nekad glavnim ljudima Večernjeg lista, i zaključili da novac nije temeljni uvjet njezine realizacije, nego činjenica da oni koji proizvode novine imaju kontrolu nad njom. U Europi je upravo takav trend jer društvena poduzeća imaju znatno viši stupanj uspješnosti od onih takozvanih neoliberalnih, koje zanima isključivo kapital. Ove novine pokreće skupina profesionalaca koji su u jednom trenutku bili otpisani jer nisu odgovarali interesima pojedinih izdavača, a koji vjeruju u svoje znanje. Pojačani smo mladim, ali već etabliranim novinarima s različitim portalima i vjerujem da možemo napraviti proizvod koji će ljudi čitati. Vrlo ćemo brzo znati jesmo li u pravu”, objašnjava Karapandža, demantirajući pritom tvrdnje da iza ovog projekta stoji zagrebački gradonačelnik Milan Bandić.

“Nemamo nikakve veze s njim. Istina je da sam indirektno radio za gradonačelnika preko Medijske mreže, ali ne bih tu činjenicu povezivao s ovim listom niti će ga Bandić uređivati. Naše kriterije određivat će uredništvo i građani. Prema njihovu ćemo sudu podupirati ili kritizirati određene poteze. Ako je negdje rupa na cesti, objavit ćemo da je rupa na cesti. Ni Večernji ni Jutarnji ni 24sata zapravo nisu zagrebačke novine. Njima je samo sjedište u Zagrebu. Uza sve uvažavanje, ali oni uvijek kasne za elektroničkim medijima i nude ono što su građani već čuli. Naš je cilj drukčiji. Želimo uvijek ići korak dalje i svaku vijest koja je vrijedna toga tretirati kao temu. Jasno nam je da je to teži put, ali mi ne želimo biti novine sa stavom, nego novine s neobvezujućim rješenjima u prometu, u kulturi, u znanosti, u sportu, u zdravstvu, a ponekad i u politici s kojom se nećemo isključivo baviti.”

Izbjeći Tisak

Karapandža i njegovi suradnici muku muče s tehničkim detaljima. Odustali su, barem u prvu ruku, od distribucije putem Tiska.

“Ne možemo čekati 75 dana da bismo od prvog dana prodaje dobili novac od Tiska. Ispada da bismo tiskali 750 tisuća primjeraka u 75 dana. Ako ih pomnožimo s pet kuna, što je prodajna cijena izdanja, dobijemo iznos od četiri milijuna kuna. Budući da je realna pretpostavka da ćemo prodati oko pola tiskanih novina, ispada da nam je potrebno između pet i sedam milijuna kuna da krenemo, što nam je bilo previše”, objašnjava Karapandža, što otvara priliku za kolportere kojima je ponudeno 1,2 kune bruto po prodanom primjerku.

Potencijalni problem u opstanku novog dnevnog lista mogli bi biti i oglasi. Karapandža se ne boji oglašivača i kaže da su se oni, nakon što su izvukli priličnu korist od tiskanih, priklonili elektroničkim medijima.

“Ono što mogu obećati jest da našu drugu i treću stranicu nitko neće moći kupiti, osim čitatelja koji su kupili naše novine.”

Hrabro ili ludo? Vrijeme će pokazati, rekli bi nemaštoviti, ali u ovom slučaju vrlo točni novinari ■

“Ne možemo čekati 75 dana da bismo od prvog dana prodaje dobili novac od Tiska. Ispada da bismo tiskali 750 tisuća primjeraka u 75 dana. Ako ih pomnožimo s pet kuna, što je prodajna cijena izdanja, dobijemo iznos od četiri milijuna kuna. Budući da je realna pretpostavka da ćemo prodati oko pola tiskanih novina, ispada da nam je potrebno između pet i sedam milijuna kuna da krenemo, što nam je bilo previše”, objašnjava Branko Karapandža, što otvara priliku za kolportere kojima je ponudeno 1,2 kune bruto po prodanom primjerku

Facebook novinarstvo

Prolazna moda ili medijska budućnost

Styria, točnije dnevni list 24sata, prvi je pokrenuo strategiju otvaranja službenih FB-stranica svojim novinarima, na kojima oni danas postavljaju linkove na svoje tekstove i izravno komuniciraju s čitateljima

Ako je išta kriv, nije na partiji da mu sudi. Ta su vremena prošla.”

Facebook status koji je na dan smjene Slavka Linića objavila bivša glasnogovornica Vlade Ivana Grljak, u udarnim prilozima prenijele su sve tri nacionalne televizije, a vodeći portali dali su mu istaknuto mjesto analizirajući sukob premijera i bivšeg ministra financija. Dalo bi se sad raspravljati koliko je virtualna podrška koju je Liniću dala politički irelevantna PR-ovka u medijskoj obradi bila predimenzionirana, ali ovdje je ključno nešto drugo: Grljakičin status i tekst o njemu sigurno prvi nisu mogli objaviti novinari bez otvorenog profila na Facebooku. Zahvaljujući Zuckerbergovoj kočnici informacija, stotine političara, PR-ovaca, opinion makera, vjerojatno i pripadnika obavještajnih službi, umreženo je s novinarima kao nikad prije, vijesti kaotično kolaju, a medijski trudbenici četaju, skrolaju i vrebaju vruću robu. Opaska “čovječe, nema te na Facebooku”, uz dozu humora i čuđenja, novinare bez profila sve češće dovodi u situaciju da se pred kolegama skoro pa opravdavaju kako uopće uspijevaju raditi svoj posao. U klubu ravnodušnih prema FB-u godinama je i voditelj Nedjeljom u 2 Aleksandar Stanković, koji tek povremeno ode na službene stranice emisije, ako gledateljima želi zahvaliti ili se ispričati zbog neke pogreške.

Čuvanje intime

“Nikad nisam došao u napast da otvorim osobni profil. Jednostavno mi ne treba. Ne želim svoje slike gurati drugima pod nos, niti ih obavještavati o svojim svakodnevnim aktivnostima. Ako govorimo o informacija koje kolaju, vjerojatno sam za nešto zakinut, ali to nadoknađujem na druge načine. Zauzvrat dobivam spokoj, jer ne moram komunicirati s kojekakvim idiotima koji se nužno kače na profile javnih osoba. Oni koji me baš trebaju, naći će me preko telefona ili maila, sve više od toga smatram gubljenjem vremena”, rezolutan je Stanković.

Osim gubljenja vremena, nekima aktivnosti na FB-u mogu donijeti ozbiljne probleme u redakciji. Nakon oslobođajuće presude Anti Gotovini i Mladenu Markaču u studenome 2012., na profilu HTV-ove novinarke Helene Krmpotić pojavio se osebujan osvrt na premijera i predsjednika, začinjeno sočnim psovkama i pozivom na linč. “Nabijem na k... Milanovića i Josipovića i njihova mišljenja o Domovinskom ratu i oslobođajućoj presudi. Da barem malo nalikujemo na državu, već danas bi bili spaljeni na lomači na Markovu trgu.”

Na Prisavlju se odmah pokreće interna istraga, urednici novinarku prijavljuju za govor mržnje, a ona angažira odvjetnike koji dva dana nakon incidenta tvrde da Krmpotić nije bila autorica spornog statusa.

“Kao još jedan u nizu poteza s ciljem da je se difamira, netko od kolega je hakirao, provalio u FB-profil i pod njenim imenom i prezimenom objavio izrazito ružne, bezobrazne i neprimjerene izjave, izvrgnuvši je podsmijehu javnosti i struke, ali i stegovnom postupku”, poručili su odvjetnici, najavljujući i kaznenu prijavu zbog narušavanja dostojanstva i profesionalnog integriteta Helene Krmpotić.

Ovaj slučaj nikad nije dobio epilog, samo je pokazao da kršenja etičkih i radnih normi, kad su novinarske FB aktivnosti u pitanju, nije nimalo jednostavno pravno dokazati.

Jedna od junakinja novinarskih bizarnosti koje je porodilo Facebook supruga je ministra gospodarstva Ivana Vrdoljaka. Njoj se smrklo kad je odlučila javno podijeliti fotografiju iz ministarstva i svog dnevnog boravka gdje je dala postaviti, ni više ni manje, nego veliku Ledovu škrinju

Interna prepiska

Da bi dospjele pod lupu javnosti ili na naslovnice portala, FB-objave novinara ne moraju čak biti ni javne. Pokazala je to interna FB prepiska, "u inbox", između splitskog novinara Damira Petranovića i ministra unutarnjih poslova Ranka Ostojića, koji je u toj polemici izvukao deblji kraj. U razgovoru koji se vodio u kasnim noćnim satima Ostojić insinuirao da je Petranović plaćenik, istovremeno hvaleći sebe kao jedinog ministra koji je imao petlje uhititi Dinamova šefa Zdravka Mamića. Osupnut ministrovim uličnim stilom, infantilnom samohvalom i optužbama na njegov račun, Petranović iduće jutro cijelu prepisku prosljeđuje kolegama, Index je objavljuje na naslovnici, ali ozbiljnija reakcija novinarske struke i

javnosti izostaje. I sve bi bilo dobro da se radilo o jedinom ministrovom incidentu ove vrste. Da se treba kloniti Facebooka kad su novinari u blizini, vidjelo se i u žestokoj polemici s novinarom Slobodne Dalmacije Ivanom Ugrinom kojoj su u realnom vremenu svjedočile stotine njihovih virtualnih prijatelja, a potom i mediji. Tko god je čitao, morao se zapitati: otkud ministru toliko vremena za internetsko sipanje žuči, i to stilom i vokabularom neobrazovanog, anonimnog forumaša? Svaka ozbiljnija studija o hrvatskom novinarstvu morat će ubuduće uzeti Facebook kao jedan od važnijih faktora za dostupnost i čitanost tekstova, a time i prepoznatljivost njihovih autora. Styria, točnije dnevni list 24sata, prvi je pokrenuo strategiju otvaranja službenih FB-

foto Andro Damjanić

Nikad nisam došao u napast da otvorim osobni profil. Jednostavno mi ne treba. Ne želim svoje slike gurati drugima pod nos, niti ih obavještavati o svojim svakodnevnim aktivnostima. Ako govorimo o informacija koje kolaju, vjerojatno sam za nešto zakinut, ali to nadoknađujem na druge načine, kaziva Aleksandar Stanković.

stranica svojim novinarima, na kojima oni danas postavljaju linkove na svoje tekstove i izravno komuniciraju s čitateljima. Među njima je i Ivan Pandžić, jedan od vodećih istraživačkih novinara mlađe generacije, koji je dugo odolijevao zovu Marka Zuckerberga, a danas ima i službenu novinarsku FB stranicu i privatni profil. Koji opet najviše koristi za posao.

Direktna komunikacija

"Kad sam odlučio otvoriti profil, odmah sam odlučio da će to biti radi posla: prijateljstava s političarima, kolegama, analitičarima, profesorima, osobama iz odnosa s javnošću i tek ponekim starim privatnim prijateljem. Kad je 24sata odlučio svim novinarima otvoriti i stranicu, u neznanju sam mislio da će se prijatelji moći prebaciti i tamo, ali nije bilo tako lako. Onda sam zapeo u apsurd s dva profila, pa pozvao sve prijatelje da lajkaju i tu stranicu. Zato nekad istu stvar objavim na oba profila, što zna biti naporno onima koji su mi i prijatelji. Stranica je striktno poslovna i ograničena na moj medij, profil je slobodnija forma, ali i jedno i drugo je privuklo čitatelje. Javljaju se, a što mi je još važnije, njihove priče i stavovi puno su realniji, za razliku od anonimnih komentara ispod članaka na internetu, valjda zato što objavljuju pod svojim imenom. Drago mi je vidjeti kad netko pošalje priču jer ima povjerenja u moj rad. Ne znam bi li je poslao i na redakciju, tako da je ovo brz, jednostavan i direktan način komunikacije", pojašnjava Pandžić.

Novinari su stalno u dvojbi: poslovne ili privatne objave, ili možda kombinirano? Slike s ljetovanja ili kritika neke odluke Milanovićeve Vlade? Različiti novinari različito odlučuju, ovisno o vlastitom karakteru, FB publici kojoj se obraćaju ili navučenosti na famozne lajkove. Facebook mnogima u žurnalistici služi i kao auspuh od nagomilanog stresa, pa ga koriste ponajprije kao privatne osobe, a ne novinari. Zalome se "selfieji" s ludih noćnih izlazaka, što se u gorim slučajevima također može vratiti kao bumerang. Recimo, ako je iduće dan radni, urednik virtualni prijatelj, a novinar sa sinoćnje fotke vidno indisponiran. Privatne objave drugih protagonista javne scene, koje novinari potom koriste u svojim tekstovima, radijskim ili tv-prilozima, samo u zadnjih nekoliko mjeseci isprovocirale su nekoliko bizarnih slučajeva, ne posve lišenih humora. Najsvježiji je primjer Tomislava Matije Varge, člana Uprave Hrvatske poštanske banke, kojega je Vlada na to mjesto imenovala početkom lipnja. Varga se, valjda u naletu euforije zbog ugodnog i ispunjenog vikenda, na FB-u pohvalio kako ga je proveo u Istri, po vinarijama i oštarijama, na bicikliranju u prirodi i koncertu TBF-a, no na naslovnici nije došao zbog toga. Kobno je ispalo što se Varga u statusu pohvalio večerom "s Emilom i Majom", a Emil nije nije bio nitko drugi nego vlasnik Atlantic Tradea i prijatelj premijera Milanovića, Tedeschi. Dovoljno da kao lavina krenu medijski napisi kako politika preko privatnih druženja i dalje kadrovira u upravi državne banke, ali i da se napomene kako je protagonist teksta ujedno i brat ravnatelja HZZO-a Siniša Varge, još jednoga

koji uživa premijerovu naklonost. Njegov brat Tomislav Matija nakon svega naprasno gasi FB profil, a Večernjem listu koji je prvi objavio tekst stižu nemušta uvjerenja kako Maja i Emil iz statusa zapravo nisu bračni par Tedeschi. Druga junakinja novinarskih bizarnosti koje je porodilo Facebook supruga je ministra gospodarstva Ivana Vrdoljaka. Njoj se smrklo kad je odlučila javno podijeliti fotografiju iz ministroma i svog dnevnog boravka gdje je dala postaviti, ni više ni manje, nego veliku Ledovu škrinju. Osim što su je nemilosrdni internetski forumaši iscipelariili za rijetko viđen neukus, u novinarskom tekstu postavljeno je mnogo neugodnije, iako donekle nategnuto pitanje. Kako se u ministrovu domu našao sponzorski proizvod tvrtke Ivica Todorića, poslovno dobro uvezanog sa svakom garniturom na vlasti? U oba navedena slučaja, niz pitanja otvorio se tek nakon FB statusa njihovih autora, kojima vjerojatno ni u primisli nije bilo da će zbog hvalisanja hedonističkim vikendom ili samo običnom ledenicom završiti na naslovnica portala.

Pomicanje granica privatnosti

Novinar Pandžić kaže da se gotovo uvijek drži pravila da na svom profilu ne objavljuje stvari iz privatnog života. Iznimka su bile nedavne poplave u Slavoniji, kad je objavio fotografije roditeljske kuće u Gunji.

"Katastrofa u Slavoniji i mojoj Gunji pomjerila je granice privatnog i poslovnog. Da, htio sam da što više ljudi vidi moju potopljenu kuću, da prenesem razmišljanja tih ljudi, da utječem da ih se ne zaboravi. Baš tada se vidjela ogromna korist od Facebooka. Kad je krenula poplava, ljudi koji su izašli iz Gunje objavljivali su na posebnoj grupi za one zatočene u kućama, dijelili su informacije, preko tamošnjih prijatelja stalno sam bio u tijeku, iz svega su nastale i neke novinarske priče. Javilo mi se mnogo ljudi koje sam poznavao samo površno, ta nesreća nas je ujedinila, a bez društvene mreže sve bi bilo mnogo teže. Stvar je prilično jednostavna, ako im objavim neko obećanje iz ministarstva, ljudi s terena brzo u svojim komentarima jave kako je u stvarnosti, provodi li se to ili ne. Oni meni pomažu u poslu, a ja njima koliko mogu da im se problemi riješe, to je ta sinergija. Imali smo, naravno, novinare i na terenu, bez toga sve bi bilo besmisleno, ali hrpa informacija stigla nam je upravo od mojih sumještana. Društvene mreže pokazale su nažalost i crnu stranu, jer se istovremeno objavljivala i gomila dezinformacija", kaže Pandžić.

S padom naklade tiskanih medija Facebook je postao najdostupnija besplatna platforma za veću vidljivost novinarskih uradaka. Sve više novinara svaku svoju kolumnu ili jaču novinarsku priču, čim se pojavi na webu, objavljuje i na vlastitom profilu, gdje iz prve ruke, po broju lajkova i dijeljenja, može vidjeti je li pogodio živac publike. S druge strane, status medijskih zvijezda pojedinim novinarima donosi posjećenost virtualnih stranica veću od broja prodanih primjeraka nekih nacionalnih dnevnih listova. Zoran Šprajc na dan pisanja ovog teksta brojao je više od 30 tisuća pratitelja, dok Matija Babić armiju sljedbenika svakodneвно uvješljava ciničnim statusima o Liniću, Šegonu, Milanoviću i Kukuriku koaliciji, objavljujući i detalje o porezno-policijskom nadzoru koji mu je, uvjeren je, vlast navukla na portal ■

Katastrofa u Slavoniji i mojoj Gunji pomjerila je granice privatnog i poslovnog. Da, htio sam da što više ljudi vidi moju potopljenu kuću, da prenesem razmišljanja tih ljudi, da utječem da ih se ne zaboravi. Baš tada se vidjela ogromna korist od Facebooka. Kad je krenula poplava, ljudi koji su izašli iz Gunje objavljivali su na posebnoj grupi za one zatočene u kućama, dijelili su informacije, preko tamošnjih prijatelja stalno sam bio u tijeku, iz svega su nastale i neke novinarske priče. Javilo mi se mnogo ljudi koje sam poznavao samo površno, ta nesreća nas je ujedinila, a bez društvene mreže sve bi bilo mnogo teže

foto **Andro Damjanić**

Kad treba srezati honorare ili otpustiti višak radnika, a zbog globalne krize izdavači 90 posto energije ulažu isključivo u raspodjelu budžeta, lektor će se naći prvi u redu za odstrel, jer njegovim se odlaskom ubijaju dvije muhe - vlasnik se riješio viška i maknuo "smetalu" koje ga podsjeća na nesavršenosti

Zadnja rupa na svirali

Zamislite da radite posao koji podrazumijeva potpunu odgovornost, iako javnost ne zna da ste išta radili, da sve ono što obavite vaši nadređeni smatraju samorazumljivim i, samim time, jednostavnim, prelakim, nedovoljno važnim da bi se financijski stimuliralo, i jedini rezultat vašeg rada su - propusti. Ako vam je jasno o čemu govorimo, vjerojatno ste zaposleni kao lektor u nekoj od hrvatskih novinskih redakcija.

Jeste li isfrustrirani? Vjerojatno jeste.

Da biste postali važan, ali zanemaren kotačić u mehanizmu objavljivanja društveno korisnih priča, aktualnih vijesti i senzacija, prethodno ste morali završiti zahtjevan studij hrvatskog jezika na nekom od filozofskih fakulteta u zemlji, te se tako regrutirati u većinom najobrazovaniji kadar redakcije. Pritom ste, vjerojatno, zaraženi nevidenim mazohizmom, ako se svjesno marginalizirate ili greškom (i pukom neinformiranošću) pristajete zasjesti na začelje začelja kad je riječ o profesionalnom ugledu.

Hrvati su ekstremno upućen narod: svaki kafanski "podupirač šanka" bolje od aktualnog izbornika zna koja je dobitna nogometna formacija, slučajni prolaznik bio bi bolji premijer od izabranog kad bi mu se samo dala šansa, a jezični standard doktorirali su svi koji su "prismrdili" srednjoj školi, pa bolje od profesora znaju kad upotrijebiti koji refleks jata i tako produbiti razliku između nas, Hrvatina, i susjeda nam, donedavnih neprijatelja. Drugi je problem "č" i "ć", poligon za izrugivanje Dalmatincima i Zagorcima, i to je otprilike to. Ostalim jezičnim pitanjima nitko se ne zamara jer ono što ne znamo ne znamo da ne znamo, osobito ako nam tako odgovara da bismo u birtijaškim razgovorima "prodavali pamet". Na sniženju.

No, problem se javlja kad ljudi koji su pisane riječ odabrali za karijerni razvoj ne osvijeste vlastite rupe u obrazovanju, i to onom jezičnom. Osjetljivi na vlastiti tekst, novinari se u pravilu gnušaju lektora, onih koji im literarna remek-djela mijenjaju, dotjeruju, ispravljaju, makar se "tu nema što ispraviti", uvjereni su. Svaka redakcija ima barem jednu hrabru zvijezdu koja lektorskoj službi zabranjuje ulaz u tekst, i s tim profesionalni jezičari u načelu nemaju nikakvog problema. Jer nemaju ni odgovornosti. Autor je potpisao tekst, stavio veto na izmjene, i sve pogreške (jezične, stilske, činjeničke) potpisane su njegovim imenom.

Veći je problem vrh piramide - vlasnici medija koji zapošljavaju jezičnu službu, jer je ona dio osobne higijene svakog izdavača, te koji vrlo brzo postanu svjesni da ne znaju sve, a što je preduvjet ljudske uspješnosti. Ipak, kako je taština veliki neprijatelj svake osobnosti, u ironiji vlastitog poslovanja, veliki gazde lektore nazivaju "čitačima", službom koja "baca oči na tekst", neambicioznima da bi išta sami napisali. Ne smeta pritom što ista ta služba od "izmeta stvara pitu", jer - kako priznati da je izmet izmet ako ste iskeširali nemali honorar da biste "zvijezdu" kupili za vlastiti medij?! Za takvo priznanje nužna je samokritika, uvredljiva metoda u procesu vlastitoga vrednovanja. Lektora je, dakle, lakše okarakterizirati kao "dežurno smetalu", pozicionirati ga tik uz čistačicu i portira, vrijedne radnike svake tvrtke, čija je zadaća krpom prebrisati podove i sanitarije ili se nasmiješiti na ulazu, ali -

Lektori su u redakcijama pozicionirani tik uz čistačicu i portira, vrijedne radnike svake tvrtke, čija je zadaća krpom prebrisati podove i sanitarije ili se nasmiješiti na ulazu, ali - taj je kadar tek iznimno zrcalo profesionalne neupučenosti. Za razliku od lektorske službe

taj je kadar tek iznimno zrcalo profesionalne neupućenosti. Za razliku od lektorske službe.

Zato, kad treba srezati honorare ili otpustiti višak radnika, a zbog globalne krize izdavači 90 posto energije ulažu isključivo u raspodjelu budžeta, lektor će se naći prvi u redu za odstrel, jer njegovim se odlaskom ubijaju dvije muhe - vlasnik se riješio viška i maknuo "smetalno" koje ga podsjeća na nesavršenosti.

Više je stupnjeva u organizaciji lektorske službe. Glavnima i odgovornima kao prvo "nameće" se rješenje kako da, od dvoje lektora koji će čitati "pročišćene" tekstove kolege, jednostavno makne jednoga te tako dvostruko čitanje (a četiri oka vide bolje) zamijeni jednim. Najčešće i jednim budući da su novinari često ili vremenski prikraćeni ili potpuno nezainteresirani za vlastiti tekst pa im se ne mili potrošiti minutu-dvije nakon što su ga natipkali proizvođači u najmanju ruku tipfelere, ako ne i ozbiljnije jezične pogreške.

Druga je biserna ideja čovjeka zamijeniti strojem, tj. lektora spell checkerom koji bi trebao ukazati na nepravilnosti, ali - da ponovimo - jalova je to inicijativa bez temeljnog poznavanja gramatike i pravopisa materinjeg

Svaka redakcija ima barem jednu zvijezdu koja lektorskoj službi zabranjuje ulaz u tekst, i s tim profesionalni jezičari u načelu nemaju nikakvog problema. Jer nemaju ni odgovornosti. Autor je potpisao tekst, stavio veto na izmjene, i sve pogreške (jezične, stilske, činjeničke) potpisane su njegovim imenom

jezika osobe koja bi promjene trebala prihvatiti, čak i kad bismo zanemarili činjenicu da se time profesore hrvatskog jezika i književnosti svodi na softver (otprilike kao što se i blagajnice u supermarketima izbacuje zbog "pametnih" blagajni kojima se kupci znaju služiti koliko i strojem za rezanje salame, zbog čega je degradirana blagajnica uvijek negdje sa strane, spremna uskočiti kad zapne). I ne manje važno, iz iskustva po mnogim redakcijama znam da rečena strojna provjera jezika u pravilu nije dio serijske opreme uredskih kompjutera.

Pool - još jedna vrhunska ideja. Kao što bi novinar trebao biti upućen u značenje onoga što piše, jer bi u tom slučaju i njegov tekst bio materijal koji odgovara na pitanja, umjesto što ih nemušto postavlja, tako bi jednako dobro bilo i da lektor zna što (semantički) treba ispraviti u tekstu. Osobno poznajem nekoliko kolega koji su dobili otkaz, novčanu kaznu ili neki treći oblik sankcija (poniženja isključena) jer nisu ispravili pogrešno ime (ne ime s tipfelerom), činjenicu (ne veliko ili malo slovo pojma) ili nisu reagirali na nelogičnosti iznesenih tvrdnji u tekstu, a da se pritom novinaru koji je "krivo shvatio" nije dogodilo ništa. Utoliko, zašto bi ikome kome je stalo do novinskog sadržaja bilo u interesu lektore kao krdo stjerati u tor (tj. pool) i bombardirati ih sadržajem s kojim se prvi put susreću, ovisno o tome u kojoj su smjeni koji dan.

I četvrto - konačno rješenje "restrukturiranja" moderne redakcije ukidanje je jezične službe u cijelosti, bez potrebe da se ona zamijeni ničim.

A time dolazimo do glavnog problema suvremenog izdavaštva - podcjenjivanja publike. Novinske redakcije (više nego portali) glavni problem slabe i nikakve konzumacije sadržaja koji proizvode pripisuju aktualnoj krizi i potrebi da krajnji korisnik od vlastitog budžeta otkine ono što smatra luksuzom, dakle - naviku kupovanja novina. Drugi uzrok traži se u nedovoljno sofisticiranim potrebama čitatelja koji (a to portali najbolje znaju) nemaju strpljenja za "pametne" tekstove i dulje forme, nego su fokusirani isključivo na sličice i tračeve te tabloidno štivo koje ih zabavlja. Istina je, publika ima specifične zahtjeve, ali koliko ona kreira sadržaj medija, toliko i mediji "navlače" čitatelje na konzumiranje kvalitetnih tekstova. Ta je komunikacije, bez dvojbe, dvosmjerna.

Umjesto zamaranja "višom matematikom" neisplativosti zadiranja u temu o kojoj se piše, urednički bord trebao bi se zamisliti nad kvalitetom priče i plasirane informacije, ne samo u značenjskom smislu, nego i u formalnom. Ako smo već zemlja s rekordnim brojem visokoobrazovanih na burzi rada, to znači da prosječan čitatelj dnevnih novina o materiji o kojoj se piše (osobito političkoj ili ekonomskoj) nerijetko zna više od novinara koji je informaciju instant preradio i na brzinu kopi-pejstao s interneta, zbog čega je vjerojatno apsolvirao i osnovnoškolsku gramatiku. Takav će čitatelj itekako primijetiti tekstualnu nehićenost, jezičnu nemušost i bezidejnost izražavanja koje, prema novim modelima ustroja jezične službe, više nema tko zagladiti kao glazuru na...hm... jedva probavljivoj jestvini. I tu su tipfelere najmanji problem. Oni se u pravilu proizvode slučajno ■

Regionalni i lokalni tjednici

Tražimo PDV od 5%

"Tjednici lokalnog i regionalnog karaktera mnogim građanima predstavljaju primarni izvor informacija o gospodarskim, političkim, kulturnim i drugim relevantnim zbivanjima unutar neke lokalne zajednice. Nažalost, zakonski okvir, regulatorna pravila i javne politike u Hrvatskoj ne stimuliraju adekvatno razvoj lokalnih medija i produkciju lokalnih medijskih sadržaja od javnog interesa", kaže Mirko Jurić, predsjednik lokalnih i regionalnih izdavača novina

Zagrebačke dnevne novine pozatvarale su svoja dopisništva u manjim gradovima. Često se snalaze tako da prepisu tekst iz lokalnog tjednika. I plaćaju PDV po stopi od 5%, a mi po 13 posto, kaže Mirko Jurić, predsjednik Grupacije lokalnih i regionalnih izdavača novina i direktor Varaždinskih vijesti.

Stoga je Grupacija, koja djeluje pri Hrvatskoj gospodarskoj komori, zatražila da se i na prodane primjerke lokalnih i regionalnih listova, a uglavnom je riječ o tjednicima, plaća porez na dodanu vrijednost od 5%.

Lokalni izdavači pozivaju se i na rješenje Ustavnog suda kojim je prošle godine ukinuta odluka o 25.000 riječi u dnevnim novinama kao mjeri za niže oporezivanje. Osobito ukazuju na obrazloženje da svaka neopravdana razlika u postupanju prema novinama izravno utječe na slobodu tiska

Mogli bi zaposliti stotinjak novinara

Grupacija izdavača regionalnih i lokalnih novina broji 32 člana, a u njima radi 366 novinara i urednika. Mirko Jurič procjenjuje da bi s nižim PDV-om i drugim poboljšanim tržišnim uvjetima lokalne novine mogle krenuti u zapošljavanje novog kadra. "Neka svaka od naših članica zaposli 3 do 4 nova zaposlenika, došli bismo brzo do stotinjak novozaposlenih novinara", kaže Jurič koji dodaje da u mnogim tjednicima nedostaju mladi novinari koji donose svježije ideje i suvremeniji prijelom i grafiku. "Kombinacijom iskustva i mladenačkog elana i novine će biti privlačnije svojim čitateljima", smatra Jurič ■

Zahtjeve za izjednačavanjem poreznog tretmana poslali su ministarstvima kulture i financija. Prvi im je cilj uvjeriti Ministarstvo kulture da podrži njihov zahtjev. Zatim bi, na inicijativu iz resora kulture, Ministarstvo financija trebalo Vladi podnijeti prijedlog izmjene zakona.

Prema prvim kontaktima s predstavnicima Ministarstva kulture, podrška u toj instituciji mogla bi se dobiti. Već na osnivanju Grupacije, u siječnju ove godine, bio je Milan Živković iz Odjela za medije Ministarstva kulture. Jurič kaže da je pokazao zanimanje za argumente kako lokalni tjednici obavljaju vrijednu društveno-kulturnu funkciju.

"Objasnili smo da regionalni i lokalni informativni tjednici mnogim građanima predstavljaju primarni izvor informacija o gospodarskim, političkim, kulturnim i drugim relevantnim zbivanjima unutar neke lokalne zajednice. Nažalost, zakonski okvir, regulatorna pravila i javne politike u Hrvatskoj ne stimuliraju adekvatno razvoj lokalnih medija i produkciju lokalnih medijskih sadržaja od javnog interesa", rekao je Jurič.

Jednakost u stopi PDV-a izdavači lokalnih novina pokušali su postići još lani kad se, zbog ulaska u EU, mijenjao zakon o PDV-u. Tada su Varaždinske vijesti, list Međimurje, Podravski list i Zagorski list osnovali Medijski klaster. Potom su podržali prijedlog Udruge novinskih

izdavača da se snižena stopa od 5 posto primjenjuje na sve dnevne novine i sve druge tiskane medije. Medijski klaster inicirao je zatim osnivanje grupacije pri HGK.

Lokalni izdavači pozivaju se i na rješenje Ustavnog suda kojom je prošle godine ukinuta odluka o 25.000 riječi u dnevnim novinama kao mjeri za niže oporezivanje. Osobito ukazuju na obrazloženje da svaka neopravdana razlika u postupanju prema novinama izravno utječe na slobodu tiska.

Sadašnja situacija s različitim poreznim stopama za dnevne i tjedne tako podsjeća na devedesete godine kad je vlast poreznim pritiskom željela ugroziti izlaženje kritički orijentiranih novina, poput tjednika Feral Tribune. Tada je Ministarstvo kulture moglo samostalno odlučiti da neki list ne spada u periodički tisak, pa je morao plaćati i veći porez. Nakon pritiska iz inozemstva i ustrajnog lobiranja Hrvatskog novinarskog društva, na čelu s tadašnjom predsjednicom Jagodom Vukušić, i uz stručnu pomoć odvjetnice Vesne Alaburić, pronađeno je sretno rješenje. Određeno je da će isti porezni tretman imati sav periodički tisak, koji je definiran kao tisak koji izlazi najmanje dva puta godišnje i u nakladi većoj od 500 primjeraka. Ta jednostavna definicija, koja obuhvaća i dnevne i tjedne i mjesečnike i drugu periodiku, nije ostavljala mogućnost arbitrarnog tumačenja zakona.

Glavak: Je li nekome u interesu da nema lokalnih medija?

Grupacija regionalnih informativnih novina Hrvatske gospodarske komore održala je početkom lipnja u Zagrebu svoj drugi sastanak, na kojem je zaključeno da se od Ministarstva kulture i financija zatraži izjednačavanje tržišnih uvjeta za sve opće informativne novine, neovisno o tome izlaze li dnevno, tjedno, dvotjedno ili mjesečno, jer drže da se istovjetne medijske sadržaje treba jednako i porezno tretirati. Suština zahtjeva je smanjenje PDV-a sa sadašnjih 13%, koliko danas plaćaju svi regionalni i ostali tjednici i mjesečnici, na 5% koliko plaćaju dnevne novine. Grupacija također traži i ukidanje obaveze kolportera regionalnih informativnih novina da pri kolporterskoj prodaji koriste fiskalne kase, jer ih to također dovodi u neravnotežan položaj prema prodavateljima dnevnih novina koji ne moraju tako raditi. Prema analizi stručnjaka HGK Rajka Naprte, iznijetoj tijekom sastanka, regionalne informativne novine su zapošljavale u 2013. godini ukupno 375 osoba (sa vanjskim suradnicima-novinarima i preko 500), a svojim radom pokrivaju događaje iz područja kulture, privrede, politike i svakodnevice čijim detaljima se nacionalni mediji, slobodno možemo reći, više uopće ne bave, posljedično i zbog radikalnog smanjivanja dopisništava i općenitog pada prodaje. - Moramo se naći u istoj kategoriji kao i dnevni listovi. Mi ne

možemo biti u podređenom položaju, jer naš sadržaj nije isti kao izvješća lota ili tarot - rekao je Mirko Jurič, direktor Varaždinskih vijesti. Sa zahtjevima grupacije složio se i savjetnik u Ministarstvu kulture Milan F. Živković: - Ako se među komercijalnim medijima može naći i jedan sektor koji je od ključnog javnog interesa, to je svakako proizvodnja lokalnih vijesti. Uostalom, zakonska je obaveza države da potiče razvoj i osnivanje lokalnih medija i medijski pluralizam. Uz Hrvatsku u Europi postoji samo jedna država u kojoj se povlaštena stopa PDV-a razlikuje za tjedne i dnevne novine, a to je Poljska. Tu nepravilnost bi trebalo ispraviti i pretpostavljam da to neće biti sporno. Logično je da se opće informativno tržište promatra kao jedno, jer bi i lokalni listovi vjerojatno izlazili češće ako bi za to bilo mogućnosti na tržištu. Saborska zastupnica, članica odbora za medije Sunčana Glavak misli da je tu očito je da je Hrvatska prekršila zakon (o medijima), jer do sada nije ne poticala razvoj lokalnih medija nego ih je gotovo gušila. - Je li nekome u interesu da vi što manje izlazite, da vas nema - to pitanje ostavljamo u zraku, rekla je zastupnica. Inicijativu podržava i Ivo Lovrić iz poduzeća Tisak d.d., koji je izjavio: - Iz podataka o padu prodaje svih tiskovina za više od 20% u ovoj godini je vidljivo da se nešto treba napraviti kako bi se pomoglo lokalnim medijima. Ja se slažem sa ovom inicijativom ■

Neobično je da su danas zakonska rješenja na ovom području ispod razine dosegnute prije dvadesetak godina.

Ekonomska kriza jednako kao i dnevne pogoda i informativne tjednike i polumjesečnike koji izlaze u županijama i gradovima. Možda još i gore jer lokalci uglavnom dobivaju mrvicu iz nacionalnih kampanja telekomunikacijskih operatera, banaka, pivara... Jurič se ne može načuditi kako njihovi marketinški odjelima ne znaju za potencijal lokalnih novina. Na području koje pokrivaju Zagorski list, Varaždinske vijesti, Međimurje, Glas Podravine i Bjelovarski list živi oko 830 tisuća stanovnika. Zajedno se prodaju u nakladi od 37 tisuća primjeraka tjedno. Varaždinske vijesti, primjerice, prodaju tjedno oko 8200 primjeraka, Međimurje oko 12.000.

"Tjednike prosječno pročita više ljudi, na kiosku su cijeli tjedan pa se tako dolazi do većeg čitateljskog dosega na tom području nego putem dnevnih listova", objašnjava Jurič.

Snagu lokalnog tiska potvrđuju i u Hrvatskoj gospodarskoj komori. Prema riječima Rajka Naprte, voditelja Odjela za papir, tisak i medije HGK, još od 2011. godine količina papira koju koriste tjednici i regionalni listovi nadmašila je količinu papira koja se upotrebljava za tiskanje dnevnih novina. S druge strane, distribucija i doseg dnevnih novina daleko je od potpune nacionalne pokrivenosti.

Grupacija će zato nastojati zajednički nastupati prema velikim oglašivačima. Ponudit će im pakete oglašavanja koji će imati dobar omjer cijene i dosega, najavljuju u Grupaciji. U planu su i druge zajedničke akcije, primjerice, razmjena tekstova, istraživačkih tema i drugog sadržaja od zajedničkog interesa.

Županijski i gradski listovi imaju značajnu ulogu i u nadzoru trošenja javnog novca u lokalnim proračunima. Ta uloga dolazi najjasnije do izražaja kod tjednika koji su vlasnički nezavisni od svojih jedinica lokalne ili regionalne samouprave. Svjesni su toga i u Grupaciji pa je već na osnivanju bilo pitanja hoće li se napokon uvesti rok lokalnoj samoupravi i njezinim tvrtkama da se maknu iz vlasničke strukture medija. O tome se govori godinama, ali ništa se ne mijenja. Zato su apetiti vlasti sve veći, osobito u vrijeme izbora, a istodobno one ne žele ulagati u medije u kojima su (su)vlasnici, upozorili su sudionici osnivačkog skupa Grupacije u HGK. Od Ministarstva kulture tražit će odgovor i na to pitanje.

I napuniti novine odgovarajućim sadržajem u malim sredinama, zapravo je teže nego u dnevnim novinama u velikim gradovima. U manjim mjestima svatko zna svakoga. Nije lako pronaći crtu između atraktivnosti i opasnosti da se nekoga ne uvrijedi i ne upadne u jeftini senzacionalizam. Previše opreza odbit će čitatelje, a prevelika smionost može lako završiti i fizičkom ugrozom.

Uza sva ograničenja i tešku ekonomsku situaciju zbog koje mnogi oklijevaju dati na kiosku sedam do deset kuna za lokalni list (koliko često nije dovoljno ni za kavu s mlijekom), ipak se razvio niz lijepih izdavačkih projekata. Od Dubrovnika i Makarske do listova u sjeverozapadnoj Hrvatskoj mogu se naći fascinantni primjeri izdanja, koja iz tjedna u tjedan izlaze na mnogo stranica, imaju bogato ilustrirane sportske, televizijske i estradne priloge. Nema se čega stidjeti u usporedbi s boljim primjerima u dnevnim novinama. I stoga zaista nema razloga da njihov proizvod bude oporezovan većom stopom PDV-a ■

Izjednačiti i uvjete distribucije

Lokalni izdavači traže pomoć i u pregovorima s distributerima radi izjednačavanja uvjeta s dnevnim listovima. Tjednicima sada na trošak distribucije odlazi 46% prihoda, dok dnevni listovi plaćaju 32%. Mirko Jurič bio je dugogodišnji direktor Tiska za sjeverozapadnu Hrvatsku pa mu je problematika distribucije poznata i iznutra. Kaže da u Sloveniji, u mreži Dela, trošak distribucije za sve novine iznosi 23%, a kod nas je, za lokalne tjednike, taj trošak dvostruko veći. Kako smo sad i mi u Europskoj uniji, trebali bismo imati uvjete barem jednake onima u Sloveniji ■

Status košarke na Hrvatskoj je televiziji skandalozan, a javna se televizija prema kraljici igara odnosi podcjenjivački. Ne radi se samo o minimalnom broju klupskih utakmica koje se izravno prenose, nego i o tretmanu informacija iz košarke u izvještajnim emisijama. Nerijetko su zanemarene ili na neprikladnom mjestu. Ponekad se zapitam sabotira li netko na HTV-u namjerno hrvatsku košarku, primjećuje Hrvoje Slišković iz Jutarnjeg lista

Kraljica sportova ili prosjakinja?

Košarka i HTV dva su svijeta

Malo se tko danas usuđuje i sanjati o povratku američke studentske NCAA lige koja se nekada prenosila na državnoj televiziji, znajući da je i planetarno popularna NBA liga odavno iščeznula s malih ekrana dalekovidnice. NBA je zadnji put bio na HTV-u u sezoni 2004./2005., kad je prenošeno finale San Antonio Spurs - Detroit Pistons, koje su Spursi dobili u sedam utakmica, kaže novinar Tomislav Pakrac

Podatak da HTV nije prenosio Final Four u Beogradu, sve govori. Očito nitko na HTV-u nije očekivao scenarij da će se u finalu naći dva hrvatska kluba. Šteta što gledatelji u cijeloj Hrvatskoj nisu mogli gledati majstorije 20-godišnjeg Darija Šarića

Sudeći po zastupljenosti košarke na hrvatskoj javnoj televiziji, nikad se ne bi reklo da Dario Šarić, Ante Tomić, Mario Hezonja i drugi igrači koji oduševljavaju današnje europske navijače nose hrvatsku putovnicu.

Po učestalosti prijenosa košarke na HTV-u, teško bi se moglo zaključiti da je Hrvatska dala Damira Šolmana, Petra Skansija, Krešu Ćosića, Vinka Jelovca, Dražena Petrovića, Dina Rađu, Tonija Kukoča, Stojka Vrankovića, Arijana Komazeca, Gordana Giričeka i nebrojene druge asove "kraljice igara". Malo vrijedi pet Kupova prvaka Cibone i Jugoplastike, olimpijsko srebro i svjetska bronca reprezentacije i pregršt trofeja koje su Hrvati osvojili kao članovi nepobjedive jugoslavenske momčadi. Unatoč neugaslom zanimanju, domaći gledatelji ne mogu na nacionalnoj televiziji vidjeti većinu važnih košarkaških utakmica jer su one rezervirane uglavnom za pretplatnike programa kableske televizije.

Razgovarali smo s nekoliko istaknutih košarkaških novinara o mjestu hrvatske i međunarodne košarke na HTV-u. Svi se slažu da jedan od sportova po kojima je naša zemlja prepoznatljiva ima bijedan status na nacionalnoj televiziji, kao i da za taj status ne postoje ni ekonomska ni sportska opravdanja.

"Status košarke na Hrvatskoj je televiziji skandalozan, a javna se televizija prema kraljici igara odnosi podcjenjivački. Ne radi se samo o minimalnom broju klupskih utakmica koje se izravno prenose, nego i po tretmanu informacija iz košarke u izvještajnim emisijama. Nerijetko su zanemarene ili na neprikladnom mjestu", prosuđuje Hrvoje Sliškić iz Jutarnjeg lista.

"I dalje smo zemlja sjajnih košarkaša. Iako je Dario Šarić zaludio Europu, nema izgleda da javni servis posveti pozornost košarci. Danas, ako ne platite određenu IPTV

platformu, praktično ne možete gledati ovaj sport", tvrdi novinar i košarkaški kroničar Ivan Milatić.

Propust HTV-a da prenosi završni turnir regionalne ABA lige, ili barem finale između Cibone i Cedevite, bio je novi udar na obveznike plaćanja nameta na državnu televiziju.

Promašaj s ABA ligom

Prava na regionalnu ABA ligu već nekoliko godina pripadaju Arena Sportu, iako se i HTV povremeno uključuje. Ove je sezone HTV prenosio dio utakmica redovne sezone tog natjecanja, neformalno poznatog kao Jadranska liga, ali se pritom nije proslavio, tvrdi varaždinski novinar i košarkaški povjesničar Tomislav Pakrac.

"Nisam vodio evidenciju, ali svaka druga utakmica nije bila prenošena od početka zbog tehničkih razloga. Jedna od Ciboninih utakmica čak je kasnila s uključanjem više od pola sata."

Finalni je turnir prikazan samo na Arena Sportu koji je za ustupanje prava tražio više nego što je HTV htio ili mogao platiti.

"Košarka jako loše stoji na HTV-u", veli iskusna košarkaška izjaviteljica Iva Perdec Augustić. "Činjenica da Final Four ABA lige nije bio na HTV-u, nego samo na Areni, koju objektivno gleda malo ljudi, izazvala je pravu lavinu pogrda. Znao i sami da su glavni sportovi u Hrvata skijanje i rukomet."

S time se slaže T-portalov Vladimir Radičević, urednik bivših revija Košarka i Superkošarka.

"Podatak da HTV nije prenosio Final Four u Beogradu, sve govori. Očito nitko na HTV-u nije očekivao scenarij da će se u finalu naći dva hrvatska kluba. Šteta što gledatelji u cijeloj Hrvatskoj nisu mogli gledati majstorije 20-godišnjeg Darija Šarića."

Međutim, cijena prijenosa nije uvijek bila nedostižna za odgovorne na HTV-u, nego je narasla tek uoči završnice, ističe Perdec Augustić.

"HTV je mogao otkupiti prava još na početku sezone jer je Cedevita bila sigurna oklada za nastup u Final Fouru. Kad su se Cibona i Cedevita plasirale na završni turnir, cijena više nije bila ista i HTV je odustao."

Domaće prvenstvo

Hrvoje Sliškić smatra čudnim što javnost nije doznala kolika je zapravo bila cijena prijenosa koja je obeshrabrila vodstvo HTV-a.

"Činjenica da nikada nije objavljeno koji je novčani iznos Arena Sport tražio za prava prijenosa znak je potpunog podcjenjivanja javnosti. Sigurno ga se ne može usporediti s iznosima koje HTV izdava za druge sportske događaje."

Hrvatsko je državno prvenstvo još rjeđi gost na nacionalnoj televiziji nego regionalna liga. Kad je krenulo doigravanje, HTV Sport je jedva objavljivao rezultat neke utakmice pretplatnicima od kojih mjesečno ubire priličan novac, smatra Milatić.

Umjesto HTV-a, tv-kuća Sport Klub je ta koja već nekoliko godina prenosi po jednu utakmicu svakog kola i cijelo doigravanje hrvatskog prvenstva.

"Iskreno, da nema Sport Kluba, sumnjam da bismo imali prilike nekoliko puta u sezoni gledati utakmice Alkara iz Sinja pred sjajnim navijačima ili šibenski derbi u krcatom Baldekinu", upozorava Radičević.

Europski kupovi

Kad se radi o međunarodnim klupskim natjecanjima, HTV je ispustio Euroligu prije pet sezone, ali je zadržao utakmice hrvatskih klubova u Eurokupu.

"Ove je sezone javna televizija prikazala utakmice Cedevite u prvom i drugom krugu Eurokupa. To je prilična senzacija, budući da već dugo nije bilo europskih utakmica na HTV-u", ironizira Milatić.

Prava na Euroligu već su godinama u rukama tv-kuće Sport Klub, zahvaljujući kojoj košarkaški zaljubljenici mogu gledati utakmice od prvog kola do Final Foura.

"S obzirom na to da u Euroligi igra velik broj hrvatskih košarkaša te da ćemo sljedeće sezone imati dva kluba u tom rangu, nema drugog izbora nego okrenuti se Sport Klubu", napominje Radičević.

No, samo je dio prijenosa prestižnih košarkaških natjecanja dostupan u osnovnim programskim paketima, koji uključuju Sport Klub 1 i Arena Sport 1, a za više od toga potrebno je kupiti dodatne sportske kanale. I to vas ne oslobađa obaveze plaćanja mjesečne naknade HTV-u.

Utjeha u reprezentaciji

Domaći su navijači sretni što HTV pokriva barem hrvatsku reprezentaciju na velikim natjecanjima pa njene utakmice mogu pratiti i oni koji ne žele plaćati naknadu komercijalnim televizijama.

"Međutim, i tu je bilo propusta. Primjerice, HTV nije prenosio povijesni kvalifikacijski turnir za Olimpijske igre u Pekingu 2008. jer su procijenili da nećemo dobro proći. A upravo je taj turnir bio početak stvaranja sjajne reprezentacije predvođene Jasminom Repešom", ističe Radičević.

Milatiću pak smeta spoznaja da ženske košarke nema ni u tragovima na javnoj televiziji, iako su naše reprezentativke nastupile na OI.

"Nadam se da ćemo gledati više reprezentativne košarke u godinama uoči OI u Rijju. Šteta je što će Slavko Cvitković, jedini komentator koji donekle razumije košarku, otići u mirovinu, a nasljednik mu se nikako i nigdje ne nazire."

NBA davno iščeznula

Nekoć su hrvatski ljubitelji sporta na javnoj televiziji mogli naučiti abecedu američke košarke. I to ne samo profesionalne.

"HTV je u vrijeme Jugoslavije bila sinonim za košarkaške prijenose i emisije. Krajem osamdesetih i početkom devedesetih prenošeni su čak i završni turniri američke studentske NCAA lige", oslikava Milatić.

Malo se tko danas usuđuje i sanjati o povratku studentske košarke, znajući da je i planetarno popularna NBA liga odavno iščeznula s državne televizije.

"NBA je zadnji put bio na HTV-u u sezoni 2004./2005., kad je prenošeno finale San Antonio Spurs - Detroit Pistons, koju su Spursi dobili u sedam utakmica", sjeća se Tomislav Pakrac.

Ovako, ljubiteljima NBA preostaje gledanje redovne sezone i većine utakmica doigravanja na Sport Klubu ■

Iskreno, da nema Sport Kluba, sumnjam da bismo imali prilike nekoliko puta u sezoni gledati utakmice Alkara iz Sinja pred sjajnim navijačima ili šibenski derbi u krcatom Baldekinu

Košarka na televiziji u državama bivše Jugoslavije

Usporedba s nacionalnim televizijama u susjednim državama potvrđuje jadan status košarke na HTV-u. U zemljama bivše Jugoslavije situacija je, kada su javne televizije u pitanju, puno bolja nego kod nas, ocjenjuje Milatić.

Slovenija

TV Slovenija 2 prenosi završnicu državnog prvenstva, kao i utakmice reprezentacije i završnice kupa u muškoj i ženskoj konkurenciji. Dok je u Euroligi nastupala Union Olimpija, prijenosi su bili na TV Slovenija, a sada je, kao i u Hrvatskoj i Srbiji, to natjecanje preuzeo Sport Klub. Podrazumijeva se da je prenosila i cijeli Eurobasket na svom terenu.

Bosna i Hercegovina

Bosna i Hercegovina je putem BHT 1 prenosila sve utakmice reprezentacije i u kvalifikacijama i na Eurobasketu u Sloveniji. Prenosila je i završnicu državnog prvenstva i kupa te pojedine susrete ABA lige predstavnika BiH.

RT Republike Srpske, kao jedan od entitetskih državnih medija, prenosio je gotovo sve što i BHT 1, ali i sve utakmice Igokee iz Aleksandrovca, koja je pod vodstvom kapetana, Riječanina Siniše Štembergera, obranila naslov prvaka.

Srbija

U Srbiji je košarka najmanje jednom tjedno na ekranima RT Srbije, koja prenosi državno prvenstvo, ABA ligu, Eurokup te nastupe reprezentacije, čak i na prijateljskim turnirima. Proteklih je godina prenosio i Euroligu, koju je u međuvremenu preuzeo Sport Klub. Tako je Stankovićev kup u Pekingu i Šangaju, koji je zbog vremenske razlike igran "u nevrjeme" - 12 i 14 sati - prikazan na RTS 1, koji kao i HTV 1 nije rezerviran za sport; Eurobasket u Sloveniji prenošen je u cijelosti ■

foto Andro Damjanić

Za bolje sutra

Položaj novinara nikad nije bio nesigurniji, izgubljeno je oko 35 posto radnih mjesta, plaće su u prosjeku od 25 do 30 posto niže, privatne radijske i lokalne televizijske postaje se gase, pobrojio je u svojem Izvještaju na otvaranju Skupštine predsjednik HND-a Zdenko Duka sve razloge zbog kojih je potreban veći angažman Društva u borbi za opstojnost medija i kvalitetno, profesionalno informiranje javnosti

Nakon tri godine na HND-ovoj 55. godišnjoj Skupštini izglasan je novi Statut Društva i prihvaćeni svi amandmani koji su ciljali na veću odgovornost čelnih ljudi svih HND-ovih tijela, uključujući predsjednika i glavnog tajnika društva. Prema odredbama novog Statuta, predsjednici i potpredsjednici svih tijela HND-a mogu se birati najviše u dva uzastopna mandata, a u slučaju neprihvatanja godišnjeg izvještaja, dužni su podnijeti ostavku. Ako to ne učine, Izvršni odbor HND-a pokrenut će postupak njihove smjene. Najviše prijedora izazvao je amandman kojim je predložen jednak stupanj odgovornosti i za glavnog tajnika, jer ne radi se o izbornoj već profesionalnoj funkciji. Većina na Skupštini odlučila je ipak kako je i glavni tajnik smjenjiv ako njegov godišnji izvještaj ne dobije potvrdu većinom glasova Središnjeg odbora.

Izvještaje će, pod istim uvjetima, morati godišnje svojim članovima na glasanje ponuditi i predsjednici Ogranaka.

Dok s jedne strane postoji strah da pod ovakvim uvjetima neće biti zainteresiranih za rad u Ograncima za koji se ionako ne dobiva nikakva naknada, s druge se strane vjeruje kako će povećana razina odgovornosti rezultirati i ozbiljnijim radom Ogranaka. Od ukupno 41 ogranak HND-a, predsjednik Zdenko Duka u svojem je izvještaju, naime, nabrojio tek šest koji su tijekom prošle godine bili aktivni.

Ogranak umirovljenih novinara postavio je i pitanje novčane pomoći članovima HND-a sredstvima iz Fonda

solidarnosti Vladimir Majer. Zapaženo je kako je u prošloj godini, u odnosu na 2012., isplaćeno gotovo upola manje sredstava po toj stavki, što smatraju nelogičnim s obzirom na sve teži socijalni položaj novinara.

Žarko Modrić ispred Ogranaka umirovljenih novinara predložio je stoga objavljivanje cjelovite dokumentacije i kriterija za isplatu pomoći iz Fonda solidarnosti Vladimir Majer na web stranicama HND-a. Uzrok manjem broju zahtjeva za novčanu pomoć, smatraju, možda je u činjenici kako mnogi nisu ni upoznati s pravom na korištenje Fonda u koji se ulaže 40% članarine HND-ovih aktivnih članova, dok umirovljenici cijelu svoju članarinu uplaćuju u Fond. Ovo je prihvaćeno kao jedan od zaključaka Skupštine.

Ogranak umirovljenika založio se i za veći angažman HND-a u zastupanju istraživačkog novinarstva, kao i ulaganja u edukaciju mladih novinara. Dražen Vukov Colić predložio je vodstvu HND-a da iskoristi svoj ugled u međunarodnim krugovima, poveže se s međunarodnim organizacijama i ispita postoje li mogućnosti financiranja pojedinih projekata ili pak povlačenja sredstava iz EU fondova.

Odlučeno je da će za prvu sjednicu nakon ljeta Središnji odbor HND-a tražiti detaljne izvještaje o plaćama i sistematizaciju poslova u tajništvu kako bi se razmotrila moguća racionalizacija i izbjeglo smanjenje plaća zaposlenih u tajništvu. Pokaže li se potreba za smanjenjem plaća, to svakako ne bi

trebalo biti linearno. Pri odluci bi trebalo voditi računa i o godinama do mirovine te kreditnoj zaduženosti zaposlenika.

Na idućem Središnjem odboru raspravljat će se i o analizi troškova studentskih ugovora i ako bi se poslovi koje obavljaju studenti mogli preraspodijeliti na zaposlene u tajništvu. Na Skupštini je rečeno kako se sa svim vanjskim suradnicima od prošle godine potpisuju ugovori o djelu.

Odbor za Statut Skupština je zadužila da u roku dva tjedna pripremi cjelovit tekst Statuta prihvaćenog na Skupštini sa svim amandmanima, te ga dostavi na odobrenje Gradskom uredu za opću upravu. Odbor za Statut uskladić će tekst prema mogućim primjedbama Gradskog ureda i Statut će nakon toga biti objavljen na web stranicama HND-a i u glasilu Novinar.

Položaj novinara nikad nije bio nesigurniji, izgubljeno je oko 35 posto radnih mjesta, plaće su u prosjeku od 25 do 30 posto niže, privatne radijske i lokalne televizijske postaje se gase, pobrojio je u svojem Izvještaju na otvaranju Skupštine predsjednik HND-a Zdenko Duka sve razloge zbog kojih je potreban veći angažman Društva u borbi za opstojnost medija i kvalitetno, profesionalno informiranje javnosti. Spomenuo je i nova previranja na onemoćaljoj medijskoj sceni, uz EPH koji čeka odluku Trgovačkog suda kako bi se vlasnikom 90 posto te izdavačke kuće upisao odvjetnik Marjan Hanžeković. Albert Faggian tražio je predstečajnu nagodbu i za Novi list, iako te novine nikad nisu negativno poslovale. Postupak predstečajne nagodbe Faggian je već pokrenuo za Glas Istre novine i trgovina.

Situaciju na HRT-u obilježili su nespornosti ravnatelja Gorana Radmana s Nadzornim odborom, Programskim vijećem i novinarima kuće.

Kao svijetli novinarski trenutak prošle godine Zdenko Duka izdvojio je solidariziranje većine redakcija s HND-ovim pozivom na bojkot udruge U ime obitelji koja je tijekom kampanje za referendum o braku diskriminirala veliki broj medija. Još jedan slučaj novinarske solidarnosti jest peticija za ukidanje kaznene odredbe sramoćenja nakon pravomoćne presude novinarki Jutarnjeg lista Slavici Lukić.

HND je organizirao i okrugli stol naslovljen "Izmjenom kaznenog zakona protiv cenzure" koji je okupio relevantne pravne stručnjake, suce i novinare i rezultirao najavom ministra pravosuđa Orsata Miljenića da će odredba o sramoćenju biti razmotrena i izmijenjena ili brisana, prijedloge će ponuditi radna skupina koja je radila na Kaznenom zakonu. Još jedna svijetla točka prošle godine bila je i konačna pravomoćna presuda koju je novinarka Helena Puljiz dobila nakon višegodišnjeg procesa protiv RH. Problemi u medijima i paket novih medijskih zakona, o kojima bi se do jeseni trebala otvoriti javna rasprava, bili su povod panel-diskusiji na temu "Medijsko zakonodavstvo - što treba mijenjati?", koja je u HND-u održana dan nakon Skupštine. Medijska strategija trebala bi biti predstavljena javnosti do kraja lipnja, najavio je tom prilikom Milan F. Živković, savjetnik za medije ministrice kulture Andreje Zlatar Viočić. Strategija će analizirati i loš položaj novinara te naglasiti kako bi im se odgovarajućom zakonskom regulativom trebala

osigurati veća autonomnost pred izdavačima. Tako je jedan od uvjeta sniženja PDV-a za dnevne novine bilo donošenje Statuta redakcije koji je obavezan postao i za sve nakladnike elektroničkih medija koji se prijavljuju za subvencije iz Fonda za pluralizam. Pokazalo se, međutim, da su statuti u većini redakcija gdje su doneseni uglavnom tek formalnost koju je trebalo ispuniti. Nadzor nad provođenjem mjere, koja je najvećim tiskanim izdavačima osigurala ukupno 30 milijuna kuna veće prihode, nitko, naime, ne provodi.

Među alarmantno opasnim zakonskim odredbama istaknula se, međutim, odredba o kaznenom djelu sramoćenju. Posebnu opasnost odredbe o sramoćenju Slavica Lukić, novinarka čija je presuda otkrila svu širinu moguće njezine zlorabe, vidi i u činjenici uredničkih intervencija u tekstove, zbog čega će na kraju odgovarati novinari koji su tekstove potpisali. Pored toga, novinari su izloženi cenzuri i u svojim redakcijama pod pritiskom izdavača koji im zabranjuje da govore o stanju medija u kojem rade ■

Melisa Skender

Zaključci 55. godišnje Skupštine HND-a 14. lipnja 2014.

1) Svu dokumentaciju s kriterijima za dodjelu pomoći iz Fonda solidarnosti Vladimir Majer treba objaviti na internetskoj stranici HND-a (dokumenti Upravnog odbora Fonda, odluka o kriterijima za isplatu pomoći, odluka o kriterijima za utvrđivanje jednokratne novčane naknade za posljedice nesretnog slučaja, odluka o kriterijima za dodatak mirovini, kao i buduće odluke Upravnog odbora Fonda solidarnosti Vladimir Majer).

Predlagatelj Žarko Modrić

2) Središnji odbor će za prvu iduću sjednicu pribaviti od tajništva detaljne izvještaje o plaćama, kako bi potom razmotrio potrebu za smanjenjem plaća koja ne bi trebala biti linearna (s obzirom na kreditnu zaduženost djelatnika i godine staža preostale do mirovine).

Predlagateljica Božena Matijević

Središnji odbor za iduću će sjednicu pribaviti sistematizaciju od tajništva kako bi razmotrio mogućnosti racionalizacije poslova i njihove preraspodjele radi moguće uštede na plaćama.

Predlagateljica Diana Koller

3) Za iduću Središnji odbor također se traži analiza troškova studentskih ugovora, kako bi se razmotrio mogući manji angažman preko student servisa, a više angažirali djelatnici tajništva HND-a (ne bi li se prvo smanjili troškovi HND-a, a ne nužno i plaće djelatnika).

Predlagateljica Silva Celebrini

4) Vodstvo i Tajništvo HND-a treba provjeriti koji su dodatni izvori financiranja te pojačati međunarodnu suradnju s ciljem edukacije i dobivanja novčane pomoći i povlačenje sredstava iz EU fondova.

Predlagatelj Dražen Vukov-Colić

5) Zadužuje se Odbor za Statut da u roku 15 dana pripremi cjelovit tekst Statuta prihvaćen na današnjoj Skupštini te ga na odobrenje odmah dostavi Gradskom uredu za opću upravu. Bude li primjedbi iz Gradskog ureda, Odbor za Statut usuglasit će tekst Statuta te ga nakon toga objaviti u glasilu Novinar i na web stranicama HND-a.

Sve manje stalno zaposlenih novinara i neprekidna rezanja njihovih primanja razlog su zbog kojeg Sindikat novinara Hrvatske sve teže podmiruje troškove sudskih postupaka koje pokreće kako bi zaštitio interese svojih članova. Odvjetničke usluge i lani su, kao i prethodnih godina, najveća pojedinačna stavka u rashodima SNH, rečeno je na 26. redovnoj Skupštini. Ipak, ni jedan član koji im se obratio za pravnu pomoć nije odbijen, a s odvjetničkim uredima dogovoreno je plaćanje na rate. Kako je, međutim, sve više sporova koje novinari gube u drugostupanjskim postupcima, veći su i iznosi naknada za sudske troškove. Istovremeno, budući da kriza na medijskom tržištu ne posustaje, a poslodavci svoje poslovanje restrukturiraju preko leđa radnika, potrebna će biti i sredstva za štrajkaški fond kao i druge izvanredne troškove.

Svi ti razlozi bili su dovoljno snažan argument da većina na Skupštini usvoji prijedlog novog izračuna članarine s promijenjenim odnosom uplata za središnjicu i sindikalne podružnice tako da se središnjici ubuduće uplaćuje 0,7 posto, a podružnicama 0,5 posto od neto primanja članstva. Ova se mjera, međutim, uvodi na godinu dana, zaključeno je na Skupštini te je tako i u Statutu SNH promijenjena točka 3. u članku 60. prema kojoj sada Skupština SNH odlučuje o raspodjeli članarine između središnjice i podružnica.

“Ova će mjera povećati prihode središnjice za 90 tisuća kuna, od kojih će dio ići u štrajkaški fond, a dio će se u budućnosti izdvajati za pola plaće pravnik kojeg bi SNH i HND zajedno zaposlili. Taj pravnik nas možda neće moći uvijek zastupati na sudu pa će nam i dalje trebati odvjetnici, no troškovi će svakako biti manji”, rekao je predsjednik SNH Anton Filić dodajući kako, iako s HND-om oko toga postoji načelni dogovor, zajednički sastanak Izvršnih odbora Sindikata i Društva još nije održan jer je struktura HND-a drugačija i uz Izvršni postoji i Središnji odbor. Predložio je stoga da obje organizacije imenuju svoje odbore za suradnju koji bi to pitanje mogli raspraviti.

Time, međutim, nije i završena rasprava o suradnji SNH i HND-a jer, kako je Filić napomenuo, sve teža gospodarska situacija odražava se i na primanja Društva, zbog čega ono posljednje dvije-tri godine nije moglo i novčano pomagati SNH. Pokrivanjem troškova od najma prostora do režija, HND je u rad sindikata uložio, prema financijskom izvještaju Društva, oko 191 tisuću kuna, ali kao materijalnu, a ne financijsku pomoć.

Ponovno je postavljeno i pitanje mogućeg ujedinjavanja tih dviju organizacija, iako u proteklih godinu dana nije održan ni jedan sastanak radnih skupina oformljenih s tim ciljem. Problemi su i ovdje tehničke naravi budući da je sindikat jedini zakonom ovlašten pokrenuti štrajk te je njegovo potpuno pripajanje HND-u nemoguće, baš kao što ni HND s tradicijom duljom od stoljeća ne može nestati kako bi se pripojio Sindikatu. Zajedničko zapošljavanje odvjetnika ipak je velik korak prema još bližoj suradnji, zaključio je Filić te pozvao sindikalne povjerenike da svoje prijedloge o daljnjoj suradnji pripreme za Skupštinu HND-a.

Jedna od ideja prema osnaživanju SNH bio je i prijedlog njegova udruživanja sa sličnim sindikatima, točnije Sindikatom medija i komunikacija, no inicijativa je zapela na bojazni kako bi SNH na taj način izgubio svoju autonomiju. Ipak, ovisno o problemima s kojima su članovi Sindikata bili suočeni u svojim redakcijama, pojedine podružnice SNH uspješno su surađivale s ostalim sindikatima koji djeluju u njihovim medijima u zajedničkom nastupu prema poslodavcu. To se prije svega odnosi na suradnju s podružnicama Sindikata grafičke i nakladničke djelatnosti Hrvatske koji djeluju u Novom listu, Glasu Slavonije i Slobodnoj Dalmaciji. Kao svijetli primjer istaknuta je i suradnja Podružnice SNH novinari i medijski djelatnici sa Samostalnim sindikatом radnika HRT-a koji su zajednički uspjeli ispregovarati potpisivanje novog Kolektivnog ugovora za HRT-ove radnike ■

Melisa Skender

Faggianu Krumpirko kao najgorem poslodavcu

Na Skupštini su prihvaćena i pravila za provedbu štrajka na nacionalnoj razini, kao i pravila za provedbu štrajka u sindikalnoj podružnici i štrajka solidarnosti što će pomoći, kako je istaknuo Filić, da se štrajk provede bez reperkusija za ljude koji ga vode. Određeni su i prioritetni zadaci SNH među kojima je, uz potpisivanje nacionalnog kolektivnog ugovora, rješavanja statusa RPO-a i poziva državnim institucijama da istraže transparentnost vlasništva, i inicijativa o objavi Bijele knjige pritisaka na sindikalne povjerenike

koji su pozvani izvjestiti o svim problemima s kojima se u svojem djelovanju susreću. Sindikat bi se, osim toga, svakako trebao uključiti u raspravu o mogućnosti beneficiranog radnog staža za novinare koju je u sklopu izmjena Zakona o stažu s povećanim trajanjem najavio ministar rada i mirovinskog sustava Mirando Mršić. Dokument o planu i programu rada izradit će Izvršni odbor, zaključeno je na Skupštini koja je i ove godine završena dodjeljivanjem Cvjetka najboljem i Krumpirka najgorem poslodavcu. Cvjetka tako ove godine nije dobio nitko, dok je čak pet Krumpirka, po jedan za svaki medij u svojem vlasništvu, dobio Albert Faggian ■

**Povećati
izdvajanje
za središnjicu**

Budući da kriza na medijskom tržištu ne posustaje, a poslodavci svoje poslovanje restrukturiraju preko leđa radnika, potrebna će biti i sredstva za štrajkaški fond kao i druge izvanredne troškove

**Nagrađeni
najbolji
novinarski
radovi u
prošjoj
godini**

fotografija: Mario Čučić

Nagrade onima koji *idu izvan službene linije*

Prema odluci Ocjenjivačkog odbora, izostala je nagrada za istraživačko novinarstvo kako bi se struci, ali i vlasnicima medija, poručilo da je, kad su u pitanju kriteriji za ovu kategoriju, letvica podignuta vrlo visoko

Tradicionalne nagrade Hrvatskog novinarskog društva za profesionalnu izvrsnost podijeljene su ove godine u osam kategorija. Prema odluci Ocjenjivačkog odbora, izostala je nagrada za istraživačko novinarstvo kako bi se struci, ali i vlasnicima medija, poručilo da je, kad su u pitanju kriteriji za ovu kategoriju, letvica podignuta vrlo visoko.

“Radovi koje nagrađuje Hrvatsko novinarsko društvo nakladnici možda ne bi nagradili”, rekao je otvarajući ceremoniju dodjele nagrada predsjednik HND-a Zdenko Duka. “Ocjenjivački odbor prema vlastitoj savjesti i propisanim pravilima češće će svoj glas dati novinarima koji idu izvan struje”, dodao je.

Kakva su pak aktualna strujanja kad je o novinarskoj profesiji riječ, Duka je sažeo u zaključku kako smo više sumorni nego zadovoljni situacijom u medijima i ispunjavanjem njihove društvene funkcije.

Nagrada za novinara godine, jedina koja se dodjeljuje prema glasovima članova HND-a, pripala je Jurici Pavičiću, kolumnistu Jutarnjeg lista, koji je dobio najviše od ukupno 646 glasova, među kojima je bilo 107 nevažećih. Inače, i ove

kao i prethodnih godina, članstvo u HND-u nije bilo uvjet za novinare nominirane za nagrade.

Nagradu “Marija Jurić Zagorka” za pisano novinarstvo dobila je slobodna novinarka Barbara Matejčić koju je kandidirala grupa građana Grada Vukovara za dvije reportaže iz Vukovara objavljene u Jutarnjem listu i Novostima.

“Ne vidim potvrdu da je ijednoj Vladi stalo do Vukovara”, zaključila je svoj skraćeni i u cijelosti Vukovaru posvećen govor Barbara Matejčić uz naglasak da to govori kao novinarka s terena.

Nagradu za radijsko novinarstvo dobila je Silvija Šeparović za tjedni politički magazin “Aftershock” koji potpisuje kao autorica, urednica i voditeljica, a koji se aktualnim političkim previranjima bavi tražeći njihove uzroke u bližoj ili davnoj prošlosti. Za televizijsko novinarstvo priznanje je dobilo dvoje autora i urednika u međuvremenu ukinutog HRT-ova vanjskopolitičkog magazina “Horizonti”. Ivana Dragičević riječ je vrlo brzo prepustila kolegi Draganu Nikoliću.

“Smatram da je ovo za HTV važna nagrada, a kako ja više nisam djelom te kuće, mislim da je bolje da o njoj govori

kolega”, rekla je Ivana Dragičević koja je nedavno s HTV-a prešla na novu televiziju N1, pokretanje čijeg se programa očekuje najesen. Dragan Nikolić u svojem je govoru naglasio kako je televizija timski rad, što je kasnije ponovio i HTV-ov snimatelj Mario Sladić koji je svojeg kolegu Stjepana Betija, suputnika s kojim je izvještavao iz Sirije, izvukao za govornicu kako bi ga predstavio.

Nagrada za najbolju novinsku fotografiju “Nikša Antonini” pripala je Željku Lukuniću za fotografiju klizišta tik iznad ponora koji se nakon nevremena otvorio odronom zemlje. Najboljim internetskim novinarom proglašen je Ilko Čimić za seriju svojih tekstova o predstečajnim nagodbama, upravo na dan smjene ministra financija Slavka Linića.

“Linić jest smijenjen, ali nisam zadovoljan jer mislim da je odgovornost na cijeloj Vladi”, rekao je Čimić prilikom preuzimanja nagrade.

Nagradu za životno djelo “Otokar Keršovani” dobio je Branko Šuljić, dugogodišnji novinar Novog lista, za svaki redak što ga je u proteklih 40 godina napisao o moru i načinu života uz more. Za govornicu je izašao gotovo sramežljivo i

u kratkom govoru rekao tek kako mu ova nagrada posebno znači jer je dodjeljuje struka, zbog čega ima osobitu težinu.

Dodjela nagrada bila je i prilika da predsjednik HND-a pozove sve zainteresirane da Društvu upute svoje sugestije oko mogućih promjena sustava nagrađivanja. Naime, na novinarskoj tribini gdje su par dana prije ceremonije predstavljena sva tri kandidata za novinara godine, Jurica Pavičić, urednik “Plodova zemlje” Vlatko Grgurić i novinar Večernjeg lista Marinko Jursić, bilo je puno nezadovoljnih zbog malog broja kategorija za koje se nagrada dodjeljuje. Voditeljica novinarskih tribina i predsjednica ogranka HND-a u Večernjem listu, novinarka Božena Matijević, otvorila je to pitanje i na zajedničkoj sjednici Središnjeg i Izvršnog odbora HND-a, održanoj 20. svibnja, kad je napomenula da bi trebalo razmisliti o vraćanju nekih kategorija poput one za najbolju reportažu, intervju, kolumnu i slično jer, smatra, nedostatak novca ne bi smio biti opravdanje. Konačno, nagrada ne mora biti novčana, zaključila je, jer kolegama je priznanje struke ipak važnije ■

Melisa Skender

Branko Šuljić
dobitnik nagrade
za životno djelo
Otokar Keršovani

Odlazak u mirovinu - spas za novinara

Nagradu za životno djelo Branko Šuljić primio je s malo riječi, spominjući ribare i ljude koji žive na moru, a o kojima je najčešće pisao tijekom četiri desetljeća u redakciji Novog lista. Odnedavno je u prijevremenoj mirovini, puno više plovi, ali i piše, jer kako najavljuje, u pripremi je i druga njegova knjiga.

Nedostaje li vam redakcija otkako ste u mirovini?

- Jednostavno pitanje na koje bi trebalo kratko odgovoriti: da ili ne! Ali, nije tako... Profesionalno, nakon 45 godina u novinarstvu, nema sumnje da mi redakcija nedostaje. Nažalost, moram iskreno reći da ne žalim za redakcijom kakvu sam ostavio u Novom listu. Naprotiv. Nije to zbog kolega, njih ću zauvijek nositi u lijepom sjećanju, a nadasve način na koji su me ispratili. Međutim, bole me riječi kojima mi se obraćaju prilikom svakog susreta: "Blago tebi, ti si se izvukao!" Kad to kaže mlada kolegica ili kolega u naponu stvaralaštva, ne možeš ostati indiferentan. Novi list je u teškoj materijalnoj situaciji, nije to više nikakva tajna, problemi eskaliraju svaki put kad treba isplatiti plaće. Umjesto razgovora o poslu, novinarstvu i listu, redakcijom dominira pesimizam, neizvjesnost oko plaće i sudbine tvrtke. Nakon 40 godina odradenih u Novom listu, naprosto nisam mogao i želio raditi u takvim uvjetima, u neizvjesnosti hoću li ću dobiti plaću. Ukazala se prilika u obliku skromne otpremnine i - dignuo sam sidro, otišao u prijevremenu mirovinu.

Uvijek sam govorio, radit ću do posljednjeg dana zakonskih mogućnosti. Mogao bih raditi, ne još 15 mjeseci, nego pet godina. Ima u meni volje i snage, novinarskog entuzijazma i, što je najvažnije, zdravlja. Zato mi nedostaje redakcija, ali mi još više nedostaje terenski rad, jer ja sam uvijek više vremena provodio na terenu, među ljudima. Fale mi ti susreti i druženja. Nedostaje mi ranjutarnja kava i čakula s ribarima, dočekivanje brodova i šušur u luci, ponekad i čaša vina poslije marende na brodu u vrijeme dok većina prosječnih ljudi tek ustaje iz kreveta. Nedostaju mi besane noći u ribolovu, svakodnevni posjeti ribarnici, nedostaje mi "snifanje" poliesterskih smola u pogonima malih brodograditelja, skakanje po brodovima. Bez obzira na to što plovim puno više nego dok sam radio, nedostaje mi plovidba po zadatku, testiranje brodova i motora, jurnjava i prkos vjetru i valovima. Žaljenju, međutim, nema mjesta. Odlazak u mirovinu svima nam je neminovnost, nevažno dogodi li se mjesec ranije ili kasnije.

Kako se u 45 godina, koliko ste u novinarstvu, mijenjala profesija i uvjeti rada novinara?

- Usporedbe su gotovo nemoguće. Kad sam radio prve novinarske korake na Radio Rijeci, krajem šezdesetih i početkom sedamdesetih godina, program je trajao tri sata, javljanja uživo gotovo da nije bilo. Mučna su bila izvještavanja s terena, javljanja iz neke seoske pošte gdje se veza često prekidalala. A fotoilustracije... I važni događaji iz udaljenih mjesta ostajali su bez ilustracije, ili je fotografija objavljivana s dan, dva zakašnjenja. Filmove se slalo po vozačima, zapovjednicima brodova, putnicima vlaka... Tko je tada mogao zamisliti mobitele, internet, elektroničku razmjenu podataka, kolor fotografiju u redakciji istog trena kad se nešto dogodilo.

Novine su se tada pažljivo i detaljno čitale, bile su pune novosti. Čitam današnje novine, sve mi je nekako poznato, neke od tih vijesti pročitao sam, ili čuo, jučer ujutro. Osobno mi smeta pristup mnogih mladih kolega, previše vremena provode za kompjutorom, previše se koriste internetom. Da se razumijemo, i meni je on od velike pomoći, ali su mi u poslu uvijek glavni bili ljudi, susreti i razgovori s njima. U tome internet ne pomaže!

Što mislite o prijedlogu beneficiranog radnog staža za novinare? I što biste preporučili mladim kolegama koji tek ulaze u profesiju?

- O beneficiranom stažu slušam od objave prvog teksta. Pamtim, još negdje 1971. ili 1972. godine, u novinarskim se krugovima tvrdilo da je to gotova stvar. A, nema ga ni danas i pitanje je hoćemo li beneficirani staž uopće dobiti? Da bismo ga trebali dobiti, to nije sporno. I osobno sam sudjelovao u nekim raspravama i formuliranju zahtjeva ondašnjeg DNH - Društva novinara Hrvatske. Optimistički sam o tome pričao u redakciji, a jedan stariji kolega me prizemljio riječima: "Ništa od toga!" Često bih se njegovih riječi, kako je samo bio u pravu.

Savjet mladima... Parafrazirao bih onu Lenjinovu: učiti, učiti i samo učiti. Učio sam doslovce do posljednjeg radnog dana, slušao, gledao, pitao, čitao, tražio i one informacije što mi nisu nužne, što ih vjerojatno neću objaviti. Nikad se nisam sramio pitati, ni kao stari novinar. Bolje je dva puta pitati, nego jednom objaviti pogrešnu informaciju. Ljudi moraju vjerovati novinama i novinaru koji informaciju potpisuje. Ako toga nema, sve je uzalud. Još nečega moraju biti svjesni budući novinari - u novinarstvu se neće financijski obogatiti. Gdje se novac dijeli, ondje nema pravog i poštenog novinara.

Možemo li sad kad imate više vremena, očekivati i nove vaše knjige, osobito zahvaljujući uspjehu knjige "Sportski ribolov uz hrvatsku obalu"?

- Sigurno! Imam više ideja, nameću se teme o ribama, ribarstvu, ribolovu, drvenoj brodogradnji, podvodnim aktivnostima, otocima i životu na njima. Neki izdavači iskazuju zanimanje, njihov interes odlučit će u kojem smjeru zaploviti i kada. Trenutačno se odmaram, povremeno nešto napišem za stručne i specijalizirane časopise iz Hrvatske i inozemstva, više publicistički nego novinarski. Sve skupa skromno u odnosu na nekadašnju radnu aktivnost. Nisam se umorio od pisanja, ali je nakon 45 godina potreban predah. A novinar piše dok je živ ■

Melisa Skender

Zapisujem ideje: one koje me ne puštaju, postaju teme

Nije slučajno da je Barbara Matejčić jedina koju za nagradu nisu predložili kolege ili urednici. Nju je predložila skupina Vukovaraca. Jer, njezini su tekstovi utjecali na obične ljude. Stoga je nagrada više nego zaslužena, na kraju krajeva, za koga bismo mi novinari zapravo trebali raditi ako ne za obične ljude, rečeno je na svečanoj dodjeli HND-ovih nagrada za novinarsku izvrsnost prije nego što joj je uručena ona za najbolje pisano novinarstvo.

Nema ništa obično u tim "običnim" ljudima - objašnjava nam Barbara dok sjedimo na kavi.

- Često su moji sugovornici nepoznati ljudi, ali u onome što rade i kako razmišljaju otvoreni su, višeslojni, zanimljivi. Prema njima su političari sasvim obični, plošni - kaže Barbara i govori to kao novinarka s terena. Već za dva dana sprema se ponovno u Međimurje. Upoznala je razred u kojem sjedi s romskim školarcima i s njima provodi utorke kako bi direktno vidjela ono što brojke govore o obrazovanju Roma.

Raspon tema kojima se bavite prilično je širok, od javnog prostora do ljudskih sudbina. Kako prepoznajete priču, kako znate koju treba ispričati?

- Priča koje valja ispričati ima posvuda, samo treba znati uočavati, slušati, postavljati pitanja. Neke nalazim u kratkim informacijama, čija me pozadina zaintrigira, na primjer kad sam pročitala da je ženu ubio bivši partner na balkonu u tri sata poslijepodne, zanimalo me što su susjedi čuli i što su poduzeli; kad sam na internetu pronašla da se Hrvatska spominje kao destinacija za ženski seksualni turizam, istražila sam koliko je to točno i postoje li muški heteroseksualni seksualni radnici u patrijarhalnoj Hrvatskoj. Neke teme proizlaze iz pokušaja razumijevanja nečije pozicije, recimo, zanimalo me kako u podijeljenim sredinama, kao što su Mostar i Vukovar, žive ljudi koji su u miješanim brakovima ili razgovaraju li o ratu veterani i invalidi rata iz Hrvatske, Bosne i Srbije koji se danas sreću na turnirima sjedeće odbojke. Za neke priče čekam da se "dogode", da se situacija koju sam zamislila realizira kako bih mogla o tome pisati. Na primjer, ne pišem o sportu, ali ako se na predstojećem Svjetskom prvenstvu u nogometu dogodi da netko promaši strašno važan gol, bilo bi mi zanimljivo pisati o tom igraču, o tome kako se prebrodi takav javni poraz. Imam malu bilježnicu u koju zapisujem ideje i prilično je ispunjena. One koje me ne puštaju ni nakon duljeg vremena, bit će teme koje ću jednom obraditi. Tako ih testiram.

Novinari su sve manje na terenu, ostavlja li to posljedice na sadržaj novina i način kako komuniciraju s publikom?

- Svakako, ako novinari nisu među ljudima, ako ne provjeravaju na terenu kako se reflektiraju političke odluke i kako stvari uistinu stoje, onda se stvara jaz između publike i medija. Time je ugroženo i pravo na vjerodostojno informiranje, ono koje služi javnosti. Današnja medijska publika uvelike mora biti educirana da bi mogla prepoznati što joj se zapravo podmeće pod vijesti, mora znati tko, kako i zašto oblikuje medijske sadržaje da bi znala može li im vjerovati. A to nije dužnost publike.

Tko vam plaća putne troškove? Kako se snalazite na tržištu?

- Ovo će ljeto biti pet godina kako sam slobodnjakinja i u tom mi je periodu samo jednom domaći medij platio dnevnice i smještaj. Nije to bila neka velika redakcija niti skupo putovanje, već tjednik Novosti i reportaža iz Vukovara. I tada sam zbog troškova morala birati hoću li ići autom s fotografom i vratiti se isti dan ili sama i prespavati. Kako mi je važno da mogu što više provesti na terenu, mada su i dva dana prekratka, išla sam sama, vlakom. Tako najčešće putujem; javnim prijevozom, niskobudžetno i na svoj trošak. Kada radim za strance, pak, uglavnom mi plate troškove. A kako se snalazim na tržištu? Preživljavam iz mjeseca u mjesec. Moji roditelji bi rekli da to nije dovoljno, ali i dalje me zadovoljava što radim posao koji volim, ne moram pristajati na bitne kompromise i od toga mogu živjeti. To što mi dani nisu ispunjeni nervozom, nezadovoljstvom i čekanjem vikenda da dođem k sebi, također ima svoju vrijednost. Istina, ne odražava se na računu, ali taj benefit osjećam svakodnevno.

Budući se u pravilu bavite vrlo osjetljivim i intimnim temama, kako prilazite sugovornicima? Kako se, na kraju, nosite s vlastitim emocijama i predrasudama?

- Ne znam postoji li bolji način da se pride ljudima od poštovanja prema njima, iskrenog interesa i volje da ih se sasluša, koliko god trajalo. Ljudi zapravo imaju potrebu govoriti o onome što ih muči, ali trebaju osjećati da ima smisla da se povjere baš vama. Vjerojatno pomaže i to što ne baratam unaprijed formiranim stavovima i zaključcima, što se trudim osloboditi svih predrasuda iako, naravno, nisam na njih sasvim imun, ali apsolutno ostavljam prostor da mi se pokaže da sam u krivu. Uostalom, kada nešto radim, ne radim zato što sve znam o tome, nego baš zato što želim razumjeti. Emocije ne blokiram, nisam distancirana reporterka i zapravo se teško mogu natjerati da radim nešto prema čemu ništa ne osjećam. Mislim da najbolje radim kad emocije kanaliziram u posao.

"Često na granici između toga hoćete li biti dobar ili odličan novinar stoji urednik", rekli ste u razgovoru s Antonelom Marušić za Voxfeminae.net. Kako procjenjujete šanse mladih novinara koji tek ulaze u redakcije? Što je bilo ključno u vašem osobnom profesionalnom napredovanju?

- Pretpostavljam da će novinari koji su na počecima najviše ovisiti o sebi samima, o svojim kvalitetama, vrijednostima u koje vjeruju i ustrajnosti, jer neće biti puno urednika koji će se njima baviti. Nije drukčije bilo ni kad sam ja počinjala ili možda samo nisam imala sreće. Koliko bi manje studenata novinarstva težilo poslu u PR-u da im se pokaže da je novinarstvo lijepa i važna profesija, u koju itekako ima smisla uložiti samoga sebe ■

Melisa Skender

foto: Marija Čučić

foto: Marija Čučić

iz rada HND-a i SNH-a

Ivana Dragičević i Dragan Nikolić dobitnici nagrade za televizijsko novinarstvo

Nagrada za ukinuti magazin

Ivani Dragičević i Draganu Nikoliću HND-ova nagrada za televizijsko novinarstvo i službeno je priznanje vanjsko-političkog magazina "Horizonti", emisije koja je, nažalost, potrajala koliko i entuzijazam privremene uprave HRT-a. Iako "Horizonte" više ne možemo gledati na HTV-u, autore i dalje pratimo zahvaljujući reportažama Dragana Nikolića koji je ostao na HTV-u i Ivane Dragičević - koja je u međuvremenu javnu televiziju zamijenila kablskom news televizijom N1 s regionalnom licencom CNN-a i programom koji obuhvaća Hrvatsku, Bosnu i Hercegovinu i Srbiju. Autorskom televizijskom dvojcu postavili smo ista pitanja.

Kakvi su izazovi autorskog televizijskog projekta i koliko često novinari HRT-a, u odnosu na one s komercijalnih televizija, imaju priliku kreirati svoje, autorske emisije ili snimati reportaže na terenu?

IVANA: Mislim da se i dalje brkaju lončići kada se uspoređuju javna i tzv. zemaljske komercijalne televizije u RH. HRT prema zakonu ima svoju jasnu ulogu, te bi u današnje, medijski i šire, kaotično doba, trebao to koristiti na najbolji mogući način. Glomazni, tromi sustav i negativna selekcija izjedaju sami sebe, a politika uvijek iz sitnog interesa želi malo tog HRT-a prigrabiti ili vući po blatu u svojim internim borbama. Ja vidim dobre autorske stvari i na javnoj i na komercijalnim televizijskim, u novinama, na radiju. Možda ih ima manje nego nekad, no nađu svoj put. Zbog prostora koji HRT nudi na svoja četiri kanala, rekla bih da ondje ima više mjesta za autorske stvari. Stvarati ih u birokratiziranom okruženju, gdje su organizacijske kućice ispred ideja, ipak, dosta je teško i u konačnici projekt nikada ne biva realiziran na najbolji način, za što HRT i dalje ima najbolje kreativne resurse koji se često ne vide, ne čuju.

DRAGAN: Iz jednogodišnjeg iskustva "Horizonata" mogu reći da su autori, osobito oni koje troši tjedni ritam, na HTV-u prepušteni sami sebi. Umjesto da sve svoje potencijale posvete sadržaju, prečesto su prisiljeni baviti se formom. Naravno, ako su postavili vlastite standarde toga čime se bave i ako im je stalo kako je taj sadržaj upakiran. Prisavski sustav ne prati pojedince, čini sve da ih sasiječe. Posljedica atmosfere u kojoj je redelegiranje odgovornosti i na najmanjoj razini stvaranja programa godinama njegovana i poželjna kategorija, a svaki novi mediokritet na funkciji odašilje poruku kako su svi isti i zamjenjivi, jest i činjenica da su reporter i autori komercijalnih televizija njihovi brandovi, a na javnome servisu ti su ljudi debelo podcijenjena kategorija. HTV i dalje pruža veći manevarski prostor za snimanje reportaže iz inozemstva ili autorski projekt u odnosu na komercijalnu konkurenciju. Nažalost, odavno je to posljedica

isključivo zakonski određenog javnoga karaktera HTV-a. Nije to stvar inicijative, već inercije. A to ubija kreativnost i autore bilo kojega predznaka...

Kako biste ocijenili medijsko praćenje izbora hrvatskih zastupnika u Europskom parlamentu? Koliko je zakon prema kojem se svim listama moralo dati isto vrijeme i pozornost ograničavajući?

IVANA: "Medijsko praćenje" je bilo upravo to - "praćenje" kandidata, u tim tzv. predizbornim aktivnostima, i to vrlo šturo, van radara, po zakonu takvom kakav jest, bez šireg konteksta, eksplicacije. Iskreno se nadam da ćemo doživjeti dan kada ćemo na televiziji vidjeti punokrnu, argumentiranu, stručno vođenu političku debatu, sučeljavanje ključnih političkih aktera, bilo pred parlamentarne ili europarlamentarne izbore. Zakon jest problem, ali ni mi novinari nismo nevinu u tom konkretnom slučaju. Godinu dana smo u EU, no shvaćanje tog konteksta u medijima kao da izostaje.

DRAGAN: Problem je što Hrvatska ne živi svoju novu europsku stvarnost ni u jednom segmentu društva. Čast izuzecima, ali trenutačno nema političkog *mainstreama* koji bi suvereno, argumentirano, zanimljivo raspravljao o europskim temama, a kamoli za to zainteresirao birače. Nezaposlenost mladih, ilegalni imigranti, trgovinski sporazum EU s Amerikancima, klimatske promjene, održiv razvoj... Da je zakon i bolji, a nije jer *status quo* odgovara najvećim strankama, koje su kadrovske potkapacitirane za širu raspravu o takvim temama, siguran sam da hrvatski političari ne bi znali iskoristiti pruženu medijsku priliku. Istina, i kolegama novinarima bilo bi znatno teže. Za moderiranje debate u kojoj su referentne godine '45. ili '90., a ne 2014. ne trebate posebna predznanja. Za poimanje globalnoga konteksta i raspravu o globalnim (europskim) temama i političari i novinari ipak trebaju iskoračiti iz bespuća naše male palanke. A taj prvi korak nikako da se dogodi...

Što je sljedeća priča ili projekt koji biste voljeli raditi i kako biste usporedili prednosti i nedostatke komercijalnih i javne televizije za realizaciju te ideje?

IVANA: Trenutačno sam usredotočena na lansiranje novog news kablskog kanala N1, gdje sam u svibnju prešla na mjesto izvršne producentice nakon 15 godina rada na HRT-u. Vjerujem da novi posao donosi nove izazove, a s obzirom na novinarsku ekipu koju N1 okuplja u tri države, vjerujem da će, uz vijesti, biti prostora i sluha za mnoge zanimljive projekte.

DRAGAN: Uza sve ostale reporterske obaveze, ove sam godine uspio krajem travnja dosnimiti materijal za svojevrsnu španjolsku trilogiju, koja bi u tri 45-minutna dokumentarca najesen trebala gledatelje upoznati s tri najveća izazova suvremenog španjolskog društva (društvena drama kao posljedica ekonomske krize, ideja katalonske neovisnosti, podjela zemlje na lijevi i desni tabor), koje i inače smatram jednim od najdinamičnijih na kontinentu. Bit će to kruna mojeg višegodišnjeg intenzivnog reporterskog rada i boravka u Španjolskoj. Takve teme i forme, kao i dugoročno planiranje te vrste, nemaju prolaz na komercijalnim kanalima. Govorim to iz prve ruke, budući da sam bio među onima koji su postavljali temelje informativnog programa jedne nacionalne tv-kuće prije više od deset godina ■

Melisa Skender

foto: Miro Čučić

Većina radiostanica danas proizvodi novac, a ne sadržaj

Silvija Šeparović dobro je poznat glas ne samo hrvatskog radijskog etera, a nagrada koju je osvojila za radijsko novinarstvo svakako nije prvo priznanje koje je dobila za svoj profesionalni angažman. Ovog puta nagrađena je njezina emisija "Aftershock", tjedni politički magazin koji se svakog petka u 10.30 emitira na frekvenciji Radio Sljemena. Umjesto suhoparnog pregleda najvažnijih zbivanja, "Aftershock" slušateljima nudi cjelovit prikaz uzroka koji su doveli do posljedica s kojima smo danas suočeni, pa makar to značilo i vraćati se nekoliko desetljeća u arhiviranu povijest kako bi se priča smjestila u pravi kontekst.

Kako je nastao "Aftershock"?

- Bila sam pozvana da kao autor predložim neku ideju Hrvatskom radiju, a kako me stalno mučila pomisao na kratko pamćenje zbog kojega ljudima izmiče pravi sadržaj aktualnih događanja, odlučila sam spojiti ono prošlo i sadašnje i tako je nastao "Aftershock". Jer lakše je shvatiti što nam se događa kad razumijemo što je bilo prije. Ništa nije od jučer. Ipak, ne mogu reći da sam se tome sama dosjetila. Naime, Nataša Magdalenić Bantić i ja smo, temeljem onoga čime smo se prije bavile, željele napraviti nešto drugo i uvijek nam je negdje knjiga bila u glavi. Pet godina smo potrošile na to da skupimo materijal i napišemo knjigu koja predstavlja pregled prvih 20-ak godina Hrvatske samostalnosti i, premda je krenula s idejom o izdavaču, i dalje ga traži.

O kakvoj je knjizi riječ?

- Pokušale smo i vjerujem uspjele dati sveobuhvatan pregled prvih 20 godina samostalne Hrvatske na više od tisuću stranica, uz oko tisuću fotografija, grafikona, križaljki. Tu su godine rata, tranzicije, pretvorbe i privatizacije, ratni zločini, povijesni repovi, borba protiv podivljale korupcije, ali i kolaž razolikih podataka o događanjima u društvu od filma, sporta, glazbe, kulturoloških fenomena. Knjiga nema namjeru biti povijesni udžbenik jer mi nismo povjesničarke, ali smo zapisničarke povijesti. Htjele smo tom knjigom dati neki kontekst i premostiti razlike u generacijama - onih koji su kao odrasli pratili Hrvatsku od samoga rođenja i onih koji su se rodili s njom.

Obje ste bile suautorice i urednice emisije "Week Report" na Radiju 101, ipak ne volite kad vas se s tom emisijom povezuje?

- Nataša, Zinka Badrić i ja smo krenule svaka svojim putem i jedina sam među nama koja je još vezana uz radio. Nataša je sve obilježio i od toga je teško pobjeći. Ponekad me ipak, neću reći ljuti, ali nije mi ugodno kad ljudi misle da je to jedino što znamo raditi, jedino što o tebi, kad se govori, treba spomenuti.

Postoji li danas, osim HR-a kao javnog medija, bilo koji radio gdje biste mogli raditi u svojem stilu?

- Čini se da je jedini privatni radio gdje se proizvodio nekakav javni sadržaj bila Stojedinica. Danas su radiostanice, kako ja to vidim, izgubile svoj pravi smisao i postoje samo da bi proizvođile kakav-takav, ali profit. Zbog toga su se u međuvremenu razvili kojekakvi formati namijenjeni proizvodnji novca, a ne više radijskog sadržaja. Dobro, to možda ljudi zaista slušaju i možda to proizvodi novac, ali ne vidim u tome nikakve druge svrhe. Tako sam se od nekoga tko je odrastao uz Radio 101 i bio uvjeren kako je to jedini radio koji mogu slušati, pretvorila zapravo u slušatelja prije svega HR-a, i to prije nego što sam počela raditi "Aftershock". Tu me ne maltretiraju šupljim pričama o vremenu i dobrom raspoloženju nego mi nude sadržaj i, u većini, radiofoničnost. To ne znači da se nužno slažem s njihovim kutom gledanja, ali dobijem informaciju koju onda procesuiram.

Neko vrijeme, do gašenja BBC-jeva dopisništva u Hrvatskoj, bili ste njihova urednica vijesti. Što ste najvažnije naučili iz tog iskustva, a moglo bi općenito koristiti svakom novinaru?

- Pa prvo to da uvijek imaš što naučiti, bez obzira na to koliko iskustva imaš. Drugo, da uvijek moraš imati na umu profesionalna pravila koja se ne odnose samo na onih pet pitanja, nego ih se nužno moraš držati da bi radio profesionalni posao. Recimo, kod nas je iznošenje osobnog stava izjednačeno s novinarskim slobodama pa se onda i dobrim vijestima smatraju one u kojima donosiš svoj stav. Mislim, trebaš imati stav, ali pritom ne smiješ zanemariti to što je prava vijest. Čovjeku trebaš dati prave informacije na temelju kojih će on graditi vlastiti stav. Svoju ulogu novinari trebaju procjenjivati i ovisno o političkim okolnostima pa je tako 90-ih možda trebalo raditi vijesti sa stavom, ali danas, kad je toliko različitih političkih utjecaja, trebao bi biti dovoljno razuman da prepoznaš pravu vijest, pa je i to neka vrsta stava. Ponekad ne znam ni kako se ljudi uopće snalaze u svemu tome jer, na primjer, naši roditelji koji možda kupuju Večernjak imaju sasvim drukčiju realnost od onih koji kupuju Jutarnji. A što se u stvari događa, zna li to itko, nisam sigurna.

Kako onda na današnjem tržištu procjenjujete šanse mladih novinara?

- Čini mi se da im je jako teško jer ne postoji sustav u kojem bi ih se moglo podučavati. Moja generacija je imala sreću što je postojala kultura urednika koji je imao odgovornost prema svojim mladim kolegama koji tek ulaze u posao. Tako je i mene, kad sam došla na Stojedinicu, tesala Vesna Krbot Nejašmić, genijalna urednica. Iako je bila tek neznatno starija od nas, postrojavala nas je kao vojsku i to na radiju koji nikad nije bio poznat po osobitoj discipliniranosti. Vjerujem da su svi ljudi i urednici pod pritiskom pa nemaju ni vremena, ali to što se ne trenira i ne obučava te mlade ljude, u konačnici se odražava i na to kakvo ćemo imati novinarstvo ■

Silvija Šeparović dobitnica nagrade za radijsko novinarstvo

foto: Miro Čučić

Ilko Čimić
dobitnik nagrade
za internet
novinarstvo

Besmislena transparentnost

Nakon što je prije dvije godine dobio priznanje za istraživačko novinarstvo kao prvi internetski novinar kojeg je nagradio HND, Ilko Čimić novu je strukovnu nagradu dobio u kategoriji internet novinarstva ustanovljenoj lani. Ocjenjivački odbor opisao ga je u svojem obrazloženju kao posljednjeg novinara za kojeg biste željeli da u tekstu o vama upotrijebi frazu "krenimo redom". Ona se, naime, često pojavljuje u serijama njegovih tekstova o gospodarskom kriminalu, korupciji, krupnom kapitalu, sukobima interesa javnih osoba kojima se ime u vodećim medijima malo kada, ako ikada, spominje u bilo kakvom osim pozitivnom svjetlu.

Kako istraživačko novinarstvo funkcionira na portalu Index.hr?

- Moram zahvaliti Indexu ne samo na strpljenju, jer istraživanja nekih priča malo duže traju, nego i za prostor koji su dobile te prilično tabu-teme o kojima se u drugim medijima nije puno pisalo. Često su to bile i, pod navodnim znakovima, dosadne, ekonomske teme koje su ipak bitne za razotkrivanje korupcije. One ne samo da su nalazile svoje mjesto na Indexu, nego su bile i prezentirane na naslovnici portala. Što se posebnosti internetskog medija tiče, on je vrlo brz i uvijek ažuran tako da tekst koji napišete ujutro navečer uopće ne mora izgledati isto jer se stalno nadopunjuje novim informacijama. Osobno, u tome vidim samo prednost. Loša strana je, što se na internetu vrlo često događa, da je raspon tema o kojima pišemo prilično širok - od medicinskih fenomena, različitih zanimljivosti, poplava, potresa pa do financijskih afera. Moja je sreća što sam na Indexu ipak ograničen na te gospodarsko-političke teme, a posao na desku pomaže mi da proširim svoje znanje o aktualnim događajima, pa u njima nalazim teme koje su vrijedne daljnjeg istraživanja.

Prvi ste pisali o nepravilnostima vezanim uz predstečajne nagodbe, no Slavko Linić smijenjen je tek nakon teksta u Jutarnjem. Je li frustrirajuće kad vam drugi mediji na takav način preuzimaju priče?

- Meni je drago što Index nije sudjelovao u odstrelu Slavka Linića kojem je, ispada, presudila naslovnica Jutarnjeg lista. Drago mi je što smo bili prvi medij u Hrvatskoj koji je prepoznao svu opasnost predstečajnih nagodbi, a bilo je tek pitanje vremena što će od tih silnih uz predstečajne nagodbe vezanih afera biti povod njegovoj smjeni. Dogodilo se da je to slučaj Spačva koji je objavio Jutarnji list, a gledajući kronologiju događaja i izjave, očito je da se Jutarnji list uglavnom bazirao na dokumentima iz ureda predsjednika Vlade pa i sama ta činjenica dovoljno govori o njihovu članku.

Koliko su naša tijela javne vlasti otvorena prema javnosti i tretiraju li različito novinare portala i novinare, primjerice, HRT-a?

- Otkako smo ušli u EU, stvari su se promijenile, pa se svaka vlast trudi pokazati transparentnom. U slučaju predstečajnih nagodbi, jednog od najlošijih zakona još od pretvorbe i privatizacije, država je htjela svoju transparentnost dokazati objavljivanjem kompletne dokumentacije na stranicama FINA-e. Međutim, tamo se nalaze na tisuće dokumenata čiji je pregled jako otežan jer nisu kategorizirani pa trebaju sati da bi se pronašao određeni dokument čak i ako nagodba nije previše zahtjevna. Mene više brine kada, uza svu tu transparentnost i na temelju službenih dokumenata, otkrijete nepravilnosti i to objavite, a ne dogodi se apsolutno ništa. Takva je transparentnost besmislena. Što se tiče komunikacije s Ministarstvom financija, ona je u doba Linića bila nemoguća. Mislim da na više od polovice upita nikada nismo dobili odgovor iako su se odnosili na dokumente i potvrde koje je izdalo Ministarstvo. Jedan od takvih je, ako uopće postoji, specifikacija brojke od navodno 50 tisuća predstečajnom nagodbom spašenih radnih mjesta. Nikada nije objavljeno ni koliko je temeljem predstečajnih nagodbi 1200 tvrtki u postupku uplatilo u državni proračun, iako bi to trebao biti najznačajniji pokazatelj uspješnosti tih nagodbi.

Jeste li od DORH-a ikada dobili konkretan odgovor na bilo koje pitanje?

- Od DORH-a ćete najviše saznati onog trenutka kad objavite nešto za njih nepovoljno pa su primorani reagirati i otkriti malo više informacija nego što bi htjeli. Kad im postavite bilo kakvo pitanje vezano uz njihov redoviti rad, uvijek će se pozvati na tajnost podataka ili na to da istraga traje. Tako ne znamo, recimo, ništa o tome što se događa sa slučajem Slobodne Dalmacije gdje je kaznena prijava podnesena 2009. jer istraga traje, slučaj Kamensko - istraga traje, u slučaju Branka Šegona, koji traje od 2010. do danas, nije utvrđena njegova imovina. I svaki put kad ih pitate za istrage tih nekih moćnika, koje traju pet i više godina, u policiji i DORH-u vas doživljavaju kao provokatora i sve završi na suhim, birokratskim odgovorima, tipa "ne možemo davati podatke".

U svojem govoru na dodjeli HND-ovih nagrada spomenuli ste i represiju državnog aparata kojoj je Index izložen u posljednje vrijeme.

- Sve je krenulo od Porezne uprave kada smo objavili prvi tekst o Slavku Liniću početkom prošle godine i kada smo počeli pisati o predstečajnim nagodbama. Za to vrijeme mislim da redakciju nije posjetila samo veterinarska inspekcija, sve druge su bile. Međutim, najveći pritisak krenuo je kada smo objavili aferu Pomoćnik. Samo dan nakon što smo objavili članak koji je na kraju doveo i do smjene Branka Šegona, DORH i policija zakucali su na vrata više desetaka ljudi, među kojima i onih koji su na Indexu radili 2004. i 2005. godine. Obično ti pozivi stižu kasno navečer i tim se bivšim suradnicima Indexa nalaže da se odmah ujutro jave u Odvjetništvo.

Koliko je teško ostati nezavisan na tržištu poput našeg? Jeste li sada, kad je Net.hr pripojen EPH, ostali jedini nezavisni portal?

- Ne bih rekao. Možda smo prvi među nezavisnima, ali pokreću se i drugi portal, pa to vidim kao izgradnju nezavisnog prostora na internetu. Tu prije svega mislim na Lupiga.com, na Stav.cenzura.hr u Splitu i na Forum.tm. Osim toga, i T-portal pokazuje neke znakove napretka, tako da rat nije izgubljen nego tek predstoji najžešća bitka koja će donijeti glavobolje svima koji misle da su pokoravanjem mainstream medija riješili sve svoje medijske probleme. Da njihovi spinovi neće biti otkriveni i da će moći slobodno raditi ono što su radili dosad. Mislim da to neće proći ■

Melisa Skender

FOND SOLIDARNOSTI VLADIMIR MAJER KONAČNO SAMOSTALAN KAKO BI MOGAO POMOĆI UGROŽENIM ČLANOVIMA HND-a

Pedeset peta skupština HND-a je donijela odluku da se Fond solidarnosti Vladimir Majer konačno osamostali i u novi statut društva unesena je odredba koja to potvrđuje. "Sredstva Fonda, koja nisu utrošena u proračunskoj godini ne mogu se koristiti za druge namjene i prenose se u iduću proračunsku godinu. Samo Skupština HND-a može u opravdanim slučajevima odlučiti o prenamjeni dijela sredstava Fonda solidarnosti" zapisano je u novom statutu.

Zašto je to važno, nije potrebno objašnjavati. Posljednjih godina novinari su pod sve većim pritiskom: gube zaposlenje, smanjuju im se plaće, budućnost je sve više upitna. Nitko više nije siguran da će iduće godine, idućeg mjeseca, možda čak iduće sedmice biti zaposlen. Upravo u vrijeme održavanja skupštine stigle su vijesti o zatraženom predstečajnom postupku za još jedan dnevni list.

Kada su osnivali Hrvatsko novinarsko društvo, prije 104 godine, naši prethodnici su bili imućni i ugledni građani. Uostalom, oni su uspjeli izgraditi krasnu i vrlo vrijednu zgradu u kojoj smo mi danas i od prihoda koje ona donosi naše društvo živi. Danas HND nebi mogao izgraditi ni novinski kiosk, pa je usporedba s davnim vremenima početka prošlog stoljeća porazna. Pa ipak i tada su osnivači HND-a zapisali u pravilima (član 2 iz 1910): "Svrha je društva da udruži novinare, unapređuje novinarstvo, zaštićuje i diže probitke i ugled novinara i novinarskog staleža

i da POTPOMAŽE SVOJE ČLANOVE NOVINARE, A U SLUČAJU POTREBE I NJIHOVE PORODICE."

Prihodi Fonda solidarnosti su relativno stabilni. Oni se prikupljaju izdvajanjem 40 posto od članarine redovnih članova dok umirovljeni novinari plaćaju 180 kuna godišnje izravno u Fond solidarnosti. Uz to u Fond dolaze i pojedinačne uplate, na primjer odricanje od novčane nagrade u korist Fonda ili oporučna ostavština nekih umirovljenih članova HND-a.

Prošle godine od prikupljenih 405.818 samo je 319.000 kuna utrošeno za pomoć članovima HND-a. Ostatak je potrošen za druge svrhe što je za mnoge članove neprihvatljivo. Uostalom, kada se bolje pročita Pravilnik Fonda solidarnosti, pogotovo član 3 stav 2, jasno je da se proračunom ne smije dirati u sredstva Fonda. Naime, taj pravilnik iz 2008. godine kaže "Sredstva Fonda vode se odvojeno u knjigovodstvu HND kao poseban fond". Iz toga je jasno da se ta sredstva ne mogu koristiti za druge svrhe. Ogranak umirovljenih novinara na svom je godišnjem sastanku predložio promjenu statuta kako bi se Fond još čvršće zaštitio, što je na skupštini HND-a 13. lipnja jednoglasno prihvaćeno.

No to nije sve. Naime, ustanovljeno je da se na internetskoj stranici HND-a mogu pročitati Pravila Fonda solidarnosti donesena 2002. godine i nešto izmijenjena 2008. godine, ali uz to nisu objavljeni i drugi važni dokumenti Fonda. Zato članovi HND-a ne mogu saznati kriterije i pravila o dodjeli pomoći. Mnogima je sigurno vrlo neprijatno dolaziti u tajništvo HND-a i raspitivati se o mogućnostima da im se odobri novčana pomoć. Zato je na skupštini jednoglasno prihvaćen i zaključak da se na internetsku stranicu HND-a odmah stave i svi dokumenti Upravnog odbora Fonda, Odluka o kriterijima za isplatu pomoći, Odluka o kriterijima za utvrđivanje jednokratne novčane naknade za posljedice nesretnog slučaja i Odluka o kriterijima za dodatak mirovini, te sve buduće odluke Upravnog odbora Fonda solidarnosti Vladimir Majer kako bi članovi HND-a mogli saznati kakva su im prava i kako mogu zatražiti novčanu pomoć Fonda. **(žm)**

foto Mario Čuček

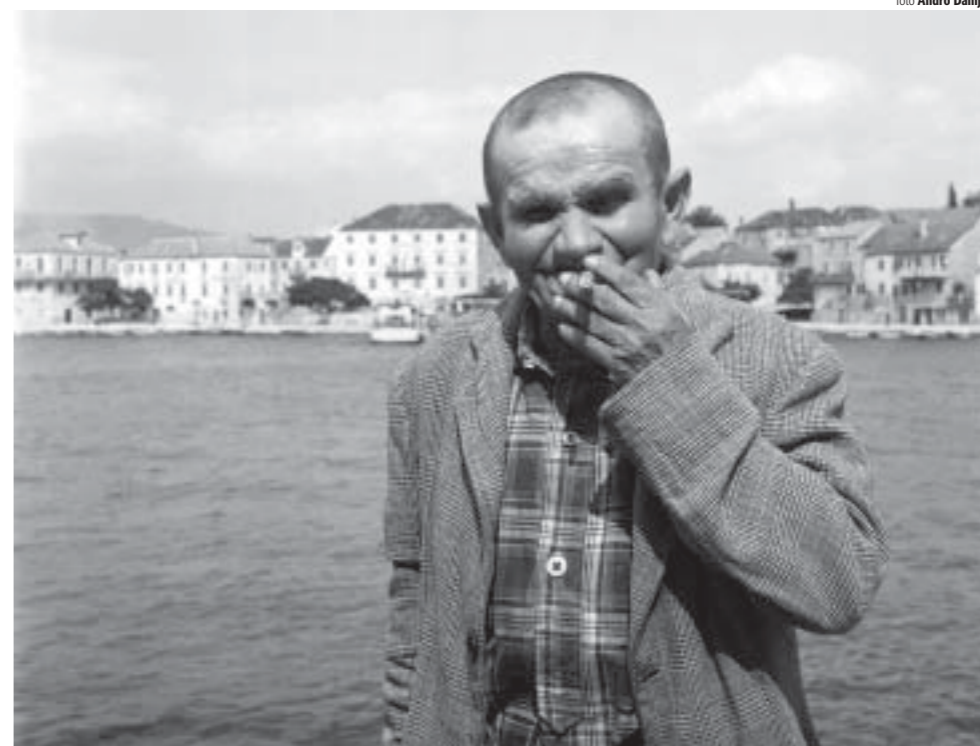

foto Andro Damjanic

Poštovani/a, temeljem čl. 40 Zakona o medijima koji regulira pravo na ispravak objavljene informacije, tražimo objavu ovog reagiranja, a povodom teksta objavljenog u službenom glasilu Hrvatskog novinarskog društva i Sindikata novinara Hrvatske “Novinar” broj 1-3/2014. pod naslovom “Umijeće diplomatiquea”, u kojemu autor Toni Gabrić iznosi niz neistinitih, tendencioznih i klevetničkih tvrdnji.

Prva u nizu neistinitih činjeničnih tvrdnji jest ona da je KopMedija, zadruga za medije i izdavač hrvatskog izdanja “Le Monde diplomatiquea”, pri Trgovačkom sudu u Zagrebu upisana kao društvo s ograničenom odgovornošću (od 18. srpnja 2012. Tt-12-11758-2). Naime, Trgovački je sud samo nekoliko dana po tom upisu, koji sam kasnije naziva “očiglednom pogreškom”, izdao Ispravak rješenja (od 23. srpnja 2012. Tt-12-11758-3) u kojem piše da se KopMedija u Registar upisuje kao zadruga za medije. Gabrićevo zanemarivanje spomenutog Ispravka rješenja, koje je isto tako javno dostupno kao i prethodno pogrešno Rješenje, smatramo svjesnom odlukom autora teksta s ciljem povrede ugleda, nanošenja financijske štete i diskreditacije rada KopMedije.

Druga ključna Gabrićeva tvrdnja, ona da se ministrica kulture pismom namjere upućenom Parizu obvezala na financiranje projekta KopMedije, također nije istinita. Kao što je vidljivo iz objavljenog pisma namjere, ministrica se niti jednom rečenicom nije obvezala ni na što prema KopMediji, kao ni prema pariškoj centrali “Le Monde diplomatiquea”. Kako je za zasnivanje obveznopravnog odnosa potreban potpis dviju zainteresiranih strana, a pismo o kojem je riječ potpisala je samo ministrica kulture, obvezni odnos, svakome je jasno, nije zasnovan. Ministrica je u pismu samo napisala da se “plan za pokretanje hrvatskog izdanja ‘Le Monde diplomatiquea’ uklapa u kriterije natječaja za trogodišnju (2013. - 2015.) financijsku potporu Ministarstva kulture koji se uskoro otvara”, kao i u “političke prioritete” tog Ministarstva.

Iz ministričina pisma vidljivo je da se “vanjskopolitičke teme” spominju isključivo u kontekstu medijske politike za koju je, podsjećamo, nadležna institucija upravo Ministarstvo kulture, a prema riječima same ministrice: “Vanjskopolitičke teme, nažalost, već dugo nisu u rasponu interesa dominantno privatnog novinskog izdavaštva u Hrvatskoj, tako da će pokretanje LMD-a bitno doprinijeti pluralizmu medijskih sadržaja. Imajući u vidu da pluralizam političkih stajališta u medijskoj sferi prečesto ovisi o aktivističkom entuzijazmu prekamih izdavačkih projekata, iznimno je važno osigurati stabilnu javnu potporu dugotrajnom izlaženju hrvatskog izdanja. Napokon, kooperativna inicijativa Medijske zadruge KopMedija posebno raduje kao doprinos budućem, nadamo se, pluralizmu vlasništva medija.”

Suprotno zlonamjernim Gabrićevim interpretacijama da je ministrica “pismenim obvezivanjem pariškom LMD-u” dovela “stručne vrednovatelje pred gotov čin”, kojima autor teksta stvara lažni dojam da je “Le Monde diplomatique” sredstva dobio odlukom ministrice, a ne na natječaju, jedina je istina da je “Le Monde diplomatique” sredstva dobio na isti način na koji su dodijeljena i Toniju Gabriću - odlukom peteročlanog Kulturnog vijeća za knjižnu, nakladničku i knjižarsku djelatnost, a na temelju ocjenjivanja predloženih projekata na natječaju za sufinanciranje programa časopisa i elektroničkih publikacija.

Zašto Gabrić u svom tekstu o načinu odlučivanja i dodjele sredstava nije anketirao članove Kulturnog vijeća o navodnom svršenom činu? Jedino suvislo čemu se možemo domisliti jest autorova bojazan da bi od njih dobio po sebe nezadovoljavajući odgovor, točnije da su pri donošenju odluke djelovali autonomno. Nejasno je također zašto Toni Gabrić uopće surađuje s Ministarstvom kulture, a vidjet ćemo kasnije da se takvoj suradnji rado odaziva, ako smatra da je članove pojedinih tijela lako dovesti “pred gotov čin”, odnosno ako ih tretira kao nedorasle i nesposobne za samostalno odlučivanje.

Zaključimo: budući da je spomenuto ministričino pismo po svojoj pravnoj formi i učincima isključivo neobvezujuće pismo namjere, a nipošto pismo kojim se zasniva neki obveznopravni odnos, ono niti je prejudiciralo, niti je to moglo, rješenje ili odluku vezanu uz natječaj i dodjelu sredstava “Le Monde diplomatiqueu”.

Uostalom, načelna podrška nekom novom i nezavisnom mediju, a s obzirom na njegov profil, po našem je uvjerenja ministričin legitimni politički čin. Ministrica je imala priliku javno izraziti zadovoljstvo pokretanjem hrvatskog izdanja LMD-a ili je, s druge strane, sve to mogla prešutjeti i domaće izdanje prepustiti tržištu, eventualnim sponzorima i pokrajnjim interesnim krugovima, što bi također bio čin vrijedan diskusije o ideološkoj mu pozadini. Ali principijelno zahtijevati ukidanje

same te mogućnosti - aktivnog bavljenja politikom, naime - jest meritokratska podvala koju najbolje može zastupati upravo autor nastaja na LMD.

Naime, Toni Gabrić je bio sastavljač kriterija natječaja Ministarstva kulture za neprofitne medije za 2013. godinu, po kojima je portal H-alter, a čiji je on glavni urednik, zauzeo prvo mjesto. Pritom valja istaknuti, jer Gabrić drži do tog aspekta, da na mjesto sastavljača kriterija nije došao putem javnog natječaja ni formalnim demokratskim kanalima. Sam bi si Gabrić, u duhu članka posvećenog KopMediji, javno zacijelo trebao postaviti pitanje tko ga je ovlastio za to, na osnovu kojih kvalifikacija, zašto bi baš on bio najbolji izbor i tko bi uopće trebao pisati kriterije o tome tko će pisati kriterije.

Gabrićevo pitanje, koje si, naravno, neće javno postaviti, zanimljivo je zbog njegove licemijeme primjedbe vezane uz angažman dvoje članova KopMedije u jednom medijsko-istraživačkom projektu Ministarstva kulture. On najprije konstatira da nitko nije bio zakonski dužan raspisati javni natječaj za angažiranje suradnika za tu potrebu, ali svejedno inzistira na tome da se taj natječaj raspisati - morao. Razlog takvom podijeljenom pristupu natječajnoj problematici prepoznajemo u očitoy motivaciji zadržavanja utjecaja nad raspodjelom javnog novca, dakle u Gabrićevoj konkurentskoj i kompeticijskoj ostrašćenosti.

Dok Igora Lasića i Andreu Milat kao članove KopMedije optužuje za suradnju s Ministarstvom kulture, namjerno prešućuje činjenicu da su oba prozvana člana tijekom cijele godine suradnje s Ministarstvom ujedno bila i aktivni članovi Udruge za nezavisnu medijsku kulturu (UNMK), koja je nakladnik portala H-alter, čiji je Toni Gabrić glavni urednik. Istovremeno, tijekom iste godine u Ministarstvu je u Odjelu za medije zaposlena još jedna članica UNMK-a, što sve Gabrić u svom napadu na KopMediju prešućuje, kao što prešućuje i činjenicu da je upravo on na natječaju za koji je pisao kriterije dobio najveću potporu u visini od 400.000 kuna za proizvodnju medijskog sadržaja. Ne zaboravimo, veći dio tog medijskog sadržaja “proizveden” je tako što je jednostavno preuzet iz drugih medija, uglavnom bez odobrenja autora prenesenih tekstova. Na natječaju za neprofitne medije H-alter je u rubrici za koju je bitan broj autorskih tekstova ostvario maksimalan broj bodova, premda je za promatranu godinu na tjednoj razini imao svega nekoliko autorskih tekstova.

Ako usporedimo sufinanciranje KopMedije i sufinanciranje UNMK-a, lako je utvrditi da je Gabrićeva udruga bitno izdašnije potpomognuta javnim sredstvima koja stoje na raspolaganju Ministarstvu kulture od KopMedije. Uz to, oko medijske politikeašri raznim aktivnostima Ministarstva kulture angažirano je više članova UNMK-a nego naše medijske zadruge, dakle pravo je pitanje tko je tu i zašto privilegirani i tko te privilegije želi sačuvati.

Što se tiče natječaja pod nazivom “Javni poziv za ugovaranje novinarskih radova u neprofitnim medijima”, KopMedija se odlučila prijaviti sa svojim prijedlogom nakon što je od zainteresiranih novinara zaprimila želje da se određenim temama bave na način na koji ih obrađuje upravo LMD. Potaknuti time, kao i činjenicom da se natječajnom dokumentacijom nije tražio dokaz o upisu u Registar neprofitnih organizacija, uputili smo Ministarstvu kulture upit možemo li se prijaviti na spomenuti natječaj i pritom dobiti potvrđan odgovor. Za eventualne daljnje nejasnoće oko natječajnih kriterija i profitnosti, odnosno neprofitnosti zadruga, KopMedija nije i ne može biti odgovorna ni na koji način.

Na kraju, ali ne najmanje važno, prilikom nastanka teksta “Umijeće diplomatiquea” autor Toni Gabrić i uredništvo Novinara nisu kontaktirali niti su za podatke ili komentar zatražili prozvanu stranu, u ovom slučaju KopMediju, zadrugu za medije. Krajnje neprofesionalnim, ako ne i zlonamjernim, smatramo ponašanje uredništva Novinara koje je dozvolilo da se publicira članak u kojemu se desetak kolega novinara eksplicitno optužuje za korupciju, a da pritom nikome od njih nije dana prilika da se očituje o iznesenim diskvalifikacijama. Tim više što tekst, objavljen pod tendencioznom opremom “Umijeće diplomatiquea”, nije pisan iz pozicije objektivnog i neutralnog novinara koji informacije objavljuje u interesu javnosti, nego iz pozicije poslovno zainteresirane strane koja se također natječe za sredstva Ministarstva kulture, što je uredništvo Novinara moralo znati. Stoga otvorenom ostavljamo mogućnost da zadovoljštinu potražimo na sudu.

Molimo vas da ovaj ispravak objavite u roku i na način predviđen Zakonom o medijima, u sljedećem broju Novinara, a prije toga na web-stranicama Hrvatskog novinarskog društva.

Za KopMediju, zadrugu za medije
Andrea Milat, upraviteljica
U Zagrebu, 14. travnja 2014.

Piše **Vlado Vurušić**

Nogomet jedina tema mjeseca

Ovih vrućih, paklenih dana kasnog proljeća godine Gospodnje 2014., kao i svake četiri godine već punih, respektabilnih 80 godina (koliko ima i trener svih trenera Ćiro Blažević) oči, srca i umovi svijeta bit će prikovani uz najveću planetarnu manifestaciju: Svjetsko nogometne prvenstvo u Brazilu. Nogomet je odavno postao majkom svih događaja i nema gotovo nikoga tko bi na tu manifestaciju ostao imun, makoliko bio i antinogometno nastrojen. Prema istraživanjima javnog mijenja, ni spuštanje ljudi na Mars ne bi bilo gledano toliko kao finale Svjetskog prvenstva. Ovih nestvarnih nogometnih dana ludila prestaje svaki interes za sve ostale događaja, makoliko uzbudljivi, dramatični, tragični, veseli, turbni ili povijesni bili - naime, upravo sva ta raspoloženja, emocije i opterećenja nude utakmice SP-a.

Nogomet već sada “jede” i baca u zapećak sve druge teme poput onih hoće li već jednom taj Slavjansk pasti ili ne u ruke krvožednih strana ukrajinskog sukoba, svatko već odmahuje rukom na operetne raskole u SDP-u ili iranski nuklearni program, ali i kobnu sudbinu neke Kim Jong Unove urokljive tetke pa čak i Putinove macho pictoriale. Nogomet postaje okosnica oko koje se vrti svjetsko javno mnijenje.

Neviden interes

Ovo, 20. jubilaro okupljanje, najboljih svjetskih reprezentacija ujedno je najveći i medijski događaj. Gotovo da se ni Olimpijske igre više ne mogu nositi s tim fenomenom. Na svakog nogometaša doći će, kažu, više od 50 “medijskih djelatnika” i ni jedna jedina tajna iz svlačionica, koje djeluju poput startrekovskih space shuttleova i dobro utvrđenih kampova koji su nadgledaniji i izoliraniji od paranoične sovjetske granice 30-ih godine, ne smije ne doći do čitatelja, slušatelja ili gledatelja.

Mediji su vrlo brzo shvatili značaj i privlačnost nogometa, mada je ipak potrajalo da se pozicionira na medijskom prostoru, onako kako to izgleda danas. Naime, tehnologija i marketing su u mnogome određivali taj, gotovo neobjašnjivi, rast interesa. Recimo, rezultati s prvog SP-a 1930. u Urugvaju stizali su i s nekoliko dana zakašnjenja, putujući preko oceana, “na vesla”, zaobilaznim putevima. Rezultati s te prve svjetske smotre, recimo u tadašnjim hrvatskim medijima, stiskali su se na zadnjim stranicama, uz vijest o tome kako je zaprega kod Podsuseda izmakla kontroli pripitog “selaka iz Zaprešića” te naletjela na postariju kumicu za zeljem koji je nosila na Dolac. Vremena su se tako promijenila. Nogomet je danas naslovna vijest.

Mediji su bili i ostali neizostavna pratnja nogometa, pa je došlo do simbioze koje je postala medijski fenomen kako 20. tako i 21. stoljeća.

Recimo, s utakmicom Engleska - SAD 0:1 (inače jednom od najsenzacionalnijih rezultata u povijesti svjetskih prvenstava) na SP-u u Brazilu 1950., bila je dodatna medijska zbrka. Naime, kao što se zna, Englezi su izgubili od reprezentacije iz zemlje gdje je nogomet tada bio velika nepoznanica. Rezultat je odmah obletio svijet putem tada najvećeg tehnološkog dosega - telefaksom. No, neke engleske novine objavile su, pozivajući se kasnije na “nesavršenost” telefaksova, da je utakmica završila rezultatom 10:1 za Englesku, što zapravo ne bi bilo iznenađenje. Mislili su da je ispred engleske “0” ispala “1”.

Koliko je sve napredovalo, kazuje i brojka od 1,2 milijuna telefonskih, televizijskih, internetskih i radiokabela kojima se 60 puta mogla “obujmiti” Zemlja, instaliranih u Francuskoj 1998.

O medijima u službi nogometnih strasti govori i podatak da su, na spomenutom Prvenstvu 1950., na dan odlučujuće utakmice s Urugvajem, brazilske novine donijele fotografiju svoje reprezentacija s natpisom “Ovo su svjetski prvaci!”

I pokazalo se, kao nebrojeno puta u povijesti, da nitko ne treba “trčati pred rudo”, osobito ne novine. Brazil je tu utakmici izgubio i ostao bez “bezecirane” titule. Legenda kaže da je upravo ta naslovnica motivirala urugvajske nogometaše da odigraju utakmicu svog života i ne smo da posrame Brazil usred njihova hrama - Maracane, nego da očitaju i lekciju nadmenim brazilskim novinarima.

Teški novinarski lapsusi

O zanimljivost novinarske “svemoći” i “spremnosti za svaku priliku”, svjedoči i priča onedavno. Usred odlučujuće utakmice Japana, na SP-u 2002., s Tunisom, novinska agencija Koyoda poslala u optjecaj tekst - “Tragedija u Osaki” i “Uništeni japanski snovi”. Japan je u tom trenutku vodio već 2:0 protiv Tunisa i bio je siguran u prolaz u drugi krug. No, novinari te agencije pedantno su se pripremili za sve varijante, od one katastrofalne do uspješne. Važno je da budu prvi! No, neki aljkavi službenik ili nogometni neznalica greškom je poslalo u svijet “krivi” scenarij i zabezeknuo japanske navijača. Agencija se kasnije ispričavala, ali je ipak ušla u anale “teških novinarskih lapsusa”.

Mediji su, dakle, neizostavan pratilac svjetskih nogometnih prvenstava. Radioprijenosi utakmica vode se od 1930. godine, a televizija kao najveći nogometni fan, uključila se već na

Jubilarno, 20. Svjetsko prvenstvo najveći je medijski događaj. Na svakog nogometaša doći će, navodno, više od 50 “medijskih djelatnika”, tako da nijedna tajna iz svlačionice neće mimoići čitatelja, slušatelja ili gledatelja

Zanimanje novinara: glavni trendovi u 2014.

Rezultati s prvog SP-a 1930. u Urugvaju stizali su i s nekoliko dana zakašnjenja, putujući preko oceana, "na vesla", zaobilaznim putevima. U tadašnjim hrvatskim medijima stiskali su se na zadnjim stranicama, uz vijest o tome kako je zaprega kod Podsuseda izmakla kontroli pripitog "selaka iz Zaprešića" te naletjela na postariju kumicu za zeljem koji je nosila na Dolac

petom prvenstvu 1954. u Švicarskoj, odakle su emitirana prvi izravni prijenosi. Od prvenstva u Švedskoj 1958. broj novinara rapidno raste pa je tada bilo čak 1500 akreditiranih predstavnika medija.

Iako je televizija na velika vrata ušla, kako smo rekli, u Švicarskoj, SP u Švedskoj 1958. označio je početak sustavnog praćenja natjecanja putem televizijskog ekrana. No, oko toga se mjesecima prije počela voditi pravno-financijska bitka između organizatora prvenstva i Eurovizije. Tada je glavni problem bio kako nadoknaditi štetu švedskim organizatorima ako zbog prijenosa padne prodaja ulaznica.

Domaćini su postavili limit od 85 posto prodanih ulaznica i tada su pristajali na prijenos. No, to je bilo teško ostvariti, jer su se (danas je to čuđenje u svijetu) ulaznice kupovale na dan utakmice! Osim toga, "navijački turizam" nije bio ni u povojima. On će doći tek na prvenstvima krajem 60-ih i početkom 70-ih.

Svjetsko prvenstvo nezamislivo je danas bez televizije, a smatra se da će televizije stotinjak zemlja prenositi uživo sve utakmice Prvenstva u Brazilu, a televizijska prava postala su najveća stavka u zaradi organizatora. I dok su tv-prava za Prvenstva održana do Italije 1990. bila moglo bi se kazati na simboličnoj razini, od prava za SP 2006. godine u ujedinjenoj Njemačkoj utrženo je 1,2 milijarde američkih dolara, dok se, usporedbe radi, od sponzora stilo "tek" 800 milijuna dolara. Tako su, recimo, njemačke javne postaje ARD i ZDF, koje su otkupile pravo na prijenos utakmica, za 170 milijuna dolara, morale naplaćivati 30 sekundi reklame za gotovo 300 tisuća dolara kako bi pokrile utrošena sredstva.

Nogometaši reporteri

To svakako nije čudno jer je, recimo, prošlo Prvenstvo 2010. godine u Južnoafričkoj Republici svaku utakmicu u prosjeku gledalo na televiziji oko 400 milijuna ljudi, a to znači je da 26 milijardi ljudi gledalo cijelo Prvenstvo. Sad se smatra da će, samo uvodnu utakmicu Brazila i Hrvatske, na televizijskim ekranima gledati oko dvije milijarde gledatelja.

No, podsjetimo se, nekih starih slučajeva, kada su zbog sredstava mnogi "kuburili" s novinarima, ali su željeli izvještaje. Pa je tako za jedne moskovske novine s Prvenstva u Švedskoj izvještavao igrač "zbomaje komande" Sergej Salnikov. Slično je bilo i u Čileu 1962. kada su zagrebačke i beogradske novine angažirale nogometaše da im šalju izvještaje, pa je zbog toga dolazilo do mnogih zabuna, jer bi neki igrač koji je "radio" za Politiku, na tribinama vidio jedan broj gledatelja, a onaj igrač koji je bio "dodušnik" Vjesnika prebrojao bi drukčije, pa su se izvještaji često drastično razlikovali.

Kako se nogomet razvijao, tako je medijska glad postajala sve veća, pa su nogometaši postajali "tražena roba" i nedodirljivi idoli. Na Prvenstvu u Meksiku 1970. brazilaska reprezentacija je objavila cjenik za razgovore s njihovim igračima, pa je druženje s Peleom od nekih petnaestak minuta koštalo tada vrtoglavih 1400 američkih dolara.

Nogomet je postao stilom života, a mediji, kao i mnogi, žive od - nogometa. Tako će biti i sada u Brazilu. I za četiri godine u Rusiji. I za sljedeće četiri u...!?

Što današnji novinari moraju znati da bi sačuvali svoju karijeru? Bacimo li pogled prema nastavku 2014., uočavamo nekoliko ključnih strategija na koje će se oslanjati novinska industrija u nastojanju da održi korak s vremenom. To su mobilne tehnologije, individualizirani sadržaj i organsko oglašavanje

Novinska će industrija i dalje živjeti blizu ruba te će se morati oslanjati na kreativnost i inovacije ako želi preživjeti, iznio je medijski guru Ken Doctor predstavljajući trendove u novinarstvu na nedavnom World Publishing Dxpou u Amsterdamu.

Mediji će uvoditi nove strategije, ističe Doctor. Susrest ćemo se s novim medijskim proizvodima usmjerenima na posebne skupine čitatelja. Neki će tiskani mediji radi uštede mijenjati ritam izlaženja pa će, umjesto svakodnevno, izlaziti četiri ili tri puta tjedno. U upotrebu će ući nova generacija paywalla, modela naplate on line sadržaja.

Prihodi od oglasa u tiskanom novinarstvu nastavit će padati, nakon što su u zadnje godine na globalnom planu pali za 39 posto prosječnim tempom od 51 milijardu dolara godišnje. Oglasi će se i dalje seliti na digitalnu platformu, a pritom će poprimiti nove, maštovite oblike u cilju što uspješnije mimikrije s uredničkim dijelom sadržaja.

Što novinari moraju znati o trendovima u novinskoj industriji i kakva znanja i vještine moraju posjedovati da bi opstali u ovom biznisu? Bacimo li pogled prema nastavku 2014., uočavamo nekoliko ključnih strategija na koje će se oslanjati novinska industrija u nastojanju da održi korak s vremenom. To su mobilne tehnologije, individualizirani sadržaj i organsko oglašavanje.

Bujanje mobilnosti

Svrha glasila uvijek je bila prenošenje vijesti javnosti, gdje god se ona nalazila. Nekoć se to odvijalo na gradskom trgu, a danas na bežičnim uređajima i društvenim mrežama. Prema predviđanjima stručnjaka kao što su Caroline Little i Ken Doctor, upotreba mobilnih uređaja nastavit će bujati te će se mobilni korisnici po brojnosti i dalje približavati korisnicima stolnih uređaja. Prošle su godine digitalni mediji ostvarivali 33 posto prometa s mobilnih platformi, osam posto više nego 2012. BBC je prošlog srpnja prvi put, u dva nepovezana dana, zabilježio veći promet s mobilnih nego sa stolnih računala. Zahvaljujući ovom trendu, ove ćemo godine

svjedočiti sve većem broju nakladnika kojima će mobilna strategija biti na prvome mjestu, a ne puki dodatak prikazu sadržaja na računalima. Već vidimo kako mediji obnavljaju svoje internetske stranice i uvode nove aplikacije, očito intenzivno razmišljajući o čitateljskom doživljaju.

Mnogi su predviđali da će digitalna era odvesti duge novinarske forme do izumiranja, no to se nije dogodilo. Kvalitetni će sadržaji i dalje imati mnogo čitatelja, a neki će od njih biti voljni i platiti pristup. Ipak, mobilni sažeci vijesti naziru se kao novi hit za korisnike smartfona i tableta, ocjenjuje Forbes u prilogu o trendovima u novinskoj industriji. Primjerice, Yahoo je nedavno kupio Summly, servis koji putem algoritama sažima vijesti za mobilne uređaje.

Osluškiivanje potrošača

I novinski i oglašivački biznis brzo se mijenjaju pod utjecajem Facebooka, Twittera, Tumbra i drugih društvenih mreža. Vodeće društvene mreže iz dana u dan sve više podsjećaju na medijske kompanije, tako što objavljuju svakovrsne programske i reklamne sadržaje. Sve se više čitatelja informira putem društvenih mreža, prateći preglede i sažetke vijesti koje stvaraju njihovi prijatelji. No, i mediji se mogu okoristiti tragovima koje korisnici ostavljaju na društvenim mrežama. Novinska industrija sve će više koristiti tehnološke mogućnosti prikupljanja podataka o čitateljima da bi im isporučila osobno relevantne i ciljane vijesti. Ove će godine sve više medija "osluškivati" potrošače i krojiti sadržaje prema njihovim interesima, potrebama i aktivnostima.

Na temelju informacija o trenutnoj lokaciji ili planovima putovanja, mediji će predviđati kretanja korisnika i nuditi im relevantnije vijesti vezane za njihovu lokaciju. Tako će vijesti biti ne samo vremenski, nego i prostorno aktualne, a čitatelji će biti zahvalni što im je olakšano snalaženje u internetskom moru informacija.

Oglašivači pokreću medije

Kompanije koje ranije nisu imale veze s medijima ulaze u nakladništvo i pokreću glasila radi oglašavanja vlastitih proizvoda i usluga, a za uređivanje i pisanje angažiraju uglavnom slobodne novinare. Oglašivači koji još nisu spremni za osnivanje vlastitih medija ulaze dublje u sponzorske odnose i naručuju sadržaje temeljene na njihovim proizvodima i uslugama, ali za čiju su realizaciju ipak zaduženi novinari i urednici.

Organsko oglašavanje (engl. native advertising) oblik je digitalnog oglašavanja u kojemu su oglasi stilom i formom uklopljeni u ostali sadržaj internetskog portala. Radi se o sponzoriranom članku ili drugom sadržaju tako oblikovanom da što manje odudara od nesponzoriranih sadržaja. To

je još jedan oglašivački trik sračunat na nenametljivo uvlačenje pod kožu čitateljima, sklonim preskakanju očiglednih reklama.

Nakladnici će morati izaći ususret oglašivačima u pogledu povećane vidljivosti oglasa. Donedavna je svaki oglašivač tražio postavljanje oglasa na vrh stranice, no u međuvremenu su zaključili da čitatelji skrolaju brže nego što se oglasi stignu prikazati. Stoga sve više oglašivača zahtijeva da njihovi oglasi budu vidljivi barem na sekundu. Ako čitatelj skrola naniže, oglas će se također pomicati prema dolje. Druga je opcija da duže skrolanje omogući vidljivost većem broju oglasa smještenih uz tekst.

Alati za vanjsku suradnju

Mediji će težiti proizvodnji priloga koji obuhvaćaju tekst, zvuk, video i crtež. Iako atraktivne, takve će multimedijske reportaže ostati u domeni bolje stojećih i ambicioznijih nakladnika, jer će njihova proizvodnja biti skupa, spora i ograničena nedostatkom osoblja.

Današnje medijske redakcije nisu kadrovski opremljene za proizvodnju dovoljne količine sadržaja uz koje bi se mogla vezati dovoljno široka paleta reklama od kojih je moguće udobno živjeti. U vrijeme sniženih prihoda većina medijskih organizacija zapošljava manje novinara nego do prije četiri ili pet godina pa raste potreba za proizvodnjom sadržaja izvan redakcije.

Da bi to bilo moguće, mediji će morati na svoje stranice postavljati jednostavne alate s kojima će se moći služiti vanjski autori sadržaja kao što su čitatelji-reporteri, komentatori i slobodni novinari ■

Prošle su godine digitalni mediji ostvarivali 33 posto prometa s mobilnih platformi, osam posto više nego 2012. BBC je prošlog srpnja prvi put, u dva nepovezana dana, zabilježio veći promet s mobilnih nego sa stolnih računala. Zahvaljujući ovom trendu, ove ćemo godine svjedočiti sve većem broju nakladnika kojima će mobilna strategija biti na prvome mjestu, a ne puki dodatak prikazu sadržaja na računalima

Crowdfunding: rast mikrospozoriranja

Očekuje se nastavak razsta Indiegoga i Kickstatera, internetskih servisa za crowdfunding ili mikrospozoriranje.

To je postupak prikupljanja malih novčanih iznosa od velikog broja ljudi za raznolike kreativne projekte, koji mogu biti i nakladničke prirode.

Po trenutačno najpopularnijem modelu mikrospozoriranja, primatelj sredstava daje svakom sponzoru određene povlastice (engl. perks) ovisno o uplaćenom iznosu. Primjerice, uspije li skupiti dovoljno sredstava za pokretanje medija, nakladnik može obećati sponzoru pretplatu ili besplatan pristup premijernim sadržajima.

U drugim modelima davatelji sredstava mogu računati na simboličan udio u profitu (bude li financirani projekt donosio profit) ili na dionice poduzeća osnovanog od prikupljenih sredstava. Jedan model obuhvaća klasične donacije, za koje donatori ne traže nikakve protuusluge ■

Concept store u raljama prudentnih benefita

Čitajući i slušajući moje jezične savjete (koji to zapravo i nisu, tek kap u moru da se hrvatski leksik kliko-toliko sačuva od nepotrebnih bedastoća iz naslova), ljudi mi i sami šalju "bisere" na koje naiđu. Očito ih zasmeta isto ono što zasmeta i mene: u prvom redu nerazumljivost. Tako mi je pod bombastičnim nadnaslovom: *Modni poremećaj u* (svejedno je kako se grad zove) stigla istrgnuta stranica s rukom napisanim komentarom na cijeli članak: to je prije svega *jezični poremećaj*. O čemu je riječ? Jedna modna dizajnerica otvara na glavnom trgu svojega grada, kako je sama i zamislila, *concept store*, u kojem će, osim svoje unikatne odjeće "*pod brendom Fashion Disorder*", prodavati i nakit ili torbe svojih kolega dizajnera. Sama ta pojava u našem je tisku očito izazvala tektonski modni poremećaj, no pritom onaj jezični nisu ni primijetili. Jer ako počnete tražiti što bi to bilo *concept store*, uvjerit ćete se da ga ni u jednom englesko-hrvatskom rječniku nema. To je, dakle, kao i tolike druge stvari oko nas, nešto neopisivo. Jer ako razglobimo sastavne dijelove ove sintagme, vidjet ćemo da puno smisla baš i nema. *Concept* znači pojam, ideja, zamisao, misao, shvaćanje, pristup, koncepcija, doktrina, načelo, formulacija, definicija ... A *store* može biti zaliha, skladište, obilje; robna kuća, trgovina, dućan, prodavaonica.

Mi glupi (i dosadni zato što u svemu tražimo neki smisao) još uvijek živimo bez ikakvih *benefita*. Naime, ništa ne razumijemo. U samostalnoj hrvatskoj državi i u hrvatskom tisku, koji je sada konačno svoj i slobodan, a ne kao nekoć - dirigitiran (bilo iz Beograda bilo iz Saveza komunista). Doduše, vlasnici medija malo su "odnarođeni", nisu baš na "ti" s hrvatskim prilikama (s hrvatskim jezikom još manje), no pustimo sada to, čemu tražiti dlaku u jajetu?! Tko je nama kriv! *Benefiti* odoše boljima i višima, a nas ne dopadoše. Razumijevanje hrvatskoga tiska očito i nije jedini *benefit* bez kojega mi (takvi) živimo. Jer *benefit* je korist, uživanje, blagodat, prednost, potpora, povlastica i, prema latinskom, beneficija. Ljudi koji su cijeli svoj pošten radni vijek proživjeli bez ikakvih povlastica (razumljivijih i na planu izraza, a pogotovo na planu sadržaja - dobri stari F. de Saussure!), radeći samo svoj posao, poštovali su već i svoje radno mjesto kao *blagodat* što uopće imaju posao i nisu nad kruhom tražili pogače.

No danas za one koji se usude kritizirati te bjelosvjetske gluposti obično govore da nismo *prudentni*! Niti smo bili nisi smo sada. Sva prenemaganja koja sam nabrojila u članku ne govore samo pokondirene tikve poluinteligenata i kojekakvih spadala koji se na taj način misle uzdići u očima "učenih". Nažalost, tako i govore i pišu i filozofi, znanstvenici, no možda ni mnogi od njih nisu danas daleko od mentalnoga sklopa skorogjevića: izražavaju se što nerazumljivije, pa će ti upravo ta nerazumljivost dati auru znanstvenosti. I u to se uvjeravam vrlo često lektorirajući jedan znanstveni časopis. Mislila sam da znanost mora biti razumljiva svima, a ne da je zaodijevaju u ruho koje će je učiniti što nerazumljivijom. Zašto *prudentan*, kojega nema ni u rječniku stranih riječi? Zar samo zato što se tako kaže u engleskom jeziku? U englesko-hrvatskom rječniku doista piše: *prudent*, razborit, oprezan, promišljen, pametan. Uz *prudence* piše: razboritost, oprez, mudrost, promišljenost. No u latinsko-hrvatskom rječniku lijepo piše: *prudens, prudentis*, razborit, iskusan, vješt; pametan, mudar. Zašto nismo mogli ostati na bilo kojem *hrvatskom* ekvivalentu latinskoga pridjeva *prudens*, već prema tome koje nam značenje najbolje odgovara onomu što želimo iskazati? Moglo se da se htjelo. No, istini za volju, i među lingvistima ima sve više onih koji se takvim težnjama uopće ne opiru. Štoviše, prije će se pobuniti protiv mojega stava da nam neke tuđice uopće nisu potrebne nego protiv njihova nepotrebnog uvođenja. Jer, kažu, *ovako* je komunikacija ležernija. Je li? Možda i jest. Jer *concept store* nudi tolike *prudentne benefite* da bi bio grijeh propustiti koji od njih ■

Bio sam član Kino-kluba Split od 1955. godine pa sam tada još više zavolio i sve češće koristio fotoaparata. Glede fotografije moram spomenuti najupečatljiviju osobu mog djetinjstva, "barbu Meneta", odnosno Dinka Damjanića, koji me je i fotografirao kada sam imao svega osam dana, pretpostavljajući da tako mizeran ni neću dugo

andro damjanić

Kao fotograf dirigirao sam pred 900 komsomolaca u Moskvi

Na prigodnoj svečanosti upriličenoj u Bijeloj dvorani Hrvatskog novinarskog društva, 7. travnja ove godine, obavljena je svečana dodjela nagrada iz 11. sezone ovog najvećeg fotoreporterskog natječaja i priznanja za posebno vrijedan doprinos hrvatskoj novinskoj fotografiji.

Danas predstavljamo jednog od članova Kuće slavnih hrvatskog fotonovinarstva i dobitnika priznanja za posebno vrijedan doprinos fotonovinarstvu Andru Damjanića, nadaleko poznatog fotoreportera splitske Slobodne Dalmacije.

Najprije srdačno vam čestitamo na dodjeli Priznanja za poseban doprinos hrvatskom fotonovinarstvu i ulasku u Kuću slavnih hrvatskog fotonovinarstva.

Velika vam hvala na najljepšim željama i na nagradi meni posebno dragoj, jer dolazi od stručnih kolega.

Što to priznanje za vas znači?

- Imam različitih priznanja, ali ovo mi je do sada najdraže.

Što vas je odredilo kao fotoreportera?

- Bio sam član Kino-kluba Split od 1955. godine pa sam tada još više zavolio i sve češće koristio fotoaparata. Glede fotografije moram spomenuti najupečatljiviju osobu mog djetinjstva, "barbu Meneta", odnosno Dinka Damjanića, koji me je i fotografirao kada sam imao svega osam dana, pretpostavljajući da tako mizeran ni neću dugo. Tu box kameru darovao mi je i čuvam je u svojem domu kao oko u

intervju andro damjanić

Bio sam lualica, "vagabundo". Osim zadataka za list, putovanja po svijetu iskoristio sam i za povezivanje s političarima, sportašima, kulturnim i folklornim klubovima i grupama (npr. Filip Dević; s njima sam posjetio Švedsku, Norvešku, Češku, Poljsku, Njemačku, Austriju, Italiju bezbroj puta, Sovjetski Savez, Egipat...). Znajući kamo ću putovati, nabavljao sam određenu literaturu i s osobom iz grupe obilazio znamenitosti - muzeje, crkve, groblja, akvarija, zoološke vrtove itd. Tako sam sačuvao vrlo zanimljivih snimaka. Npr, u Čehoslovačkoj (Pragu) bio sam, stjecajem okolnosti, 24 puta, u Rusiji dvaput, u Poljskoj tri, u Egiptu tri, Njemačkoj 10-ak, a u Italiji nebrojeno puta

glavi među ostalih 47 fotoaparata raznih vrsta i profila osim, naravno, digitalnih. Svjesno sam omedio raspon između crnog i bijelog, uvijek dostatnim da pokažem kako ja vidim stvari.

Kada danas gledate retrospektivno, možete li reći - ja sam sretan čovjek? Jesu li se ispunila sva vaša predviđanja?

- Zadovoljan sam i ako mi se nisu ispunila sva predviđanja. To je na kraju krajeva i normalno. Ljudski.

Kada ste napravili prvu fotografiju, što ste prvi put snimali i gdje ste je objavili?

- Prvi moji snimci bili su okoliš, ljudi, ribari, brodovi, seljaci, životinje: psi, mačke, magarci, stoka i cvijeće pa i neke manifestacije (fešte). Ništa od toga nije objavljivano.

S kakvim ste fotoaparatom započeli taj izuzetno odgovoran novinarski zanat?

- Moj prvi fotoaparat bio je Kodak (6x6 na mijeh).

Iako ste u godinama, niste još bacili fotoaparat u stranu?

- Snimam još. Jedina je razlika što aparat ne nosim (otvoreno) već u torbici. Mnogi su govorili: "Andro ni u WC ne ide bez fotoaparata."

Tijekom bogate karijere snimali ste mnoge osobe iz različitih područja društveno-političkog života Splita i šire? Navedite neke najvažnije.

- Kako Slobodna Dalmacija nije imala veću nakladu, štedjelo se na papiru pa se nije sve ni snimalo - a fotografije nisu ni potpisivane. U Splitu i široj okolici snimao sam mnogo tih godina.

Snimao sam političare: predsjednika Tita, Vicka Krstulovića, Antu Jurjevića Baju, Antu Zelića, Ranka Androića, Radu Dumanića, Brunu Vuletića, Vicu Buljana, Miku Tripala, Stipu Šuvara, Dražena Budišu, Anku Berus, Savku Dabčević Kućar, Aleksandra Rankovića, Koču Popovića, Stanu Dolencu, Janeza Janšu i druge.

Glumce: Vanju Dracha, Josipa Glendu, Borisa Dvornika, Zdravku Krstulović, braću Marjanović, Ivicu Vidovića, Milku Podrug-Kokotović, Dušicu Žegarac i druge.

Dirigente i kompozitore: Borisa Papandopula, Silvija Bombardelija, Krstu Odaka. Kulturnjake, kipare i slikare: Ivana Meštrovića, Milana Tolića, Mirka Ostoju, Ivu Andrića, Joku Kneževića, Nikolu Ignjatovića, Vaska Lipovca, dr. Krunu Prijatelja, dr. Duška Kečkemeta i dr.

Znanstvenike: dr. Tonka Šoljana, dr. Antu Ercegovića itd.

Filmske režisere: Alfreda Hitchcocka i Stipu Delića.

Pjevače: Ivu Robića, Đorđa Marjanovića, Terezu Kesoviju, Arseno Dedića, Gabi Novak, Tonča Papina, Severinu Vučković, Đordžija Peruzovića i druge.

Sportaše: Matu Parlova, Tonka Mardešića, Branka Cikatića, ronioca Andru Zankija, košarkaše Josipa Gjergju, Dina Rađu, Krešu Ćosića, Petra Skansija, Ratu Tvrđića, atletičare Alebića, sestre Anu i Luciju Zaninović, vaterpoliste i plivače itd.

Sve od malog baluna do međunarodnih susreta posebno Hajdukove i Splitove generacije: braću Matošić, Bernarda Vukasa, Božu Kokezu, pa do "malih tića" - barba Luku Kaliternu, Tomislava Ivića, Biću Mladinića, Stanka Poklepovića.

Komičare: Olega Popova, najveći ruskog komičara i imitatora, Moiru Orfej, cirkusku atrakciju.

Artiste: Svengali (iluzionist), Aleksić (akrobat).

Splitske osebujne likove: Vinka Jadrijevića, dr. Pecaru, Marina-Karuzu, Maru Žebon... .

Od tvornica: Jugovinil, Jugoplastiku, Brodogradilište, Cetinku, Dalmaciju - Dugi Rat, posebno porinuća brodova itd.

Može li se vaš fotoopus izraziti u brojkama, tisućama fotografija?

- Kad bih spomenuo tisuće i tisuće, vjerojatno ne bih pretjerao. Većina mojih snimaka je na većem formatu (6x6) i to pretežno snimljeno češkim fotoaparatom Fleksaret.

Uvjeti su danas za rad kudikamo bolji, zar ne?

- Danas je mnogo toga jednostavnije zahvaljujući napretku tehnologije pa i procesa daljnje obrade. Ovo je fantazija.

Ne samo da ste snimali, nego ste slike i razvijali, pisali potpise pod njih?

- Većinom sam radio sam. Od snimanja, razvijanja i izrade pa i izbora budući da je Slobodna tek zadnjih (mojih radnih) godina zaposlila laboranta. Često bih uz sliku napisao i tekst.

Boravili ste često i na terenu. Gdje ste sve "trošili" negative?

- Bio sam lualica, "vagabundo". Osim zadataka za list, putovanja po svijetu iskoristio sam i za povezivanje s političarima, sportašima, kulturnim i folklornim klubovima i grupama (npr. Filip Dević; s njima sam posjetio Švedsku, Norvešku, Češku, Poljsku, Njemačku, Austriju, Italiju bezbroj puta, Sovjetski Savez, Egipat...). Znajući kamo ću putovati, nabavljao sam određenu literaturu i s osobom iz grupe obilazio znamenitosti - muzeje, crkve, groblja, akvarija, zoološke vrtove itd. Tako sam sačuvao vrlo zanimljivih snimaka. Npr, u Čehoslovačkoj (Pragu) bio sam, stjecajem okolnosti, 24 puta, u Rusiji dvaput, u Poljskoj tri, u Egiptu tri, Njemačkoj 10-ak, a u Italiji nebrojeno puta.

Obišao sam i neka stravična mjesta kao što su koncentracijski logori, poglavito Auschwitz, susrećući se i s mnogim preživjelima, što je bilo posebno dramatično.

Bio sam i na Olimpijadi u Münchenu, i snimao sve za potrebe Slobodne, ali i Nedjeljne Dalmacije. Iz Moskve imam zanimljiv događaj. Tamo sam putovao s polaznicima političke škole iz Splita, na dan godišnjice Komsomola Sovjetskog Saveza, pozvani smo na svečanu akademiju i predstavljeni publici kao pjevačka grupa iz Splita. Kako sam na tom putovanju "dirigirao klapom", odgovorni za grupu Ivo Mimica odredio me da dirigiram pred oko 900 komsomolaca iz svih pokrajina SSSR-a. Sretna okolnost bila nam je što je tadašnji njihov predsjednik Nikita Hruščov bio u Splitu neposredno prije toga, pa su vjerojatno prisutni nešto čuli o našem lijepom Splitu. Dugo bi trebalo da opišem bezbroj detalja, ali je činjenica da sam, eto, slučajnošću, registriran kao treći hrvatski dirigent u Moskvi.

Što biste iz dugogodišnjeg bavljenja fotoografskim zanatom voljeli ponoviti? A što zaboraviti?

- Sve što sam do sada napravio, ponovio bih, ne zaboravivši ama baš ništa. A učinak je, mogu slobodno reći, golem i pregolem.

Nekad su se fotografijom bavili isključivo kolege, a manje kolegice. Ima li Split neku svoju fotoreporterku?

- Imala je Slobodna Dalmacija, čini mi se 1958., jednu fotoreporterku po mom sudu vrlo vrijednu, solidnu i aktivnu, danas nema ni jednu.

No, u Zagrebu ih je sve više, što je dobro. Je li to posao za "žensku čeljad"?

- Smatram da to nije posao za ženu! Naime, ne može žena raditi i snimati baš sve. Trebale bi raditi i snimati samo po sklonostima, prvenstveno prema djeci, obitelji, modi, kulturi, domaćinstvu i slično. Uostalom, fotoreporterski posao je vrlo često izložen i fizičkim opterećenjima i opasnostima.

Urednici su itekako bitni u našoj profesiji. Kakva su vaša iskustva s njima?

- Suradnja s urednicima je vrlo bitna, kao i s vlašću. Nikad nisam pozivan na red, nije bilo primjedbi na poslove koje sam obavljao.

Što je s poštivanjem privatnosti ljudi?

- Nekorektno i neljudski je napraviti bilo kome što ne bi želio da to učine tebi. No, česte su autorske ambicije zbog popularnosti, a vezano uz sve češće aфере.

Jeste li član neke političke stranke?

- Ne pripadam ni jednoj političkoj stranci. Poštujem privatnost, istinu i pravdu za sve jednako.

No ne tajite simpatije prema...

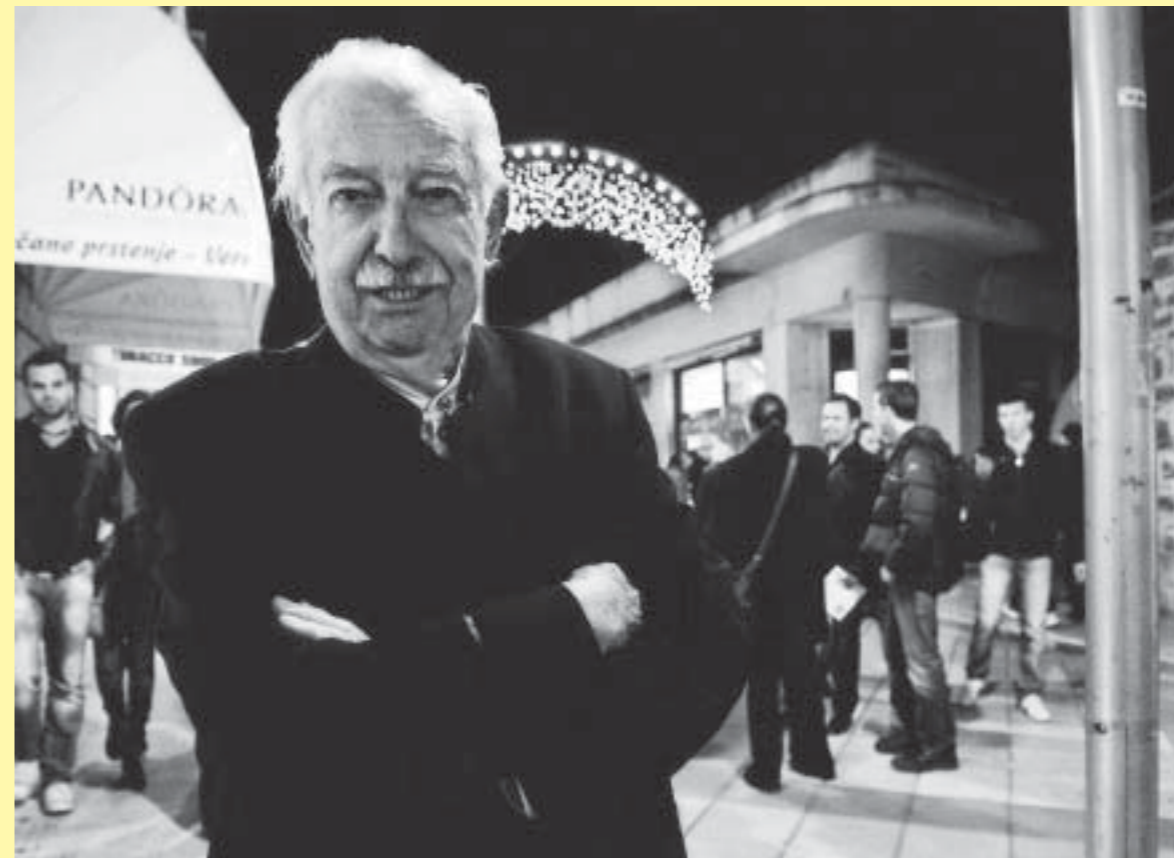
- Od ranije sam vezan za NK Hajduk. Naime, nepoznato je da je moja tetka, očeva sestra, sa suprugom daleke 1911. bila u posjetu obitelji kada su upali balonjeri "igračići" i kada je kršten Hajduk. Kuća gdje su živjela tri brata i sestra Matošića nalazi se u ulici Gospinci, danas Rooseveltovoj, uz zajedničku zgradu moje tetke.

Moji miljenici bili su najprije barba Jozo i Frane Matošić i šjora Marica. A onda svi hajdukovci redom. Družio sam se s vršnjacima i mladim igračićima. Bio sam prijatelj s Acom Kozlinom, prijateljevao sam s Brkljačom i Ankovičem, posebno Ferantom Colnagom, čija je majka Damjanić moja daljnja rodbina. Stanko Krstulović i Vladimir Šenauer prijatelji su mi još iz školskih dana te Žaja, sva trojica Bege, Vardić i Hlevnjak. S Antom Mladinićem Bićom posebno sam bio dobar pa sam prisustvovao i njegovu vjenčanju i pogrebu.

Dugo ste godina proveli u Slobodnoj Dalmaciji. Možete li te novine usporediti nekoć i danas?

- U Slobodnoj Dalmaciji 1959. godine, kad sam ja počeo raditi, bila su dva fotoreportera i to Danilo Kabić i Petar Jović. Glavni urednik lista bio je Sibe Kvesić, radili su u listu urednici, lektori, vozači i šampaduri, sekretarica i daktilografkinje, ukupno 70-ak zaposlenika. Danas ne znam kakvo je stanje. Razlika je u svakom slučaju golema. Danas se neusporedivo lakše radi.

Tko su vam uzori u fotonovinarstvu?

U Slobodnoj Dalmaciji 1959. godine, kad sam ja počeo raditi, bila su dva fotoreportera i to Danilo Kabić i Petar Jović. Glavni urednik lista bio je Sibe Kvesić, radili su u listu urednici, lektori, vozači i šampaduri, sekretarica i daktilografkinje, ukupno 70-ak zaposlenika

- Velikih fotoreportera i novinara u Slobodnoj Dalmaciji bilo je uvijek. Oni su mi uzori. Najstariji je Ante Bezić, novinar iz Novog doba, doajen splitskog novinarstva, od kojeg su mnogi naučili specifičnosti te profesije, a od njega je najviše naučio kasniji i neponovljivi glavni urednik Slobodne Dalmacije Joško Kulušić. Postojali su urednici različitih rubrika, ali najudarnija je bila je gradska, koja je godinama tiskana na zadnjoj stranici lista.

Koga smatrate najboljim fotografom?

- Posebno mjesto pripada Tomu Dubravcu (Cropix). Njega smatram univerzalnim. Na zemlji, u zraku, na moru, i u podmorju (ronilačko snimanje).

Opus vam je vrlo raznovrstan, dojmljiv. Koja biste svoja djela izdvojili?

- Ništa ne bih izdvajao, smatrajući da sam cijeli opus radio angažirano, s ozbiljnošću i odgovorno. I danas sam sposoban uz svaki snimak pojasniti sadržaj, okolnosti i mjesto događaja, a ponekad i točan datum.

Jeste li dosad izlagali, pojedinačno i kolektivno?

- Izlagačkom djelatnošću bavim se od 1951. godine, ondašnji kriteriji za izlaganje, napose u inozemstvu, bili su specifični.

Najprije, klupski žiri je odlučivao oko kvalitete, četiri fotografije formata 30x40 bez ikakvih rubova. Na poleđini su trebali biti autorovi podaci, pripadnost organizacije i legenda (naslov) obavezno na engleskom jeziku plus i neznatna novčana taksa.

Moje su fotografije primljene na više od 80 posto poslanih izložbi, a neke su i reproducirane u prigodnim katalogima pa i nagrađivane. Točnu evidenciju nemam, ali sa sigurnošću mogu reći da sam sudjelovao na više od 100 izložbi u zemlji i inozemstvu. U bivšoj državi rijedak je salon na kojem nisam izlagao i bio nagrađivan. Možda moj najveći inozemni uspjeh onaj je u Edinburghu (Škotska) gdje je fotografija naslova "Koncentracija" bila primljena i nagrađena - jedina od svih 30-ak predstavnika Fotosaveza Jugoslavije. Drugi, ne manji uspjeh bio je u Bordeauxu (Francuska) gdje mi je pripala nagrada za sliku (Na posljednjem putu) - detalj Meštovićeve pogreba. I dalje šaljem svoje radove na izložbe, ali uvjeti su otežani. Plaća se nemala taksa i to u stranim valutama.

Sada ste u mirovini. Kako protječu umirovljenički dani?

- U mirovini sam već 15 godina, ali nisam umirovljenik, budući da mi fotoaparat nikada ne da mira. Uvijek je sa mnom. Za svaki slučaj.

intervju andro damjanić

Najveći novinarski genij po meni, moj je osobni, sada već pokojni prijatelj Joško Kulušić Kula. Taj je znao sve, imao je sreću naslijediti "bogatstvo" svog prethodnika, glavnog urednika i reformatora Slobodne Dalmacije Sibua Kvesića, a taj je napravio i tiražni bum

Može li Andro Damjanić živjeti od mirovine?

- Potječem iz siromašne otočke, seljačke obitelji. Djetinjstvo mi je bilo vrlo skromno. Naučen sam još od malih nogu od radišnog, poštenog i duhovitog čače - tako bar govore mještani - na skromnost, na mnoge mižerije, pa danas lakše brodim s mirovinskim prihodom. Ne mogu se potužiti.

Koje događaje pamтите?

- Pamtim i dobro se sjećam svega što se zbivalo, prvenstveno u godinama uoči rata i 1941. godine. Oca odvođe Nijemci, a mama, trogodišnji brat i ja odlazimo u zbjeg El Katadba - Ell Shatt (Egipat). Dug je to put. Mene imenuju vođom manje grupe zbjega (žene, starci, djeca). S tog putovanja pamtim mnogo pojedinosti i detalja. Išli smo preko brda, noću po kiši, a zatim manjim brodom (bracerom) do Visa. Nakon nekoliko dana krenuli smo brodovima savezničke flote do Barija - pa dalje u Santa Maria di Leuca gdje je baš na Uskrs naš mještandin don Ante Blašković držao misu i optimističku propovijed.

Poslije toga pet šest dana putujemo prema Aleksandriji. Ne mogu a da ne spomenem - prije nego što smo krenuli iz rodne mi Vrboske, preživjeli smo minobacačku paljbu talijanskog oruđa, a zatim aviobombardiranje od Engleza (gađali su skriveni njemački transportni ratni brod u Vrboskoj uvali). Na Visu, iste večeri po našem dolasku, slijedi njemačko aviobombardiranje, u Bariju također padaju njemačke bombe. Na plovu prema Aleksandriji oko Sicilije uzbuna zbog pojave njemačkih podmornica! Smrt nas je tražila. Teško se to zaboravlja.

Od 1945. godine do danas umrlo je mnogo rasnih fotoreportera. Koje od njih nikad ne bismo smjeli zaboraviti?

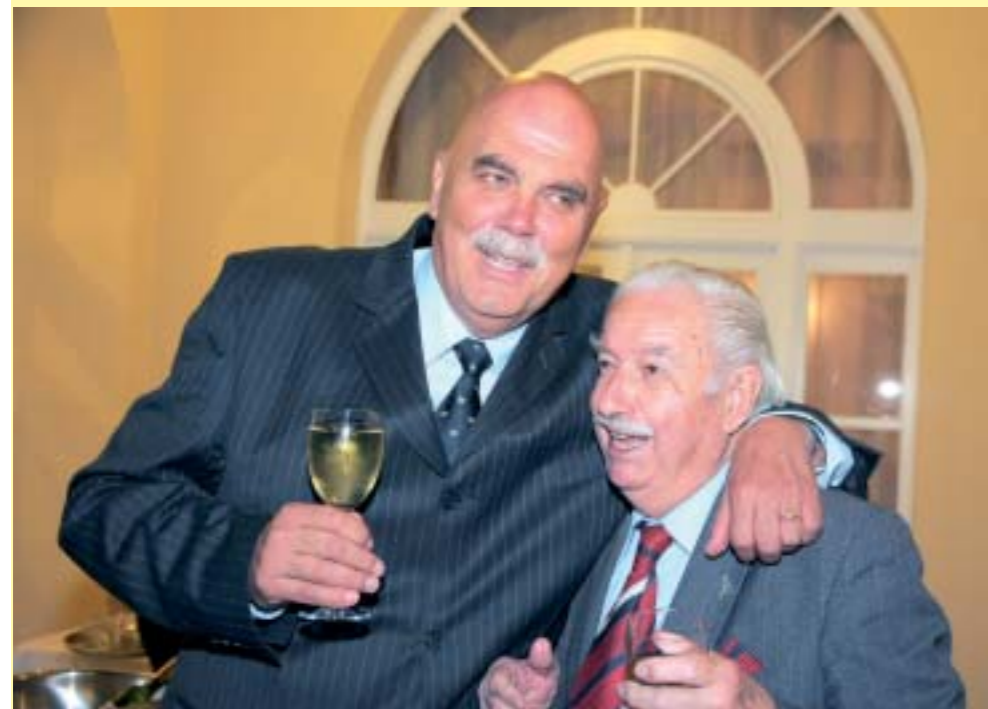
- Kolege odlaze, ne smijemo ih zaboraviti, mnogi su preminuli, a itekako su zaslužni članovi naše novinarske organizacije. Nikad ne smijemo zaboraviti mog šefa Danila Kabića, suosnivača Tanjuga, on je među ostalim, snimao pokop Ive Lole Ribara u Grmeč planini 1943. godine. Posebno smo dužni poštovati našeg prethodnika Živka Gatina, ratnog i prvog fotoreportera Slobodne Dalmacije, zatim iz zagrebačkih listova Pavla Cajzeka, Zvonka Grčmana te još žive Radišu Mladenovića, Mladena Tudora, Valenta Grobenskog, preminule Dubrovčane Pavu Urbana, Nikšu Antoninija te Željka Maganjića, zatim novinare Đermana Čiću Senjanovića, Hrvoja Macanovića, Ivu Tomića, Mladena Delića, Momčila Popadića, Tomu Bebića, Milorada Bibića Mosora, a o Smoji da i ne govorimo. Možda ćemo jednom češće njega spominjati kad mu otkriju i postavе spomenik u gradu podno Marjana. A ne treba zanemariti ni mnoge kolege iz Beograda, Ljubljane, Sarajeva, Skoplja...

Pomogli ste mnogim mladim kolegama, i to izdašno, kada su stupali na novinarsku pozornicu?

- Nekad sam pomagao mladim kolegama, uz napomenu da nova tehnika ne zahtijeva posebne vještine, osim sklonosti.

Kad sam bio predsjednik Fotokluba Split, tada smo dobili prvo gradsko priznanje za aktivnost od ondašnjeg neponovljivog predsjednika Grada dr. Jakše Miličića. Zasluga za to pripada i mladim kolegama fotoreporterima.

U bivšoj državi rijedak je salon na kojem nisam izlagao i bio nagrađivan. Možda moj najveći inozemni uspjeh onaj je u Edinburghu (Škotska) gdje je fotografija naslova "Koncentracija" bila primljena i nagrađena - jedina od svih 30-ak predstavnika Fotosaveza Jugoslavije. Drugi, ne manji uspjeh bio je u Bordeauxu (Francuska) gdje mi je pripala nagrada za sliku (Na posljednjem putu) - detalj Meštrovićeva pogreba

intervju andro damjanić

Na što ste posebno osjetljivi - alergični?

Osjetljiv sam na nerad i neodgovornost.

Kad vam skoči adrenalin?

- Ako mi nešto ne ide po planu, posebno vremenski, onda mi skoči adrenalin. Tijekom mojeg šefovanja u Slobodnoj Dalmaciji, bilo je pet fotoreportera s kojima nisam imao zamišljenu komunikaciju, pa se na tom položaju nisam dugo ni zadržao. Dao sam zahvalu. Zaključio sam da je meni lakše raditi nego naredivati. O tome sam jednom na radničkom savjetu i govorio, istaknuvši da je šteta dobre radnike postaviti za rukovodioce jer se tada gubi ukupna kvaliteta.

Jeste li ikad u životu snimali po narudžbi, s nečasnim namjerama, da nekoga zeznete ili da mu se na taj način osvetite?

- Nikada nisam snimao sa namjerom da ikome napravim neugodu. To je meni strano.

Ugasili su se u nas mnogi novinski divovi kojima je osjetno smanjena naklada.

- Bogatima nikad dosta! Kako je novinarstvo nepregledno velika moć, ta im djelatnost donosi koristi na više načina, primjerice monopol nad tiskovinama.

Kolega Joško Kulušić je stvorio Slobodnu Dalmaciju, njenu nakladu i ugled, ali...

- Najveći novinarski genij po meni, moj je osobni, sada već pokojni prijatelj Joško Kulušić Kula. Taj je znao sve, imao je sreću naslijediti "bogatstvo" svog prethodnika, glavnog urednika i reformatora Slobodne Dalmacije Sibua Kvesića, a taj je napravio i tiražni bum. Od 3000 primjeraka prešao je na 10-ak tisuća i više. Moram navesti jedan primjer.

Na redakcijskom kolegiju sa svim urednicima rubrika, svaki je dan bio zadužen pojedinac da referira o jučerašnjem izdanju. Nakon toga Kulušić bi iz hrpe raznih novina uzeo neke naslovne teme, te ih dijelio urednicima, s tim da ih odrade za naše čitatelje prema lokalnim potrebama grada, regije pa i šire. Za svojeg uredovanja uspio je angažirati gotovo sve najviđenije kolege novinare iz drugih listova pa i iz inozemstva. Proširio je dopisništva po Dalmaciji. Čak je osobno znao kontrolirati prodajna mjesta. Mnoge je noći proveo za uredničkim stolom. Naklada je dosegla približno 200.000. Osnovao je i tjednik Nedjeljna Dalmacija, zatim prigodna i izvanredna izdanja, humoristički prilog Slobodne - Pomet. Također je podigao tiražu novim sadržajima. Remitenda je bila neznatna. Postali su urednici rubrika, mentori i lektori, te korektori kao i posebno vrijedna tajnica te neumorne daktilografkinje. O "prekovremenom" se nije ni čulo. Kašnjenja nije bilo osim ako je zakazao stroj u tiskanju. U slobodnim, prazničnim danima skupno se išlo na slavlja, izlete, a ljeti na kupanje.

Što ne podnosite u branši?

- Ne podnosim dugačke isprike za neuspjeh.

Koja vam je omiljena uzrečica?

- Moja česta uzrečica je: idemo!

Ne možete zamisliti dan bez...

- Bez nekog novog dnevnog saznanja iz bilo kojeg područja koje ponekad i fotografiram bio bi mi dan prazan.

Što vam je strast?

- Strast mi je fotografija i njeno objašnjenje.

Što kod svojih prijatelja najviše cijenite?

- Posebno cijenim iskrenost, preciznost i strpljenje.

Koja vam ljudska osobina najviše ide na živce?

- Tvrdoglavost.

Je li bilo otpora poslovnim potezima što ste ih vukli?

- Ne, ili je otpora bilo vrlo malo.

Koliko se danas radi s mladim kolegicama i kolegama? Nema više mentora od kojih bi se naučilo više nego na fakultetu.

- Nema više mentora kao nekada, što je velika šteta. Starije novinarske kolege redakcije sve manje angažiraju, oni čak i rijetko pišu. Upravo stoga ne vidim perspektivu novinarstva. Hrvatsko novinarsko društvo i Sindikat novinara nemaju dovoljnu podršku javnosti. Kad se medijima pošalju priopćenja ili ih izvijestimo o nekim događajima, obično se skrate ili ne objave. Pojedini mediji ne objave čak ni informacije o smrti naših kolega. Kakvi smo mi to ljudi?

- To je žalosno, i šefovima dnevnih listova, radija i televizije to nikako ne služi na čast. Mediji slučajevima posvećuju cijele stranice, ali kada se radi o nama, onda slijedi šutnja.

Pratite li naš list Novinar?

- Novinar pratim i iz njega se saznaje sve što se događa u našim medijima, udrugama i ograncima. Informativan je.

Je li odnos prema starijima human?

- Najkraće - smatram da je tu kriv kućni odgoj.

Koliko se danas cijeni ono što su stvorile starije generacije naših kolegica i kolega?

- Djela starije generacije malo se ili možda uopće ne cijene.

Neki suvremenici koriste bez pitanja ono što im odgovara iz arhiva koji smo mi stvarali.

Koliko pratite aktualno novinarstvo?

- Pratim aktualno novinarstvo naših izdanja, a razliku uočavam, kao što će je uočiti i stare kolege kada pročitaju ovo o čemu nas dvojica razgovaramo.

Koliko su danas novinari slobodni i ima li uopće apsolutne novinarske slobode?

- Ne znam koliko su novinari danas slobodni. Poštujem, cijenim i podržavam istraživačko novinarstvo, premda ne znam kako ga poticati.

Vaš kolega Pavao Cajzek drži da fotoreporter mora biti i kompletan novinar?

- S cijenjenim, sada pokojnim kolegom Pavlom Cajzekom imam puno toga zajedničkog i slažem se s mišljenjem da novinski fotoreporter treba biti kompletan novinar.

Što ste zapravo vi fotoreporteri, kroničari i svjedoci vremena ili...?

- Fotoreporteri su kroničari vremena čiju dokumentaciju mogu "čitati" svi, pa i nepismeni sa zdravim očima.

Da se ponovo rodite što biste bili?

- Da se ponovo rodim, bio bih ponovno isto, s uvjerenjem da bi mi u tome u mnogome pomogla nova fotografska i priručna joj tehnologija.

Kakvu biste poruku uputili mladim kolegicama i kolegama?

- Mladim, nastupajućim generacijama sugeriram i predlažem: rad, misaoni rad, a tehnika će to korektno odraditi ■

foto Tom Dubravec

BIOGRAFIJA

Legendarni splitski fotoreporter Andro Damjanić, dobitnik priznanja za posebno vrijedan doprinos hrvatskoj novinskoj fotografiji, čime je ušao u Kuću slavnih hrvatskog fotonovinarstva, rođen je 15. kolovoza 1929. u Vrboskoj na otoku Hvaru.

Poslije završetka gimnazije, umjesto na studij, dospio je u ondašnji Oceanografski institut gdje je svaka "markirana" srđela dobila svoj karton. Slijedi vojska, a onda zapažen rad u laboratoriju Opće bolnice Firule u Splitu, od 1951. do 1959. Ondje je radio na mikroskopu, a kako je imao svoj fotoaparatus, fotografirao je i poneku operaciju.

U poznatom velikom splitskom karnevalu 1958. dobio je nagradu za masku Pomet, humorističkog priloga Slobodne Dalmacije, gdje je i surađivao (tadašnji urednik bio je Davorin Rudolf). Od 1959. radi kao pripravnik u Slobodnoj Dalmaciji i u njoj ostaje sve do umirovljenja 1995. godine.

Kraće vrijeme je predavao predvojničku obuku učenicima u privredi, kao instruktor autovozača održavao je tečajeve na Hvaru, posjeduje kapetansku brodsku dozvolu za upravljanje plovilom do 50 BRT, bio je i rukometni sudac, potpredsjednik Društva neženja u Splitu, suosnivač i kustos ribarskog muzeja u Vrboskoj, jedinog takvog u Hrvatskoj...

Upamćen je i po još nečemu: od Slobodne Dalmacije dodijeljen mu je svojedobno manji stan. Nakon što je dobio rodbinsko naslijeđe, Andro ga je vratio redakciji Slobodne bez ikakve naknade. Tisak je objavio da je to drugi takav slučaj u RH ■

novе knjige

Nenad Goll

NEMOGUĆA MISIJA

Židovski padobraneci u Hrvatskoj 1944.

Nakladnik Despot Infinitus d.o.o., Zagreb, 2014.

Kad je u noći 13. ožujka 1944. iznad visova Žumberka iskočilo petero padobranaca iz osamijenog britanskog HALIFAY-ja, malo je tko znao da je započela jedna od najkontroverznijih tajnih operacija Drugog svjetskog rata. Poslije gotovo dvogodišnjih priprema, nekoliko odgađanja početka pothvata i promjena planova, napokon je krenula u akciju prva od nekoliko grupa židovskih padobranaca koji su trebali učiniti nemoguće: potaknuti otpor i organizirati samospašavanje svojih još preostalih sunarodnjaka u nekoliko europskih zemalja. Za taj gotovo samoubilački pothvat prijavilo se 300-tinjak židovskih dragovoljaca - djevojaka i mladića iz Palestine, nakon što su se izjalovile nade da će Saveznici zaista djelotvorno pomoći ugroženim židovskim zajednicama u okupiranoj Europi. Očekivana i obećana pomoć svela se uglavnom na prosvjede, deklaracije i slične jalove političke akcije, a to nije moglo zaustaviti žrvanj holokausta. Zakazao je čak i Međunarodni komitet Crvenog križa. Knjiga novinara i spisatelja Nenada Golla prvi put donosi cjelovitu istinu o toj tajnoj operaciji, ali ovo je i knjiga u kojoj je ispričan niz tragičnih sudbina tih ljudi. Kolega Goll (1933.) itekako je znano ime u hrvatskom novinarstvu. Podsjećanja radi, navodim da je od 1956. pa do umirovljenja objavljivao u Narodnom listu, Vjesniku, Narodnom sportu, Globusu, Areni, Fokusu, Vikendu, Studiju, Matici, listu Matice iseljenika Hrvatske itd. Posebno je upamćen i po tome što je s Marinom Zurlom krajem pedesetih godina izveo podvig dostojan divljenja, "prošetao" je na splavi od Zagreba do Crnog mora ■ (j.p.)

Mira Šušar

HISTORIA TRAGICOMICA

Izdavačka kuća Razlog d.o.o. iz Zagreba, u sklopu svoje biblioteke Tako je bilo, objavila je potkraj 2013. godine knjigu prof. doktora Stipe Šušara "Historia tragicomica" koju je uredila i priredila njegova supruga, novinarka Mira Šušar.

"Naslov knjige dao je autor i skicirao njezin sadržaj nekoliko mjeseci prije iznenadne smrti. Kasnije je odustao od naslova za tu knjigu i tako naslovio ovu u koju je namjeravao uvrstiti intervjue objavljene u deset godina duljem razdoblju - do 2004. godine. Ja sam pak sada u knjigu, osim intervjua, uvrstila i različite tekstove koje je autor ispisivao, a većinu njih i objavio u tom vremenu", kaže Mira Šušar, navodeći da je u sva tri dijela knjige tekstove poredala kronološki, datirajući kad je neki tekst izgovoren, napisan i objavljen. "Smatrala sam da je čitatelju važan kontekst, vrijeme nastajanja intervjua ili nekog drugog teksta", pojašnjava. Pred nama je više od 60 radova na 574 stranice prof. dr. Stipe Šušara, objavljenih od 1990. do 2004. godine u hrvatskim i stranim novinama, tjednicima i časopisima, poput Arkzina, beogradske Borbe i nedjeljne Borbe, sarajevskih Dana, beogradskog Ekonomista, Feral Tribunea, Globusa, Hrvatske ljevice, Podgoričkog Indexa i Monitora, Nacionala, Nedjeljne Dalmacije, beogradskog Nina, Novog lista, sarajevskog Oslobođenja, Poleta, ljubljanske Slovenske panorame, banjalučkog Reportera, sarajevske Slobodne Bosne, beogradskog Vremena itd., čemu treba pridodati čitav niz značajnih istupanja na međunarodnim skupovima kao i prigodnih istupa o značajnim događajima i ličnostima.

Ovdje prezentirani Šušarovi tekstovi vremenski su sabrani i sadržajno podijeljeni u tri zasebna dijela knjige pod sugestivnim naslovom "Historia tragicomica" ■ (p.j.)

Daja Globan Kovačević

OKRENI BIZNIS NA BAJKU

Privredni vjesnik d.o.o., Zagreb, 2013.

Novinarka Daja Globan Kovačević (1953.) dosad je objavila više stručnih radova s područja književne teorije, nagrađivana je autorica kratkih priča, a posebno istražuje nove oblike književne komunikacije s djecom i mladima. Rezultat svega nekoliko je knjiga.

Njeno najnovije djelo "Okreni biznis na bajku" zapravo je zbirka autoričnih eseja nastalih od 2011. do 2013., a objavio ga je u prosincu Privredni vjesnik u svojoj biblioteci PV plus. Po ocjeni uglednih majstora novinarskog pera Daja Globan Kovačević podarila nam je solidno djelo. Pronicljive, zabavne i duhovite, ali, što je još važnije, izvrsno napisane, Daja Globan Kovačević otvara nam priče o umjetnicima biznisa i biznismenima umjetnicima. Sve ih povezuje bajkovitost, nestvarnost, zamagljena granica između realnosti i fantastike. S njenom knjigom dobili smo tako posve nov, originalan i privlačan pogled na hrvatsku i svjetsku poslovnu zbilju, ali i vrijedan doprinos hrvatskoj publicistici, smatra Ratko Bošković. Autorica je više od dva desetljeća radila kao lektorica, redaktorica,

novе knjige

Mladen Bjažić

NOSI ME MORE PJESME I PRIČE O RIJEČIMA

Novinar, urednik, pjesnik i književnik, Zlarijanin Mladen Bjažić (1924.) neumoran je u pisanju i tiskanju svojih pjesničko-literarnih radova. Nedavno nam je darovao novo djelo: "Nosi me more - pjesme i priče o riječima" u koje je uvrstio 177 pjesama punih ljubavi ne samo za rodni Zlarij, Šibenik, Zadar i Zagreb, nego i za sve ono što je lijepo i dobro. Pjesnik Bjažić u svakom stihu nudi ljubav, prijateljstvo, pruža ruku čovjeku i prirodi. Ne zaboravlja ni oca ni mater, ni sve dobro - samo dobro priznaje. Pritom se taj čovjek otvorio pred nama kao školjka da srčemo iz nje more, ističe njegov kolega po peru Mladen Kušec.

Sam autor svojim prijateljima poručuje da je knjiga pjesama namijenjena njima. "Polažem srce u vaše ruke. Pustite ga da lagano kuca i govori vam o meni. Ništa, nije skriveno. Sve je otvoreno vašim očima i srcu. Ne zamjerite starcu što vas - ponekad nevjesto i naivno, vodi do daleke mladosti svoje i priča kojekakve ludorije. Sve je to život, a vi znate da sam ga volio i da još uživam u njemu."

Ova je knjiga nastajala dugo, od 1951. do 2013., i puna je pjesama i pričica o zavičaju, ljubavi i prijateljima ■ (j.p.)

Igor Mandić

OKLOP TVRDI OD ČELIKA

Oklop od papira - autobiografski saldakonti 1966.-2013." najnovija je objavljena knjiga Igora Mandića, rođenog 1939. u Šibeniku. Mandić od 1958. godine, tj. od početka studiranja, do danas živi u Zagrebu, sada kao umirovljenik. Riječ je o najnovijoj, čak 31. njegovoj knjizi, a tako velik opus ne treba ovdje rezimirati - budući da je opće i na široko poznat - zahvaljujući i tome što je autor sudionik u svim domaćim masovnim medijima.

Praveći "saldakonte" svoje intelektualne biografije - sažimajući razdoblje od 1966. do 2013. godine - autor je želio, kaže, predočiti vrtoglavu tobogansku vožnju preko staza i bogaza tih proteklih desetljeća, kao usamljenu plovidbu između Scile i Haribde, vođen devizom da postupa s minimumom kompromisa, ali zato s maksimumom kontroverzija. Treći svezak autobiografije razlikuje se od prva dva ("Sebi pod kožu", 2006., i "U zadnji čas", 2009.) u kojima je razotkrivao štošta iz svojeg privatnog, intimnog ili osobnoga života - djetinjstva, školovanja, studiranja, ljubavi, braka i roditeljstva - utoliko što je "Oklop od papira" sačinjen od samih tekstova koji su ga obilježili i razgraničili. Desetljećima se ta masa tekstova, kritika, feljtona, polemika, intervjua... gomilala i slagala, "stvarajući oko mojega intimnog bića zaštitnu barijeru, oklop tvrdi od čelika, ispod kojega ostajem netaknut, poput - ribe u soli". Ovdje je ponovno objavio neke tekstove koji su ga tako obilježili da je bio etiketiran, neke koji su ostali slabije poznati široj javnosti, a u kojima se razgraničavao po sistemu: "Moj razlaz sa svima", te brojne intervjue u kojima se slobodnije izražavao nego kad je literarizirao činjenice. Ova pozamašna, izvrsno opremljena i uređena knjiga (u nakladi V.B.Z.-a, Zagreb, Sarajevo, Beograd; za izdavača Boško Zatezalo; glavni urednik D. Glamuzina; urednik knjige: Stjepan Ravić, Zagreb, 2014.), tekstualno obogaćena brojnim fotografijama iz privatnosti "njegove malenkosti", nije samo, kako mi se čini, njegov vrhunski oknjiženi uradak, nego je i jedinstveni hommage našoj, novinskoj profesiji. Jer, Igor Mandić nije u njoj samo objavio 50-ak svojih kapitalnih tekstova, nego je uz njih, kao ravnopravne, uključio čak i 30-ak intervjua, u kojima su ga kolege preispitali čak tamo od 1969. pa do 2013. godine. Mnoge su novine širom naših prostora tako pridonijele izgradnji njegove intelektualne biografije (Start, Omladinski tjednik, beogradski Reporter, sarajevski Valter, Slobodna i Nedjeljna Dalmacija, beogradski

NIN, Globus, Novi list, beogradsko Vreme, beogradska Naša borba, Nacional, Feral Tribune, Glas Istre, Jutarnji list, Večernji list, beogradske Večernje novosti). Jer ti intervjui, prema mišljenju pisca, predstavljaju sastavnicu njegova "autorskog glasa" i ponekad su preciznije, slobodnije i bolje poslužili za iskazivanje autorove osobnosti. Izdavačka kuća V.B.Z. iz Zagreba tiskala je potkraj protekle godine - u sklopu svoje biblioteke Ambrozija, i drugu knjigu Igora Mandića pod naslovom "Prijava problem - vulgarni eseji ili eseji o vulgarnosti". Knjiga "Prijava problem" drugo je, ponovljeno izdanje remek-djela Igora Mandića koje se na 264 stranice teksta bavi ljudskom seksualnošću objavljeno 1999. godine u izdanju Arkzina ■

Jozo Petričević

Đorđe Ličina

HRVATSKA:

100 KATASTROFA U 100 GODINA

Enciklopedijski sažeto, reporterski tečno i ripljevski zanimljivo, Đorđe Ličina napisao je knjigu "Hrvatska: 100 katastrofa u 100 godina", kroniku o 100 najvećih mirnodopskih katastrofa u Hrvatskoj. Fascinantna kronika osobnih drama, pojedinačne sudbine u kolektivnim tragedijama, oživljene su u ovoj knjizi kao svojevrsna dramatična povijesna čitanka. Nakladnik je Jasno&glasno, Zagreb, 2014. a knjiga ima 230 stranica.

Četrdesetak je godina Vjesnikov novinar i ugledni publicist i feljtonist Đorđe Ličina sustavno prikupljao dokumentaciju o svim velikim mirnodopskim nesrećama u Hrvatskoj od 1900. godine, pa sve do današnjih dana. Riječ je o nesrećama što su se dogodile na području današnje Hrvatske ili na samim njezinim granicama (rijeka Sava i Drava, teritorijalno more i dr.), ali i na brodovima hrvatskih kompanija koji su potonuli na svjetskim morima i oceanima. Cestovne, pomorske, riječne, rudarske, tramvajske, zrakoplovne i željezničke nesreće, ali i vremenske nepogode, potresi, požari, od onih najtežih, do onih najbizarnijih, nesreće koje su ostavile traga na mnogim novinskim stranicama, a najviše u životima njezinih sudionika, čine zanimljivu i intrigantnu knjigu ■ (j.p.)

Slavko Peršić

NA BOJIŠTU SJEĆANJA

Davor Batrac Keks od paklenog kraja do pakla i natrag
Izdavač Franjevački samostan Našice, 2013.

Davor Batrac Keks najmlađi je od petnaestorice Motičana koji s, zajedno s još 52 dragovoljca s našičkog područja, 27. rujna 1991. godine otišli spašavati Vukovar, grad u kojem je te godine živjela 21.000 Hrvata, a u vrijeme srpskog rušilačkog osvajanja oružjem ga je branilo samo oko 2000 ljudi, među kojima i mnogi što su u pomoć poitali ne samo iz Hrvatske.

Slom junačke obrane dočekao je u Borovu Naselju na svoj 20. rođendan, 18. studenoga, a slobodu tek nakon 270 dana provedenih u srbijanskim konclagorima. No, nakon bolovanja, ponovno je vojnik, u Trećoj gardijskoj brigadi, s kojom je najprije kraće vrijeme na osječkoj fronti, a zatim gotovo pet i pol mjeseci na zadarskoj. Prerano umirovljen, čemu su pridonijele sve muke i strahote proživljene u tih petstotinjak dana, na tri bojišnice i u tri robijašnice, utapa vrijeme u alkoholu i odlazi na svoje novo, najteže bojište, na kojem sve do danas, zajedno sa svojom obitelji, uspješno odolijeva preteškim sjećanjima. Ova je knjiga plod ne samo Keksove želje da se ta njegova borba otme zaboravu; ona ima izraženu pouku i opomenu.

Autor knjige pisane iznimno zanimljivo i lepršavo poznati je novinar, profesor hrvatskog jezika i književnosti te dugogodišnji redaktor i lektor u Vjesniku, Areni, izdanjima Europapress Holdinga i više drugih izdavača. Povremeno je pisao i za novine. Uz ostalo, u Vjesniku i Novinaru, glasilu Društva novinara i Sindikata novinara Hrvatske, objavio je više polemikih članaka u kojima se bavi hrvatskim jezikom ■ (j.p.)

in memoriam

Zvonimir
Milčec

(1938. - 2014.)

Još jedna istinska hrvatska novinarska legenda otišla je u vječnost 17. travnja. U 76. godini života preminuo je u Zagrebu Zvonimir Milčec, a posljednji ispraćaj obavljen je 22. travnja u krematoriju na Mirogoju. Milčec, novinar, feljtonist, scenarist i književnik, rođen je u Zagrebu, gdje je pohađao grafičku školu 1955. i Višu pedagošku školu te novinarsku školu pri Institutu za novinarstvo u Beogradu 1960. Novinarstvom se počeo baviti u Narodnom listu i Večernjem vjesniku, a profesionalno u listu Vjesnik Rade Končara.

Zaposlenik je Večernjeg lista od 1. veljače 1964., najprije je suradnik unutarjopolitičke rubrike, zatim urednik regionalnih izdanja, slobodni reporter i feljtonist. Pisao je scenarije za više kratkih filmova i televizijske drame ("Priča iz maksimirske šume"). Djela: "Piti ili ne piti", 1969., "Zadnja pošta Zagreb", 1973., "Pozdravi doma", 1975., "Zvižduk s Bukovca", 1975., "U Zagrebu prije podne", 1979., "Posljednji zvižduk", 1980., "Priča o novinama", 1982., "Pozdrav iz Zagreba", 1986., "Pješak u Zagrebu", 1988., "Galantni Zagreb", 1989., "Povratak Bana", 1990., "Zagrebački gradonačelnici", 1993., "Zagreb je inače lijep", 2001. i dr. Knjiga "Zvižduk s Bukovca" prevedena je na poljski, a "U Zagrebu prije podne" na ruski. Bio je kolumnist Jutarnjeg lista od pokretanja novina te glavni urednik lista Zagrebački trg do 1995. Dobitnik je književnih nagrada "Grigor Vitez" 1976. i "Mlado pokoljenje" 1977., "Nagrade grada Zagreba" 1994., Nagrade HND-a "Otokar Keršovani" i drugih priznanja. Inicijator je i jedan od realizatora podizanja spomenika Augustu Šenoi u Zagrebu ■ (p)

Srećko
Piršl

(1929. - 2014.)

Dugogodišnji sportski novinar Vjesnika i Večernjeg lista Srećko Piršl preminuo je 9. travnja 2014. u Zagrebu. Dva dana kasnije od njega smo se oprostili u tišini krematorija na Mirogoju.

Kolega Piršl rođen je 4. listopada 1929. godine u Brod Moravicama (Gorski kotar). U Zagrebu je pohađao gimnaziju. U Vjesniku je radio od 1. svibnja 1949. u fiskulturnoj rubrici. Nakon odlaska u mirovinu, od 1992. honorarno je surađivao u Večernjem listu.

Srećko će biti upamćen po svojim životnim (i živahnim) pričama o tzv. malim sportovima (on sam nije priznavao podjelu na velike i male), malim sredinama i malim, a velikim sportašima, njegujući kroz svoje napise ono iskonsko u sportu - potrebu za druženjem i nadmetanjem.

Izvjestavao je s brojnih natjecanja u rukometu, košarci, streljaštvu, zrakoplovstvu, kuglanju, odbojci i s biciklističkih utrka na prostoru bivše države. Napisao je brojne reportaže o malim sportskim sredinama, ekipama i pojedincima. Godinama je u Večernjaku sastavljao sportski raspored, što je također hvale vrijedan posao zahvaljujući kojem je i na neku manje poznatu utakmicu došao koji gledatelj više.

Među brojnim nagradama i priznanjima, Srećko Piršl dobio je i Nagradu za životno djelo Hrvatskog zbora sportskih novinara, koju je primio 2006. godine ■ (af)

Nenad
Marinić

(1956. - 2014.)

Nakon duge i teške bolesti, u nedjelju 9. ožujka u Zagrebu je u 59. godini života preminuo dugogodišnji novinar SN-a Nenad Marinić. Rođen je 9. siječnja 1956. godine u Slavskom Brodu, a školovao se u tom gradu i u Zagrebu. Profesionalni novinar je od 1. lipnja 1983. u Vjesniku, a kasnije je radio u nekoliko listova NIŠPRO-a Vjesnik, pišući ponajviše i ponajčešće o sportu. Tijekom 25-godišnje novinarske karijere najviše je pratio skijanje, košarku i međunarodni sport. Izvjestavao je sa Zimskih olimpijskih igara i skijaških svjetskih prvenstava. No, njegova najveća ljubav bila je košarka. Cijeli svoj životni vijek bio je trener ženske košarke. Počeo je u Dubravi u Zagrebu i pod njegovim su vodstvom svoje prve korake napravile igračice kao što su Lidija Gnjidić, a potom i njezina sestra Tihana Abričić. Posljednji ispraćaj obavljen je u četvrtak, 13. ožujka, u krematoriju na Mirogoju ■ (p)

**Marina
Radić
Belamarić**
(1957. - 2014.)

Novinarka Marina Radić Belamarić umrla je 12. ožujka u Šibeniku nakon duge i teške bolesti s kojom se godinama hrabro borila. Rođena je 8. rujna 1957. u Šibeniku. Tijekom svoje bogate i plodne novinarske karijere bila je urednica, spikerica na radiju, tv-vođa i novinarka, a njezini posljednji angažman bio je na Hrvatskoj televiziji gdje je bila urednica šibenskog dopisništva. Radila je u više lokalnih medija i bila poznata kao objektivna novinarka koja je svoje teme obrađivala na najvišoj profesionalnoj razini. Svoje radne zadatke obavljala je praktički do zadnjeg dana, odolijevajući teškoj bolesti. Osobito se isticala tekstovima i reportažama o turizmu ne samo u Šibeniku, nego diljem županije, za što je dobila niz priznanja. Kolegice i kolege pamte je i po više nego ljudskom odnosu prema suradnicima. Osobito je cijenila one što su prednjačili brzinom i preciznošću u izvještavanju s mnogih događaja iz svih područja života u gradu i šire. (j)

**Branka
Jovičić**
(1950. - 2014.)

Nakon duge i teške bolesti u Zagrebu je 1. travnja u 64. godini umrla dugogodišnja novinarka i urednica u Obrazovnom i Dječjem programu Hrvatske radiotelevizije Branka Jovičić rođena Siročić, a ispraćaj pokojnice obavljen je 4. travnja na groblju Mirogoj. Branka Jovičić rođena je 10. rujna 1950. godine u Zagrebu gdje je završila osnovnu školu, gimnaziju i diplomirala na Filozofskom fakultetu Zagrebačkog sveučilišta 1977. godine. Govorila je tečno engleski i ruski. Novinarsku karijeru započela je na Radio Jugoslaviji gdje je radila osamdesetih godina, a potom na Radio Zagrebu, u Dječjem i Obrazovnom programu. Specijalnost u novinarstvu bila joj je područje odgoja i obrazovanja te kulturno stvaralaštvo mladih. Osim uređivanja vlastitih emisija sudjeluje u brojnim timskim projektima. Koautorica je te jedna od urednica i voditeljica zabavne emisije za djecu "Radiokopter", nagrađene na Danima radija u Ohridu 1986. i specijalnim priznanjem za radiofoničnost, na međunarodnom radijskom festivalu EBU - Europske radijske unije. Istodobno vrlo slušana bila je i njezina autorska zabavno-kolažna emisija za mlade tinejdžerskog uzrasta "Zbrda- zdola". Pamtit ćemo je, uz ostalo, i po iznimnoj kreativnosti i vedrim emisijama za djecu. Za svoj predani novinarski rad nagrađena je godišnjom nagradom Hrvatske radiotelevizije, dva puta Zlatnim perom i nagradom "Marija Jurić Zagorka" Hrvatskog novinarskog društva. (p.)

**Vjenceslav
Cenčić**
(1927. - 2014.)

Poznati novinar i publicist Vjenceslav Cenčić preminuo je 24. svibnja u 87. godini u Rijeci nakon duge i teške bolesti, a pokopan je 27. svibnja na gradskom groblju u Delnicama. Rođen je 28. kolovoza 1927. godine u mjestu Lokve. Po završetku rata bio je vojno pomorski oficir gdje se isticao savjesnim i predanim radom. Od 1953. novinarstvo mu je prvo i najvažnije zanimanje. Tri godine kasnije postao je i član Društva novinara Hrvatske. Radio je na RTV-u, Novom listu, Radio Pulji, Informativno-privrednom centru Rijeka, listu Samoupravljanje, što ga je izdavala NIK Stvarnost u Zagrebu, i to kao novinar, urednik i direktor. Sve te novinarske poslove obavljao je vrlo savjesno, stručno i predano. Istodobno, ogledao se i u publicistici i feljtonistici, objavivši nekoliko knjiga, među kojima su "Enigma Kopinić", 1983., "Titova posljednja ispovijest", 2001., "Ljubav nema cijene", vlastita naklada 2002., "Atentat na Tita", 2006., "Kako je Tito postao generalni sekretar KOPJ" i još neke. Široj javnosti posao je najpoznatiji po knjizi "Enigma Kopinić", posvećenoj predstavniku Kominterne Josipu Kopiniću, za čiji je centar u Zagrebu bilo vezano osam komunističkih partija Europe (Grčka, Jugoslavija, Bugarska, Rumunjska, Mađarska, Italija, Austrija i Slovačka). (p.)

**Milan
Jurković**
(1930.-2014.)

Otišao je na počinak u tišinu mira još jedan naš iznimno vrijedan novinarski kolega. 23. svibnja umro je Milan Jurković, a sahranjen je na Donjegradskom groblju u Osijeku 26. svibnja. Rođen je 22. studenoga 1930. godine u Bečeju. Stekao je najviše obrazovanje i nekoliko godina uspješno je radio kao nastavnik povijesti i geografije i direktor Sveučilišta sve do 1967. godine. Tada se u potpunosti posvećuje novinarskom pozivu - susrećemo ga na Radiju Otočac, gdje je bio direktor, a upamćen je i kao urednik emisije sport, zabava, glazba, džuboksa mladih, koje je bila i te kako slušana u Otočcu i okolici. Bio je vrlo vrijedan u pisanju za "Ličke novine", "Večernji list", RTV čiji je dopisnik i snimatelj bio od 1970. godine. Sjećamo ga se i kao vrlo solidnog fotoreportera i TV snimatelja. Njegovom oku nije uspjelo promaći ništa iz tog dijela zemlje što je bilo zanimljivo za javnost. Rijetko je tko kao on u svojim emisijama "opjevao" ljepotu Nacionalnog parka Plitvice - njegovog Otočca i Like. Pisao je stručno i provjereno i nikad nije napravio kiks ili pak nešto pogrešno objavio. Naprotiv. (p.)

**Miodrag
Pejaković**
(1966. - 2014.)

Svoj ovozemaljski put, 17. je svibnja, u 48. godini, završio rasni i vrsni snimatelj Hrvatske radiotelevizije Miodrag Pejaković - Miki. Kolega Pejaković rođen je 29. lipnja 1966. godine u Vinkovcima. Po završetku školovanja zaposlio se najprije na OTV-u gdje je radio od 1990. do 1996. godine, a od 1996. do svoje prerane smrti na Hrvatskoj radioteleviziji. Specijalnost u branši isprva mu je bila, kako je sam zapisao u dokumentima što su pohranjeni u Arhivu Hrvatskog novinarskog društva, sportska reportaža. Za obavljanje toga i kasnije novog posla imao je potrebno znanje i sposobnost. Godinama je djelovao ne samo kao snimatelj nego i kamerman radne jedinice Tehnika - Odjel snimanje, a kasnije je bio glavni kamerman. Za njega prijatelji kažu da je bio iznimno talentiran za obavljanje tog posla i u njega su se uvijek, u svakom trenutku, kolege i pretpostavljeni mogli pouzdati. Upamćen je kao jedan od najboljih snimatelja u HRT-ovu dnevnom programu, te divan, iskren, veseo, human, srdačan i stručan čovjek i radnik. (j.p.)

**Jasen
Grubić**
(1926. - 2014.)

Redove naše cehovske organizacije napustio je još jedan veteran. 12. ožujka umro je u Zagrebu Jasen Grubić u 88. godini života. Rođen je 2. svibnja 1926. godine u Splitu. Sudionik je NOB-a. Novinarstvom se počeo baviti 1952. surađujući najprije u Studentskom listu, zatim od 1954. do 1957. u zagrebačkom Narodnom listu, potom do 1970. u listu KRAŠ pa do umirovljenja u Privrednoj komori Hrvatske kao rukovoditelj informativne službe. Suradivao je u listovima Samoupravljanje, Privredni vjesnik, Privredni pregled, Vjesnik, Ekonomska politika i dr. Upamćen je kao vrlo plodan i svestran novinar - pisac britkih ekonomskih pa i političkih komentara. Pisao je stručno, provjereno, odgovorno, dobronamjerno i temeljito. Kolege će ga se sjećati po iznimnoj susretljivosti s novinarima, osobito dok je radio u Privrednoj komori Hrvatske. Osiguravao im je na vrijeme sve najvažnije dokumente o kojim se raspravljalo u Komori. Iskazao se i kao sposoban organizator. (j.p.)

NOVINAR SKIJAŠ -
UVIJEK SKIJAŠ!

hno! HRVATSKO NOVINARSKO DRUŠTVO
sekcija novinara skijaša

sad je vrijeme da planirate...

valledifiemme

otvaranje sezone 8.-12. 12. 2014.

prvenstvo novinara skijaša 3.-10. 1. 2015.

informacije i buking danijel.popovic4@ri.t-com.hr

TOURIST AGENCY
GO GO GO

SKI CLUB SCLJ
NOVINAR
CRNI LUG

SL

Sunger

45° 19' 26.66" N

45° 12' 51.76" N

Omšalj

14° 22' 06.43" E

14° 49' 29.14" E

CROATIA OPEN 2014

21st - 26th July 2014

Under the Auspices of the President of the Republic of Croatia

14° 48' 16.18" E

Delnice

45° 23' 47.53" N

14° 49' 45.07" E

45° 22' 38.46" N
Petehovac

ZAJEDNICA SPORTOVA
PRIMORSKO-GORANSKE ŽUPANIJE

SOBE ★★★★★
kod Korita
CRNI LUG

OPG
POP VIĆ

SKI CLUB
NOVINAR
CRNI LUG

CROATIANN RDICwalkingCENTER

www.croatiaopen.net

